

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA
GERÇEKLEŞTİRİLEN
KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Gül OLAĞAN KARA**

**Danışman
Prof. Dr. Fethi KAYALAR**

HAZİRAN 2026, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Gerçekleştirilen Kültür ve Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı **“Yüksek Lisans”** tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Gül OLAĞAN KARA

T.C.
ERZINCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Program Adı : Tezli Yüksek
Tez Başlığı : Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Gerçekleştirilen
Kültür ve Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin
İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 139 sayfalık kısmına ilişkin 26/06/2026 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı % 8'dir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 26/06/2026

Danışman: Prof. Dr. Fethi KAYALAR

Öğrenci: Gül OLAĞAN KARA

KILAVUZA UYGUNLUK

“Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Gerçekleştirilen Kültür Ve Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Gül OLAĞAN KARA

Danışman

Prof. Dr. Fethi KAYALAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Fethi KAYALAR danışmanlığında **Gül OLAĞAN KARA** tarafından hazırlanan “**Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Gerçekleştirilen Kültür ve Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

26/06/2026

JÜRİ

Danışman : **Prof. Dr. Fethi KAYALAR** (İmza)

Üye : **Doç. Dr. Canan BELEZ** (İmza)

Üye : **Dr. Öğr. Üyesi Yağmur KOÇ BAŞARAN** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../.....2026

Prof. Dr. Müge MANGA

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerinden yararlanma fırsatı bulduğum, akademik bakış açımı geliştirmemde ve bu tezin her aşamasında bana yol gösteren, sabrı, anlayışı ve değerli katkılarıyla çalışmamı şekillendiren saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Fethi KAYALAR' a en içten şükranlarımı sunarım. Bilimsel disiplin, titizlik ve özverinin ne denli önemli olduğunu bana her aşamada hissettiren hocamın rehberliği, bu çalışmanın ortaya çıkmasında en büyük etken olmuştur.

Bu uzun süreçte her daim yanımda olan, bana güç veren, sabır ve anlayışlarıyla motivasyonumu korumamı sağlayan sevgili eşim Ersin KARA' ya en derin teşekkürlerimi sunarım. Varlığıyla bana huzur veren, en yoğun ve yorucu anlarımda bile desteğini esirgemeyen eşimin katkısı, bu çalışmanın tamamlanmasında çok kıymetli bir yere sahiptir. Hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim.

Elbette en büyük ilham kaynağım olan, sabırları ve sevgileriyle bana güç veren, zaman zaman onlara ayırmam gereken vakitten fedakârlık yapmama anlayış gösteren kıymetli oğullarım Mert ve Umut Can' a da yürekten teşekkür ederim. Onların varlığı, tüm zorluklara rağmen ilerlemem için bana en büyük motivasyonu sağlamıştır.

Akademik ve mesleki gelişimime katkı sağlayan, fikir alışverişleriyle çalışmama değer katan, destekleri ve anlayışlarıyla her zaman yanımda olan değerli meslektaşlarıma ve bu yola adım attığım andan itibaren elini hep omzumda hissettiğim Eray ÜZÜMCÜ' ye de içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, bu çalışmanın hazırlanması sürecinde katkı sağlayan, görüş ve önerileriyle beni destekleyen herkese teşekkür ederim. Bu tez, yalnızca bireysel bir çabanın değil, aynı zamanda birçok değerli insanın katkı ve desteğinin bir ürünüdür.

Gül OLAĞAN KARA, Erzincan, 2026

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Gül OLAĞAN KARA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2026

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fethi KAYALAR

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür-sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini incelemektir. Kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamanın yanı sıra, okulun öğrenme ortamını zenginleştiren önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Eğitim yöneticileri, bu etkinliklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla eğitim yöneticilerinin düşünce ve deneyimleri derinlemesine incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, eğitim yöneticilerinin büyük çoğunluğunun kültür-sanat etkinliklerini okulun eğitim-öğretim faaliyetlerinin tamamlayıcı bir parçası olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Katılımcılar, bu etkinliklerin öğrencilerde özgüven, yaratıcılık, empati ve iletişim becerilerinin gelişimine katkıda bulunduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, bütçe yetersizliği, fiziki mekân sınırlılıkları, öğretmen ve veli iş birliğinde yaşanan eksiklikler gibi çeşitli sorunların etkinliklerin uygulanmasında engel teşkil ettiği belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, kültür-sanat etkinliklerinin daha etkili yürütülebilmesi için eğitim yöneticilerinin desteklenmesi, okul-veli-toplum iş birliğinin güçlendirilmesi ve gerekli maddi olanakların sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, eğitim yöneticilerinin bakış açısını ortaya koyarak, kültür-sanat etkinliklerinin eğitim sistemindeki önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yöneticileri, Kültür-Sanat Etkinlikleri, Okul, Eğitim Yönetimi, Öğrenci Gelişimi.

THE VIEWS OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS ON CULTURAL AND ART ACTIVITIES CONDUCTED IN SCHOOLS

Gül OLAĞAN KARA

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, June 2026

Supervisor: Prof. Dr. Fethi KAYALAR

ABSTRACT

This study aims to examine the views of educational administrators regarding cultural and artistic activities carried out in schools. Cultural and artistic activities are among the important elements that enrich the learning environment of schools, in addition to contributing to students' cognitive, affective, and social development. Educational administrators play a critical role in the planning, implementation, and evaluation of these activities. In this study, the thoughts and experiences of educational administrators were examined in depth through a semi-structured interview form using a qualitative research method.

The findings revealed that the majority of educational administrators consider cultural and artistic activities as a complementary part of educational processes in schools. Participants emphasized that these activities contribute to the development of students' self-confidence, creativity, empathy, and communication skills. However, it was also determined that various challenges—such as insufficient budget, limitations in physical facilities, and lack of cooperation among teachers and parents—constitute obstacles to the effective implementation of these activities. As a result of the study, it was concluded that in order to carry out cultural and artistic activities more effectively, educational administrators should be supported, school-parent-community collaboration should be strengthened, and necessary financial resources should be provided. This study highlights the importance of cultural and artistic activities within the education system by presenting the perspectives of educational administrators.

Keywords: Educational Administrators, Cultural and Artistic Activities, School, Educational Management, Student Development.

İÇİNDEKİLER

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA GERÇEKLEŞTİRİLEN KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ UYGUNLUK.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Eğitim ve Kültür İlişkisi	15
1.2. Kültür Kavramı ve Özellikleri	16
1.3. Eğitim Yöneticiliği ve Liderlik.....	18
1.4. Kültür-Sanat Kavramları.....	20
1.4.1. Kültürün Özellikleri	22
1.4.2. Sanat Kavramı	23
1.5. Eğitim Programlarında Kültür-Sanat Etkinlikleri.....	30
1.6. Sanatın Tanımı ve Eğitimdeki Yeri	35

1.7. Kùltür-Sanat Etkileşimi	38
1.8. Okullarda Kùltür-Sanat Etkinlikleri.....	40
1.9. Kùltür-Sanat Etkinliklerinin Eğitimsel İşlevleri	51
1.10. Öğrenci Katılımı ve Etkinlik Yönetimi	52
1.11. Kùltür-Sanat Etkinliklerinin Öğrenci Gelişimine Katkıları	56
1.11.1. Bilişsel Gelişime Katkıları	61
1.11.2. Duyuşsal Gelişime Katkıları	64
1.11.3. Sosyal Gelişime Katkıları	68
1.11.4. Sosyal Beceri ve Değerlerin Kazanılması.....	69
1.11.5. Toplumsal Kimlik ve Kùltürel Farkındalık.....	70
1.11.6. Sosyal Yaşamın Olumlu Etkileşimleri	71
1.12. Planlama Süreci	76
1.13. Değerlendirme Süreci	84
1.14. Eğitim Yöneticilerinin Kùltür-Sanat Etkinliklerindeki Rolü.....	88
1.15. Eğitim Yöneticilerinin Kùltür-Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşleri	91

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	95
2.2. Çalışma Grubu (Katılımcılar)	96
2.3. Katılımcı Profili	97
2.4. Katılımcıların Seçimi ve Etik Süreç	98
2.5. Veri Toplama Araçları	98
2.5.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	99
2.5.2. Belge İncelemesi	100
2.6. Veri Toplama Süreci	100

2.7. Katılımcı Bilgilendirme ve Rıza Süreci	101
2.8. Görüşme Ortamı ve Süresi	102
2.9. Belge Toplama ve Derleme Süreci	102
2.10. Verilerin Analizi	103
2.11. Geçerlik ve Güvenirlik	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Verilerin Analizi	106
------------------------------	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç	124
4.2. Tartışma	125
4.2.1. Kültür ve Sanat Eğitiminin Eğitimdeki Önemi	125
4.2.2. Kültür ve Sanat Etkinliklerinin Eğitim Programlarına Yansıması	126
4.2.3. Öğrenci Gelişimine Katkılar ve Kazandırılan Yetkinlikler	126
4.2.4. Kültürel Aktarım ve Değerler Eğitimi	126
4.2.5. Kültür ve Sanat Eğitiminin Günümüz Koşullarına Uyarlanması	126
4.2.6. Uygulamada Karşılaşılan Yönetimsel ve Yapısal Engeller	127
4.2.7. Okul Kültürü ve Eğitim Sistemine Etkileri	127
4.3. Öneriler	127
4.3.1. Eğitim Politikalarına Yönelik Öneriler	128
4.3.2. Uygulayıcılara (Okul Yöneticileri ve Öğretmenlere) Yönelik Öneriler	128
4.3.3. Öğretmenlere Yönelik	129
4.3.4. Ölçme ve Değerlendirme	129
4.3.5. Uygulama ve Öğrenme Ortamları	130

4.3.6. Araştırma Önerileri	130
KAYNAKÇA	131
EKLER.....	134
ÖZ GEÇMİŞ.....	136

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

f	: Frekans
n	: Katılımcı sayısı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
örn.	: örneğin
vd.	: ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Kültür ve Sanat Eğitiminin Önemine İlişkin Temalar ve Kategoriler	107
Tablo 3.2: Kültür ve Sanat Eğitiminin Öne Çıkan Yönleri Temasına İlişkin Temalar ve Kategorileri	108
Tablo 3.3: Kültür ve Sanat Çalışmalarının Eğitim Programlarına Yansımalarına İlişkin Temalar ve Kategorileri	109
Tablo 3.4: Kültür ve Sanat Eğitiminin Okullarda Şekillenmesi Temasına İlişkin Temalar ve Kategorileri	111
Tablo 3.5: Kültür ve Sanat Eğitiminin Öğrencilerin Gelişimine Katkılarına İlişkin Temalar ve Kategoriler	112
Tablo 3.6: Kültür ve Sanat Eğitimiyle Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Yetkinlikler ve Etkilerine İlişkin Temalar ve Kategoriler	113
Tablo 3.7: Kültür ve Sanat Eğitiminin Günümüz Koşullarına Uyarlanmasına İlişkin Temalar ve Kategoriler	115
Tablo 3.8: Kültür ve Sanat Eğitime İlişkin Bulguların Temalar ve Kategorilere Göre Dağılımı	116
Tablo 3.9: Okullarda Kültür ve Sanat Eğitimi Kapsamındaki Etkinlikler ve Eğitim Sürecine Yansımalarına İlişkin Bulguların Tematik ve Şematik Dağılımı Tema ve Kategorileri	118
Tablo 3.10: Kültür ve Sanat Eğitimi Etkinliklerinin Öğrenci Profilini Şekillendirmesi ve Öngörülen Sosyal Yapıya İlişkin Bulguların Temaları ve Kategorileri	120
Tablo 3.11: Kültür ve Sanat Eğitiminin Eğitim Sisteminin Yenilikçi Yönüne Etkilerine İlişkin Temalar ve Kategorileri	122

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin yalnızca bilişsel gelişimlerini destekleyen bir süreç olmanın ötesinde; sosyal, kültürel, duygusal ve estetik gelişimlerini de kapsayan çok yönlü bir yapıya sahiptir. Çağdaş eğitim anlayışı, bireyin bütüncül gelişimini esas almakta ve öğrencilerin farklı ilgi, yetenek ve potansiyellerini ortaya çıkarabilecek öğrenme ortamlarının oluşturulmasını gerekli görmektedir. Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştiren, estetik duyarlılık kazanmalarını sağlayan, iletişim becerilerini güçlendiren ve kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak tanıyan önemli eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır.

Okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca bireysel gelişimlerine değil; aynı zamanda sosyal uyum, iş birliği, sorumluluk alma ve kültürel değerleri tanıma süreçlerine de katkı sağlamaktadır. Bu etkinlikler sayesinde öğrenciler, yaşadıkları toplumun kültürel mirasını tanıma ve yaşatma fırsatı bulurken farklı kültürlerle karşı da saygı ve hoşgörü geliştirebilmektedir. Böylece öğrenme süreci, akademik bilgi aktarımının ötesine geçerek öğrencilerin yaşam deneyimleriyle bütünleşen anlamlı bir eğitim ortamına dönüşmektedir.

Bununla birlikte, okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanması çeşitli güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Akademik başarı ve sınav performansına verilen öncelik, kültür ve sanat çalışmalarına ayrılan zamanın sınırlandırılmasına neden olabilmektedir. Bunun yanında bütçe yetersizlikleri, uygun fiziki ortamların eksikliği, materyal ve donanım sorunları ile okul içi ve okul dışı paydaşlar arasındaki iş birliğinin istenilen düzeyde sağlanamaması, bu etkinliklerin sürekliliğini ve niteliğini olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu süreçte eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde temel sorumluluğa sahip paydaşlardan biridir. Yöneticilerin kültür ve sanata yönelik bakış açıları, liderlik anlayışları ve destekleyici uygulamaları; öğretmenlerin motivasyonunu, öğrencilerin etkinliklere katılımını ve okulda oluşturulan kültürel ortamın niteliğini doğrudan etkilemektedir. Kültür ve sanatı okulun eğitim vizyonunun bir parçası olarak gören yönetim anlayışı, bu etkinliklerin

sürdürülebilirliğini güçlendirirken okulun eğitim kalitesine de önemli katkılar sunmaktadır.

Alan yazında kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve estetik gelişimleri üzerindeki etkilerini inceleyen çok sayıda araştırma bulunmasına karşın, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin deneyimlerini, uygulama süreçlerinde karşılaştıkları güçlükleri ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini bütüncül biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle yöneticilerin görüşlerini derinlemesine ortaya koyan nitel araştırmaların azlığı, alandaki önemli bilgi boşluklarından birini oluşturmaktadır.

Bu araştırmada eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, mevcut uygulamaların değerlendirilmesine, uygulama sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın, eğitim yöneticilerinin bakış açılarını ortaya koyarak kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sistemi içerisindeki yerinin güçlendirilmesine ve bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmalara kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Problem Durumu

Eğitim, bireylerin yalnızca akademik bilgi edinmelerini amaçlayan bir süreç değil; bilişsel, sosyal, duygusal, kültürel ve estetik gelişimlerini bütüncül biçimde destekleyen çok boyutlu bir yapıdır. Günümüzde eğitim sistemlerinden beklenen, öğrencilerin bilgiye ulaşabilen bireyler olmalarının yanı sıra yaratıcı düşünebilen, eleştirel bakış açısı geliştirebilen, farklı kültürlerle saygı duyan, iş birliği yapabilen ve kendilerini etkili biçimde ifade edebilen bireyler olarak yetişmeleridir. Bu doğrultuda kültür ve sanat eğitimi, öğrencilerin kişisel gelişimini destekleyen, estetik duyarlılık kazandıran ve yaşam boyu öğrenme becerilerini güçlendiren temel eğitim bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (UNESCO, 2024).

UNESCO tarafından kabul edilen Kültür ve Sanat Eğitimi Çerçevesi, kültür ve sanatın eğitim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamakta; kültür ve sanat yoluyla öğrenmenin öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal becerilerini geliştirdiğini, özgüvenlerini artırdığını, kültürel çeşitliliğe saygıyı güçlendirdiğini ve kapsayıcı eğitim ortamlarının oluşturulmasına katkı sağladığını belirtmektedir.

Aynı çerçevede kültür ve sanat eğitiminin eleştirel düşünme, yaratıcılık, kültürlerarası

diyalog, toplumsal uyum ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada stratejik bir araç olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak planlanması ve desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Benzer şekilde Winner, Goldstein ve Vincent-Lancrin (2013), sanat eğitiminin öğrencilerin yalnızca sanatsal becerilerini geliştirmediğini; aynı zamanda motivasyon, öz güven, iş birliği, iletişim ve yaratıcı düşünme gibi eğitimin temel çıktıları üzerinde de önemli katkılar sağladığını belirtmektedir. Araştırmacılar, sanat eğitiminin bilişsel ve sosyal gelişime olan katkısının, eğitim politikalarında kültür ve sanat etkinliklerine daha fazla yer verilmesini gerekli kıldığını ifade etmektedir.

Bununla birlikte uygulamada, okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği görülmektedir. Akademik başarı göstergelerine ve merkezi sınavlara verilen ağırlık, öğretim programlarının yoğunluğu ve performans odaklı değerlendirme anlayışı, kültür ve sanat etkinliklerine ayrılan zamanın ve kaynakların sınırlandırılmasına neden olabilmektedir. Bunun yanında bütçe yetersizlikleri, uygun fiziki ortamların bulunmaması, materyal eksikliği ve okul ile çevre paydaşları arasındaki iş birliğinin yeterince geliştirilememesi, kültür ve sanat etkinliklerinin planlanmasını ve sürdürülebilir biçimde yürütülmesini güçleştirmektedir. UNESCO'nun üye ülkelerle yürüttüğü kapsamlı değerlendirmelerde de kültür ve sanat eğitiminin birçok ülkede eğitim politikalarının merkezinde yer almadığı; finansman eksikliği, yapısal planlama sorunları ve sanat eğitimine düşük öncelik verilmesinin en önemli engeller arasında bulunduğu belirtilmektedir.

Bu noktada eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürüne yerleştirilmesinde belirleyici aktörlerden biridir. Eğitim yöneticilerinin liderlik anlayışları, kültür ve sanata ilişkin bakış açıları, öğretmenleri destekleme biçimleri ve okulun fiziksel ile sosyal imkânlarını etkin kullanmaları; kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve sürdürülebilirliği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Okul yöneticilerinin kültür ve sanatı okulun vizyonunun önemli bir bileşeni olarak görmeleri, öğretmenler arasında iş birliğini güçlendirmekte, öğrencilerin etkinliklere katılımını artırmakta ve okul ikliminin zenginleşmesine katkı sağlamaktadır. Buna karşılık yönetsel desteğin yetersiz olması veya mevcut kaynakların etkili biçimde yönetilememesi, kültür ve sanat etkinliklerinin sınırlı kalmasına neden olabilmektedir.

Alanyazın incelendiğinde kültür ve sanat eğitiminin öğrenci başarısı, yaratıcılığı, sosyal gelişimi ve estetik duyarlılığı üzerindeki etkilerini inceleyen çok sayıda araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Ancak okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin yürütülmesinden sorumlu olan eğitim yöneticilerinin bu süreçle ilişkin görüşlerini, deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve

özüm önerilerini derinlemesine ortaya koyan nitel araştırmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Mevcut çalışmaların önemli bir bölümü öğretmen veya öğrenci görüşlerine odaklanırken, uygulamaların planlanması ve yönetilmesinde karar verici konumunda bulunan eğitim yöneticilerinin bakış açılarını bütüncül biçimde ele alan araştırmaların sayısının yetersiz olduğu görölmektedir. Bu durum, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yönetimi boyutunun daha ayrıntılı biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi; mevcut uygulamaların değerlendirilmesi, uygulama sürecinde karşılaşılan sorunların ortaya konulması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin bakış açılarını ortaya koyarak alanyazındaki boşluğın giderilmesine katkı sağlaması, uygulayıcılara yol göstermesi ve kültür ile sanatın okul yaşamındaki yerinin güçlendirilmesine yönelik eğitim politikalarına bilimsel kanıt sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini ayrıntılı ve derinlemesine bir biçimde incelemektir. Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca akademik gelişimlerini değil; aynı zamanda bilişsel, duyuşsal, sosyal ve estetik gelişimlerini de destekleyen önemli eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, söz konusu etkinliklerin okul ortamındaki planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde eğitim yöneticilerinin rolü ve bakış açısı kritik bir önem taşımaktadır.

Eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemektir. Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve estetik gelişimlerini destekleyen önemli eğitim uygulamalarıdır (Ishiguro et al., 2023).

Bu doğrultuda araştırmada, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine verdikleri önem düzeyi, bu etkinlikleri eğitim sürecinin hangi boyutunda konumlandıkları ve öğrenci gelişimine katkılarına ilişkin algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca yöneticilerin bu etkinliklerin uygulanması sürecinde karşılaştıkları güçlükler, yaşanan yapısal ve yönetsel sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerileri de belirlenmek istenmiştir.

Aynı zamanda bu araştırmada, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat

etkinliklerinin planlanması ve sürdürülebilirliği konusundaki sorumluluklarına ilişkin görüşleri, okul kültürü ve okul iklimi üzerindeki etkileri bağlamında ele alınmıştır. Böylece yöneticilerin kültür ve sanat etkinliklerini yalnızca bir etkinlik alanı olarak mı yoksa okulun eğitim felsefesinin ayrılmaz bir parçası olarak mı gördükleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulguların, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine yönelik farkındalık düzeylerini ortaya koyarak hem alan yazına katkı sağlaması hem de uygulayıcılara (okul yöneticileri, öğretmenler ve politika yapıcılar) yol gösterici olması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın, okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin daha etkili, planlı ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesine yönelik öneriler geliştirilmesine de katkı sunması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Önemi

Kültür ve sanat etkinlikleri, eğitim sürecinin yalnızca destekleyici bir unsuru değil, aynı zamanda öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlayan temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu etkinlikler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamanın yanı sıra, yaratıcılık, eleştirel düşünme, empati ve estetik duyarlılık gibi 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin niteliği ve yaygınlığı, eğitim sisteminin kalitesini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır.

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin çok yönlü gelişiminde önemli bir role sahiptir ve 21. yüzyıl becerilerinin kazanılmasına katkı sağlamaktadır (UNESCO, 2025; Winner et al., 2013). Eğitim yöneticilerinin bu süreçteki tutumları, okulda oluşturulan öğrenme ortamının niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Bu araştırma, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Eğitim yöneticileri, okullarda bu tür etkinliklerin planlanması, uygulanması ve sürdürülebilirliğinde belirleyici bir role sahiptir. Yöneticilerin konuya ilişkin bakış açıları, okulda oluşturulan kültür ve sanat ortamının niteliğini, öğretmenlerin bu etkinliklere katılım düzeyini ve öğrencilerin sürece dâhil olma durumunu doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, yöneticilerin görüşlerinin belirlenmesi, mevcut uygulamaların güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırma ayrıca, kültür ve sanat etkinliklerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından da önemlidir. Okullarda bütçe yetersizliği, fiziki imkân eksikliği, zaman kısıtlılığı ve paydaşlar arası iş birliği sorunları gibi çeşitli engellerin bulunması, bu etkinliklerin etkinliğini azaltabilmektedir. Bu çalışmada elde edilecek bulgular, söz konusu sorunların daha net bir şekilde anlaşılmasına ve çözüm odaklı yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bununla birlikte bu araştırmanın, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin bakış açılarının daha iyi anlaşılmasına ve bu etkinliklerin okul kültürü ile okul iklimi içerisindeki önemine dikkat çekilmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir. Kültür ve sanatın eğitim ortamına etkili biçimde entegre edilmesi, öğrencilerin okula aidiyet duygusunu güçlendirebilmekte; daha demokratik, katılımcı ve kapsayıcı bir okul ortamının oluşmasını destekleyebilmektedir denilebilir.

Sonuç olarak bu araştırma, eğitim yöneticilerinin bakış açılarını ortaya koyarak hem alan yazına katkı sağlaması hem de uygulayıcılara yol gösterici olması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sistemindeki yerinin güçlendirilmesine yönelik politika ve uygulama geliştirme süreçlerine de katkı sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Problemi

Günümüz eğitim anlayışında bireyin yalnızca akademik yönden değil; bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel açıdan da bütüncül bir şekilde geliştirilmesi temel hedefler arasında yer almaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen, yaratıcılıklarını geliştiren, estetik duyarlılık kazandıran ve sosyal etkileşim becerilerini güçlendiren önemli eğitim araçları olarak kabul edilmektedir (Winner, Goldstein ve Vincent-Lancrin, 2013; UNESCO, 2025). Ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürünü zenginleştirdiği, öğrencilerin okula aidiyet duygusunu güçlendirdiği ve öğrenme ortamlarını daha etkili ve anlamlı hâle getirdiği belirtilmektedir (Bamford, 2006; UNESCO, 2025).

Dönemimizin eğitim anlayışında bireyin bütüncül gelişimi hedeflenmekte; kültür ve sanat etkinlikleri bu sürecin önemli bir parçası olarak görülmektedir (UNESCO, 2025). Ancak sınav odaklı eğitim sistemi nedeniyle bu etkinlikler çoğu zaman geri

planda kalmaktadır. Kültür ve sanat etkinliklerinin eēitim ortamlarında etkin biçimde yer alabilmesi, büyük ölçüde eēitim yöneticilerinin bu konudaki yaklaşım ve önceliklerine baēlıdır.

Eēitim yöneticilerinin bu etkinliklere yönelik tutumları, okulda bu faaliyetlerin niteliēini belirleyen temel unsurlardan biridir (Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2013). Buna raēmen yöneticilerin görüşlerini derinlemesine inceleyen çalışmaların sınırlı olması önemli bir araştırma bořluēu oluşturmaktadır.

Ancak eēitim sisteminde özellikle merkezi sınavlara dayalı başarı anlayışının baskın olması, okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin yeterince  nceliklendirilememesine yol açabilmektedir. Bu durum, söz konusu etkinliklerin planlanması, uygulanması ve s rd r lebilirliēi süreçlerinde çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bütçe yetersizlikleri, fiziki mekân eksiklikleri, zaman sınırlılıkları,  ēretmenlerin iş yükü ve paydaşlar arası iş birliēi eksiklikleri gibi etkenler, kültür ve sanat etkinliklerinin etkinliēini azaltan önemli sorun alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu süreçte eēitim yöneticileri, okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde belirleyici bir konuma sahiptir. Yöneticilerin bu etkinliklere yönelik bakış açıları, öncelikleri, tutumları ve liderlik anlayışları, okulda kültür ve sanat faaliyetlerinin ne ölçüde ve hangi nitelikte ger ekleřtirileceēini doērudan etkilemektedir. Eēitim yöneticilerinin bu etkinlikleri eēitim sürecinin tamamlayıcı bir parçası olarak mı yoksa ikincil bir faaliyet alanı olarak mı gördükleri, okulun genel iklimini ve kültürel yapısını önemli ölçüde şekillendirmektedir.

Bununla birlikte alan yazın incelendiēinde, kültür ve sanat etkinliklerinin  ērenci gelişimine katkılarına ilişkin çok sayıda çalışma bulunmasına raēmen, eēitim yöneticilerinin bu etkinliklere ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve karşılaştıkları sorunları derinlemesine inceleyen nitel çalışmaların sınırlı olduēu görülmektedir. Özellikle yöneticilerin bu etkinlikleri nasıl anlamlandırdıkları, hangi faktörleri engel veya fırsat olarak gördükleri ve bu süreçte ne tür çözüm  nerileri geliştirdiklerine ilişkin araştırmaların yetersiz olması, bu alanda önemli bir boşluk oluşturmaktadır.

Araştırmanın temel problemi řu şekilde ifade edilmiştir:

“Eēitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin

görüşleri nelerdir?”

Temel Problem Cümlesi:

Bu araştırmanın temel problemi, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, algılarının ve değerlendirmelerinin bütüncül bir biçimde ortaya konulması ihtiyacından hareketle belirlenmiştir. Kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimindeki önemi dikkate alındığında, bu etkinliklerin okul ortamında nasıl algılandığı ve yöneticiler tarafından nasıl anlamlandırıldığı, eğitim sürecinin niteliğini doğrudan etkileyen önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Bu temel problem doğrultusunda, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerini eğitim sürecindeki yeri ve önemi açısından nasıl değerlendirdikleri, bu etkinliklerin öğrenci gelişimine katkılarına yönelik bakış açıları, uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin deneyimleri ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri derinlemesine incelenmiştir.

Alt Problemleri

Bu araştırmanın temel problemine bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim-öğretim süreci içerisindeki yeri ve önemi hakkında sahip oldukları görüşler nelerdir?
2. Eğitim yöneticilerinin, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanlarına sağladığı katkılara ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
3. Eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin okullarda planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerine ilişkin deneyim ve gözlemleri nelerdir?
4. Okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan başlıca sorunlar ve engeller nelerdir?
5. Eğitim yöneticilerine göre kültür ve sanat etkinliklerinin daha etkili, verimli ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan koşullar ve iyileştirme

alanları nelerdir?

6. Eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin yürütülmesinde öğretmen, öğrenci, veli ve diğer kurumlarla olan iş birliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürü, okul iklimi ve öğrenci aidiyeti üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmeleri nelerdir?

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma aşağıdaki sınırlılıklar kapsamında yürütülmüştür:

1. Araştırma, belirlenen örnekleme yer alan eğitim yöneticilerinin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Çalışma, yalnızca nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile sınırlıdır.
3. Araştırma, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşleri ile sınırlı olup öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini kapsamamaktadır.
4. Araştırma bulguları, katılımcıların görüşme sırasında ifade ettikleri görüşler yazılı ifadelerle dayanmıştır.

Zamansal Sınırlılık:

Bu araştırma, belirli bir zaman aralığında yürütülmüş olup elde edilen veriler yalnızca veri toplama sürecinin gerçekleştirildiği dönemle sınırlıdır. Eğitim sistemlerinin dinamik ve sürekli değişen bir yapıya sahip olması nedeniyle, okullarda uygulanan kültür ve sanat etkinlikleri ile ilgili süreçler de zaman içerisinde farklılık gösterebilmektedir. Bu bağlamda, araştırma bulguları yalnızca araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde eğitim yöneticilerinin sahip oldukları görüş, deneyim ve değerlendirmeleri yansıtmaktadır.

Eğitim politikalarında meydana gelen değişiklikler, okul yönetim anlayışındaki farklılaşmalar, müfredat düzenlemeleri, merkezi sınav sistemine ilişkin güncellemeler ve sosyo-kültürel koşullardaki değişimler, kültür ve sanat etkinliklerinin uygulanma biçimini ve yöneticilerin bu etkinliklere ilişkin bakış açılarını doğrudan etkileyebilecek unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle, araştırmanın sonuçları zamanla değişebilecek koşullar çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Ayrıca, araştırma sürecinin belli bir zaman dilimiyle sınırlı olması, katılımcıların görüşlerinin de yalnızca o dönemdeki algı ve deneyimlerine dayanmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitim yöneticilerinin görev yaptıkları okullardaki koşulların, imkânların ve uygulamaların zaman içinde değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda, farklı zamanlarda yapılacak benzer çalışmaların farklı sonuçlar ortaya koyabileceği dikkate alınmalıdır.

Bu yönde, araştırmanın bulguları genellenebilirlik açısından değil, mevcut durumu betimleme ve anlamlandırma açısından değerlendirilmelidir. Zamansal sınırlılık, çalışmanın yalnızca belirli bir dönemdeki eğitim yöneticisi görüşlerini yansıttığını ortaya koymakta olup, gelecekte yapılacak araştırmalar için karşılaştırma imkânı sunan önemli bir veri niteliği taşımaktadır.

Katılımcı Profili Sınırlılığı:

Bu araştırma, belirli bir katılımcı profili ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya yalnızca ilkokullarda görev yapan eğitim yöneticileri (okul müdürü ve müdür yardımcıları) dâhil edilmiştir. Bu nedenle, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve diğer eğitim paydaşlarının görüşleri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Katılımcıların yalnızca eğitim yöneticilerinden oluşması, kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin değerlendirmelerin yalnızca yönetici bakış açısıyla ele alınmasına neden olmuştur. Bu durum, araştırmanın veri çeşitliliğini sınırlamakla birlikte, yönetsel perspektifin derinlemesine incelenmesine imkân sağlamıştır.

Ayrıca araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin gönüllülük esasına göre seçilmiş olması ve belirli bir okul ya da bölge ile sınırlı kalması, elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlayan bir diğer önemli unsur olarak değerlendirilmektedir. Farklı bölgelerde, farklı okul türlerinde veya farklı sosyo-ekonomik koşullarda görev yapan yöneticilerin görüşlerinin değişkenlik gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırma, yalnızca belirlenen katılımcı grubu ile sınırlı olup, elde edilen sonuçlar bu çerçevede yorumlanmalıdır.

Yöntemsel Sınırlılık:

Bu araştırma, temel nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüştür. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin

görüşleri ile araştırmanın gerçekleştirildiği çalışma grubu ve araştırma bağlamı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Farklı çalışma grupları ve farklı araştırma yaklaşımlarıyla yürütülecek araştırmalarda farklı bulgulara ulaşılması mümkündür.

Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla katılımcılardan yazılı olarak toplanmıştır. Görüşlerin yazılı olarak alınması, katılımcılara yöneltilen soruların derinleştirilmesine, açıklama gerektiren noktaların anlık olarak netleştirilmesine ve ek sorularla ayrıntılı veri elde edilmesine olanak sağlamamıştır. Bu durum, elde edilen verilerin kapsamı ve derinliği açısından araştırmanın önemli sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında ilgili dokümanlardan da yararlanılmıştır. Bununla birlikte araştırmanın bulguları, kullanılan veri toplama araçları ve araştırma kapsamı ile sınırlıdır.

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda verilerin yorumlanması araştırmacının değerlendirmelerini de içerdiğinden, geçerlik ve güvenilirliği artırmaya yönelik gerekli önlemler alınmış olsa da yorumlamaya dayalı sınırlılıkların tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir.

Bu nedenle araştırma bulgularının, araştırmanın yöntemi ve belirtilen sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Coğrafi Sınırlılık

Bu araştırma, belirli bir coğrafi bölge ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Erzincan ilinde görev yapan eğitim yöneticilerinden (okul müdürü ve müdür yardımcıları) oluşmaktadır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular, yalnızca Erzincan ilindeki okullarda görev yapan eğitim yöneticilerinin görüşlerini yansıtmaktadır.

Farklı illerde, bölgelerde ve sosyo-ekonomik koşullara sahip yerleşim yerlerinde görev yapan eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin değişkenlik gösterebileceği dikkate alınmalıdır. Özellikle okul imkânları, öğrenci profili, yerel yönetim desteği ve kültürel çevre gibi faktörler, kültür ve sanat etkinliklerinin uygulanma biçimini ve yöneticilerin bu konudaki değerlendirmelerini etkileyebilmektedir.

Bu nedenle araştırmanın sonuçları, yalnızca Erzincan ili ile sınırlı olup farklı coğrafi bölgelerde yapılacak benzer çalışmaların farklı bulgular ortaya koyabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzde kültür ve sanat eğitimi, yalnızca belirli sanat disiplinlerinin öğretildiği bir alan olarak değil, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve kültürel gelişimini destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımı olarak ele alınmaktadır. UNESCO tarafından kabul edilen Framework for Culture and Arts Education belgesinde kültür ve sanat eğitimi; kültürün ve sanatın öğrenmenin konusu olmasının yanında, öğrenmeyi destekleyen bir araç, pedagojik bir yaklaşım ve araştırma alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede kültür ve sanatın eğitim süreçlerine dâhil edilmesinin; yaratıcılık, eleştirel düşünme, kültürel farkındalık, kültürlerarası diyalog, iş birliği ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı vurgulanmaktadır (UNESCO, 2024).

Benzer biçimde, Winner, Goldstein ve Vincent-Lancrin (2013) sanat eğitiminin yalnızca sanatsal yeterlikler kazandırmayı amaçlamadığını; öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme, öz düzenleme, iletişim ve iş birliği becerilerini destekleyerek öğrenme süreçlerinin niteliğini artırdığını belirtmektedir. Araştırmacılar, sanat eğitiminin akademik başarıya dolaylı katkılarından çok, öğrencilerin yenilikçi düşünme becerileri ile sosyal ve davranışsal yeterliklerinin gelişimine yaptığı katkının eğitim politikaları açısından daha önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu tamamlayıcı faaliyetler olarak değil, eğitimin temel amaçlarını destekleyen uygulamalar olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Buna karşın, kültür ve sanat eğitiminin kuramsal olarak taşıdığı önem, okul uygulamalarına aynı düzeyde yansımamaktadır. UNESCO'nun üye ülkeler arasında yürüttüğü değerlendirmeler, birçok eğitim sisteminde kültür ve sanat yaklaşım, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamında eğitiminin politika ve öğretim programlarında yeterince önceliklendirilmediğini ortaya koymaktadır. Raporda özellikle bütçe yetersizlikleri, yapısal planlama eksiklikleri, yönetsel önceliklerin farklılaşması ve kültür

ile sanatın eğitim politikalarının merkezinde yer almaması temel sorunlar arasında gösterilmektedir. Bunun yanında akademik başarı göstergelerine ve merkezi sınavlara verilen ağırlık, okullarda kültür ve sanat etkinliklerine ayrılan zaman ve kaynakların azalmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla sorun, kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim açısından öneminin kabul edilmemesi değil; bu etkinliklerin okul yaşamına sistematik ve sürdürülebilir biçimde nasıl entegre edileceğine ilişkindir.

Bu noktada eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürüne yerleşmesini sağlayan temel aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Okul yöneticileri yalnızca idari süreçleri yürüten kişiler değil; okulun ortak değerlerini şekillendiren, öğretim süreçlerini yönlendiren ve öğrenme ortamlarını geliştiren eğitim liderleridir. Kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, gerekli kaynakların sağlanması, öğretmenlerin desteklenmesi, okul dışı kurumlarla iş birliklerinin geliştirilmesi ve etkinliklerin okulun eğitim vizyonu ile bütünleştirilmesi büyük ölçüde yöneticilerin liderlik anlayışına bağlıdır (Leithwood et al., 2004). Bu nedenle yöneticilerin kültür ve sanata ilişkin bakış açıları, okulun kültürel iklimini ve öğrencilerin bu etkinliklere katılım düzeyini doğrudan etkileyebilmektedir.

Ancak alan yazın incelendiğinde dikkat çekici bir durum ortaya çıkmaktadır. Kültür ve sanat eğitiminin öğrenci gelişimi üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmaların önemli bir bölümü öğrencilerin bilişsel, sosyal veya akademik kazanımlarına odaklanmaktadır. Buna karşılık kültür ve sanat etkinliklerinin okul düzeyinde nasıl planlandığını, uygulama sürecinde hangi yönetsel güçlüklerle karşılaşıldığını ve eğitim yöneticilerinin bu süreçle ilişkin deneyimlerini ele alan araştırmaların daha sınırlı olduğu görülmektedir. Oysa kültür ve sanat etkinliklerinin sürdürülebilirliği, yalnızca öğretmenlerin bireysel çabalarıyla değil; okul yönetiminin vizyonu, kaynak yönetimi, paydaşlarla kurduğu iş birlikleri ve oluşturduğu okul kültürüyle yakından ilişkilidir (Leithwood et al., 2004). Bu nedenle kültür ve sanat etkinliklerinin niteliğini belirleyen yönetsel süreçlerin incelenmesi, alan yazındaki önemli bilgi boşluklarından birini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi; mevcut uygulamaların değerlendirilmesi, uygulamada karşılaşılan yönetsel sorunların ortaya konulması ve çözüm önerilerinin

geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Eğitim yöneticilerinin deneyimlerine dayalı olarak elde edilecek bulguların, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamındaki yerinin güçlendirilmesine, okul yönetimi uygulamalarının geliştirilmesine ve eğitim politikalarının oluşturulmasına bilimsel katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte alan yazın incelendiğinde, araştırmaların büyük bölümünün kültür ve sanat etkinliklerinin öğrenci gelişimine etkisi veya okul kültürüyle ilişkisi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini, deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve çözüm önerilerini doğrudan ele alan çalışmaların ise sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, eğitim yöneticilerinin bakış açılarını ortaya koyan araştırmalara duyulan gereksinimi artırmakta ve mevcut araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

1.1. Eğitim ve Kültür İlişkisi

Eğitim ve kültür, bireyin ve toplumun gelişimini şekillendiren, birbirini sürekli besleyen ve birbirinden ayrılması mümkün olmayan iki temel kavramdır. Kültür; insanın bilgi, ahlak, örf, adet ve sanat gibi oluşturduğu tüm maddi ve manevi öğelerin bütünü olarak tanımlanırken; eğitim, bu kültürel birikimin aktarıldığı ve geleceğin kontrol altına alınmaya çalışıldığı bir yeniden inşa sürecidir (Yıldırım, 2024: 34; Jerome Bruner 1996). UNESCO'ya göre, eğitim ve kültür arasındaki sinerji, bireylerin yaratıcılıklarını, eleştirel düşünme becerilerini ve kültürel çeşitliliğe olan saygılarını geliştirmeleri açısından hayati bir öneme sahiptir; bu ilişki sadece bilgi aktarımı değil, toplumsal dönüşümün de temel katalizörüdür (UNESCO, 2024: 11, 13). Eğitim sistemleri, bireyi sadece akademik başarıya değil, aynı zamanda bedensel, zihinsel ve duygusal yönden geliştirerek onu gelecekteki rollerine hazırlayan kültürel bir ekosistem olarak işlev görür (Sarier ve Uysal, 2021: 609). Ne var ki okullar, sadece teknik bilginin öğretildiği mekanlar değil, toplumun sahip olduğu değerlerin, inançların ve sembollerin paydaşlar arasında paylaşılarak benimsendiği kültürel birer örgüttür (Karayel ve Er, 2022: 149; Yıldırım, 2024: 35).

Kültür, eğitimin hem öznesi hem de nesnesi konumundadır; eğitim yoluyla kültürün zenginliği korunurken, kültürel değerler de eğitimin niteliğini ve hedeflerini belirler (Koç Akran ve Yıldız, 2020: 585). Güçlü bir okul kültürüne sahip kurumlarda, eğitim faaliyetleri salt müfredatın ötesine geçerek, gelenekler, törenler ve kahramanlar aracılığıyla öğrencilere bir aidiyet duygusu ve "biz" bilinci kazandırır (Yıldırım, 2024:

34; Karayel ve Er, 2022: 149). Özellikle okul müdürlerinin "kültürel liderlik" rolleri, okulun misyonu ile paylaşılan değerlerin bütünleşmesinde kilit bir rol oynar; bu liderlik anlayışı sayesinde öğretmenler ve öğrenciler okulun amaçları etrafında bütünleşir ve bu durum kurumsal etkililiği artırır (Akçekoce ve Bilgin, 2016: 6).

Eğitim yöneticilerinin sanatsal ve kültürel faaliyetleri stratejik bir şekilde okulun vizyonunun merkezine yerleştirmesi, öğrencilerin sadece akademik başarıya odaklanmalarını engellemekle kalmaz; aynı zamanda onları toplumun kültürel değerlerini tanıyan, özümseyen ve aktarabilen bireyler olarak yetiştirir. Bu yaklaşım, kültür ve sanatın eğitim sürecine entegrasyonunu sağlarken, öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel bakış geliştirme ve duygusal zekâlarını kullanma becerilerini de destekler. Kültür-sanat eğitimleri, öğrencilerin hayal güçlerini beslerken onlara farklı bakış açıları kazandırır, olayları daha geniş bir perspektifle değerlendirmelerini mümkün kılar ve bireyleri toplumsal sorumluluk ve estetik duyarlılık bilinciyle donatır. Böylelikle sanatsal ve kültürel faaliyetler, öğrencilerin entelektüel gelişimini desteklerken aynı zamanda onları topluma katkı sağlayan, bilinçli ve yaratıcı bireyler olarak yetiştiren eğitimsel bir araç işlevi görülebilir.

Eğitim ve kültür arasındaki bağın en somut yansıması olan kültür sanat eğitimleri, öğrencilerin hayal güçlerini geliştirerek dünyayı daha derinlemesine anlamlandırmalarına olanak tanır (UNESCO, 2024: 12). Sanat eğitimi, bireylere teknik becerilerin yanı sıra gözlem yapma, sebat etme ve yansıtıcı düşünme gibi "sanatsal zihin alışkanlıkları" kazandırarak onların çok yönlü gelişimine katkıda bulunur (Winner ve diğerleri, 2013: 137, 264). Bu tür eğitim süreçleri, kültürel çeşitliliğin korunması ve toplumsal barışın inşası için gerekli olan intercultural (kültürlerarası) yetkinliklerin kazanılmasında en etkili araçlardan biri olarak görülmektedir (UNESCO, 2024: 33). Sonuç olarak eğitim, kültürün aktarıcısı ve geliştiricisi; kültür ise eğitimin ruhu ve anlam kaynağıdır; bu iki unsurun eşgüdümlü olarak yönetilmesi, demokratik tavır ve davranışlar kazanmış, toplumsal sorumluluk sahibi bireylerin yetişmesini sağlar (Jerome Bruner , 1996; Karayel ve Er, 2022: 152).

1.2. Kültür Kavramı ve Özellikleri

Kültür, eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan; bireylerin değerlerini, davranışlarını ve toplumsal yaşama katılım biçimlerini şekillendiren dinamik bir yapıdır.

Bu nedenle eğitim ile kültür arasındaki ilişki, yalnızca kültürel mirasın aktarılmasıyla sınırlı olmayıp, aynı zamanda okul ortamında yeni kültürel değerlerin üretilmesini ve yaşatılmasını da kapsamaktadır. Bu karşılıklı etkileşimin en görünür biçimde yaşandığı örgütlerden biri okuldur. Okul, öğrencilerin akademik bilgi edinmelerinin yanı sıra ortak değerleri benimsedikleri, aidiyet geliştirdikleri ve sosyal yaşam deneyimleri kazandıkları bir öğrenme topluluğudur. Dolayısıyla kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamındaki yerini anlayabilmek için öncelikle okul kültürünün nasıl oluştuğunu ve nasıl sürdürüldüğünü değerlendirmek gerekmektedir (Karayel & Er, 2022; UNESCO, 2024).

Okul kültürü, eğitim kurumunda görev yapan tüm paydaşların zaman içerisinde oluşturduğu ortak değerler, inançlar, normlar ve davranış kalıplarından oluşan örgütsel bir yapıyı ifade etmektedir (Karayel & Er, 2022; Yıldırım, 2024). Ancak okul kültürü yalnızca paylaşılan değerlerin toplamı değildir; aynı zamanda okulda hangi uygulamalara öncelik verileceğini, hangi etkinliklerin destekleneceğini ve kurumun eğitim anlayışının nasıl şekilleneceğini belirleyen temel bir yönetim unsurudur. Bu yönüyle okul kültürü, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamında sürdürülebilir hâle gelmesini etkileyen en önemli bağlamsal değişkenlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Nitekim güçlü bir okul kültürüne sahip kurumlarda akademik başarı ile öğrencilerin sosyal, kültürel ve duygusal gelişimi birbirini tamamlayan süreçler olarak ele alınmaktadır (Sarier & Uysal, 2021). Buna karşılık okul kültürünün yalnızca akademik başarı göstergeleri etrafında şekillendiği kurumlarda kültür ve sanat etkinliklerinin çoğu zaman ikincil öncelik hâline geldiği görülmektedir. Bu durum, kültür ve sanat etkinliklerinin niteliğinin yalnızca öğretmenlerin bireysel çabalarıyla açıklanamayacağını; okulun sahip olduğu kültürel yapı ve yönetim anlayışının da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Bu nedenle okul kültürü araştırmanın kuramsal çerçevesinde bağımsız bir kavram olarak değil, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin bakış açılarını anlamayı sağlayan temel açıklayıcı değişkenlerden biri olarak ele alınmaktadır. Çünkü okul yöneticilerinin kültürel değerlere yükledikleri anlam, okulun önceliklerini belirlemekte; bu öncelikler ise kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, kaynak ayrılması, paydaş katılımının sağlanması ve etkinliklerin sürekliliği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

Bu bağlamda eğitim yöneticilerinin kültürel liderlik rolleri, okul kültürünün oluşması ve yaşatılmasında kritik öneme sahiptir. Kültürel liderlik yaklaşımı, yöneticilerin yalnızca mevzuatı uygulayan idari aktörler olmadığını; okulun ortak değerlerini oluşturan, öğretmenleri ortak amaç etrafında birleştiren, öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen ve okulun eğitim vizyonuna yön veren liderler olduğunu kabul etmektedir (Akçekoce & Bilgin, 2016; Deal & Peterson, 2016). Bu nedenle kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürünün doğal bir parçası hâline gelmesi, büyük ölçüde eğitim yöneticilerinin liderlik anlayışıyla ilişkilidir.

Ancak uygulamada bu sürecin her zaman istenilen biçimde gerçekleşmediği görülmektedir. Merkezi sınavların belirleyici olduğu eğitim sistemlerinde okul yöneticileri, bir yandan akademik başarı beklentilerini karşılamaya çalışırken diğer yandan öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimini destekleme sorumluluğunu taşımaktadır (Wu, 2019). Bu ikili sorumluluk, yöneticilerin zaman, bütçe, insan kaynağı ve fiziki imkânları önceliklendirme biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamındaki yeri, yalnızca eğitim politikalarının değil; eğitim yöneticilerinin algıları, öncelikleri ve karar verme süreçlerinin de bir sonucudur.

Bu araştırma açısından okul kültürü kavramının önemi de tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın amacı okul kültürünü betimlemek değil; eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini, karşılaştıkları engelleri ve geliştirdikleri çözüm stratejilerini okul kültürü bağlamında açıklamaktır. Başka bir ifadeyle okul kültürü, bu araştırmada eğitim yöneticilerinin kararlarını ve uygulamalarını etkileyen kuramsal bağlamı oluşturmaktadır. Bu nedenle okul kültürüne ilişkin kuramsal açıklamalar, araştırmanın temel problemiyle doğrudan ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

1.3. Eğitim Yöneticiliği ve Liderlik

Eğitim sistemlerinin başarısı, büyük ölçüde eğitim kurumlarını yöneten bireylerin sahip oldukları yönetim anlayışı ve liderlik yeterliklerine bağlıdır. Eğitim kurumları yalnızca öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü örgütler değil; aynı zamanda bireylerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyen öğrenme topluluklarıdır. Bu nedenle eğitim yöneticilerinin sorumlulukları yalnızca kurumun idari işleyişini sürdürmekle sınırlı olmayıp eğitim-öğretim süreçlerini geliştirmek, örgütsel kültürü güçlendirmek, değişimi yönetmek ve tüm paydaşları ortak amaçlar doğrultusunda harekete geçirmek gibi çok boyutlu görevleri kapsamaktadır. Günümüzde eğitim yönetimi anlayışı klasik yönetim işlevlerinin ötesine geçerek liderlik, stratejik

yönetim, iş birliği, iletişim ve sürekli gelişim gibi çağdaş yaklaşımları da içeren disiplinler arası bir alan hâline gelmiştir (Bush, 2020; Hoy & Miskel, 2013).

Eğitim yöneticiliği; eğitim örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla insan, finansman, zaman ve fiziksel kaynakların etkili biçimde planlanması, örgütlenmesi, yönlendirilmesi, koordinasyonu ve değerlendirilmesini kapsayan profesyonel bir yönetim sürecidir (Hoy & Miskel, 2013). Bu süreçte eğitim yöneticisinin temel görevi yalnızca mevcut sistemin işleyişini sürdürmek değil; aynı zamanda eğitim hizmetlerinin niteliğini artıracak kararlar almak, okulun gelişimini desteklemek ve değişime öncülük etmektir.

Eğitim kurumlarının temel amacının insan yetiştirmek olması, eğitim yöneticiliğini diğer yönetim alanlarından ayıran en önemli özelliklerden biridir. Bu nedenle eğitim yöneticilerinden pedagojik yeterliklerin yanında iletişim, problem çözme, karar verme, çatışma yönetimi ve liderlik becerilerine de sahip olmaları beklenmektedir (Bush, 2020).

Okul yöneticiliği, eğitim yöneticiliğinin uygulama alanını oluşturmaktadır. Okul müdürü; eğitim programlarının uygulanmasını sağlayan, öğretim süreçlerini koordine eden, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyen, öğrencilerin gelişimlerini izleyen, okul-aile-toplum iş birliğini geliştiren ve okulun fiziksel, sosyal ve kültürel ortamını düzenleyen temel liderdir (Hallinger, 2011). Günümüzde okul yöneticisinin başarısı yalnızca öğrencilerin akademik performansı ile değil; okul iklimi, öğretmen motivasyonu, örgütsel bağlılık, öğrenci katılımı ve okul kültürünün niteliği gibi çok boyutlu göstergeler üzerinden değerlendirilmektedir (Leithwood et al., 2020). Bu nedenle çağdaş okul yöneticisinin hem etkili bir yönetici hem de güçlü bir eğitim lideri olması beklenmektedir.

Yönetim ve liderlik kavramları çoğu zaman birlikte kullanılmasına rağmen birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Yönetim; örgütsel amaçlara ulaşabilmek için planlama, örgütleme, yönlendirme, koordinasyon ve denetim işlevlerini sistematik biçimde yerine getirmeyi ifade ederken, liderlik bireyleri ortak amaçlar doğrultusunda etkileyebilme, motive edebilme ve değişime yönlendirebilme süreci olarak tanımlanmaktadır (Northouse, 2022). Yönetim daha çok mevcut düzenin sürdürülmesini hedeflerken, liderlik değişimi başlatan, yenilikleri teşvik eden ve örgütsel gelişimi destekleyen dinamik bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Bass & Bass, 2008). Bu nedenle günümüz eğitim kurumlarında yöneticilerin yalnızca yönetsel bilgiye değil, aynı zamanda etkili liderlik davranışlarına da sahip olmaları beklenmektedir.

Çağdaş liderlik anlayışı, liderliği yalnızca yöneticinin bireysel özellikleriyle açıklayan geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşarak sosyal etkileşim, ortak öğrenme ve paylaşılan sorumluluk temelinde ele almaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda liderlik, yalnızca okul müdürünün görevi olarak değil; okulun tüm paydaşlarının katılımıyla şekillenen ortak bir süreç olarak

değerlendirilmektedir (Spillane, 2006). Lider geliştirme bireysel yeterliklerin artırılmasına odaklanırken, liderlik geliştirme okul içerisinde iş birliği kültürünün oluşturulmasını, ortak karar alma süreçlerinin güçlendirilmesini ve örgütsel öğrenmenin desteklenmesini amaçlamaktadır (Sandberg, 2024).

Bu anlayış doğrultusunda okul yöneticisinin görevi yalnızca karar vermek değil; öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek, öğrencilerin öğrenme süreçlerini iyileştirmek, velilerle etkili iletişim kurmak ve okulda güvene dayalı bir öğrenme kültürü oluşturmaktır. Güvenin egemen olduğu okul ortamlarında öğretmenlerin yenilikçi uygulamalara daha açık oldukları, mesleki motivasyonlarının arttığı ve öğrencilerin akademik başarılarının olumlu yönde etkilendiği birçok araştırmada ortaya konulmuştur (Leithwood et al., 2020; Hallinger, 2011).

Okul kültürü, okulda paylaşılan değerler, normlar, inançlar, semboller ve geleneklerden oluşan ortak yaşam biçimini ifade etmektedir (Deal & Peterson, 2016). Güçlü bir okul kültürü öğretmenlerin örgütsel bağlılığını artırmakta, öğrencilerin aidiyet duygularını geliştirmekte ve okulun eğitim hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Okul kültürünün oluşması ve sürdürülebilirliği ise büyük ölçüde okul yöneticisinin benimsediği liderlik anlayışına bağlıdır. Demokratik ve katılımcı liderlik anlayışını benimseyen yöneticiler, iş birliğini destekleyen, yenilikçiliği teşvik eden ve ortak karar alma süreçlerini güçlendiren bir okul iklimi oluşturabilmektedir (Deal & Peterson, 2016).

Özellikle kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanması sürecinde okul yöneticisinin liderlik yaklaşımı belirleyici bir öneme sahiptir. Sanatsal etkinliklerin okulun eğitim programına entegre edilmesi, gerekli kaynakların sağlanması, öğretmenlerin desteklenmesi, öğrencilerin etkinliklere katılımının teşvik edilmesi ve okulun çevresiyle iş birliği kurulması büyük ölçüde okul yöneticisinin vizyonuna bağlıdır. Bu nedenle kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamının ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi, yalnızca öğretmenlerin bireysel çabalarıyla değil; okul yöneticisinin öğretimsel ve kültürel liderlik anlayışıyla mümkün olabilmektedir (Hallinger, 2011; Sandberg, 2024).

1.4. Kültür-Sanat Kavramları

Topluma yararlı bireylerin yetiştirilmesi, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerin yalnızca okul içi uygulamalarla sınırlı kalmayıp öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerinin bir parçası olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin bu etkinlikleri planlarken yerel yönetimler, müzeler, sanat merkezleri, üniversiteler ve diğer kültür kurumlarıyla iş birliği yapmaları, öğrencilerin farklı öğrenme ortamlarına erişimini artırmakta ve eğitim deneyimlerini zenginleştirmektedir. Bu

doğrultuda kültür ve sanat temelli öğrenme süreçlerinin okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarını bütünleştiren sürdürülebilir bir yaklaşımla yürütülmesi, öğrencilerin bilişsel, sosyal, kültürel ve duyuşsal gelişimlerini destekleyen önemli bir eğitim stratejisi olarak değerlendirilmektedir (UNESCO, 2025).

Kültür ve sanat, bireyin kendisini, toplumu ve çevresini anlamlandırmasını sağlayan, toplumsal yaşamın sürekliliğini destekleyen ve yaratıcı potansiyelin gelişimine katkıda bulunan eğitimin temel bileşenleridir. Bu nedenle eğitim bilimleri alanında kültür ve sanat kavramları yalnızca estetik bir değer olarak değil; bireyin kimlik gelişimini, toplumsallaşmasını ve değer kazanımını destekleyen temel eğitim unsurları olarak ele alınmaktadır.

Kültür kavramı, sosyal bilimlerde farklı bakış açılarıyla tanımlanmakla birlikte genel olarak bir toplumun tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünü olarak kabul edilmektedir. Kültür; bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek, görenek, dil ve yaşam biçimlerini kapsayan dinamik bir yapıya sahiptir (Başaran, 1994). Aynı zamanda bireylerin düşünme biçimlerini, davranışlarını ve toplumsal ilişkilerini şekillendiren ortak anlamlar sistemini oluşturmaktadır.

Kültürün kapsamı yalnızca bireylerin sahip olduğu değerlerle sınırlı değildir. Dil, düşünce sistemleri, gelenekler, semboller, kurumlar, hukuk düzeni, teknoloji, sanat eserleri ve yaşam biçimleri kültürün temel unsurlarını oluşturmaktadır. Bu yönüyle kültür, toplumun geçmişten günümüze ürettiği bütün maddi ve manevi birikimi kapsamakta; bireylere toplumsal yaşam içerisinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda rehberlik etmektedir (MEB, 2011).

Kültürün en önemli özelliklerinden biri öğrenilebilir ve aktarılabilir olmasıdır. Birey kültürel değerleri doğuştan getirmemekte; aile, okul ve toplum aracılığıyla öğrenmektedir. Bu nedenle kültür, biyolojik değil sosyal öğrenme yoluyla kazanılan bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel değerler toplumun sürekliliğini sağlarken, bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlamasına da katkıda bulunmaktadır (MEB, 2011). Eğitim kurumları ise bu aktarım sürecinin en önemli örgütlü yapılarından biri olup, kültürel mirasın korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında temel sorumluluğa sahiptir.

Bu bağlamda kültür, eğitim süreçlerinin planlanmasında dikkate alınması gereken temel bir çerçeve sunmaktadır. Okullarda gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinlikler yalnızca öğrencilerin akademik gelişimlerini desteklemekle kalmamakta; aynı zamanda onların estetik duyarlılıklarını, kültürel farkındalıklarını, yaratıcılıklarını ve toplumsal sorumluluk bilinçlerini geliştirmektedir. Bu nedenle kültür ve sanat eğitimi, bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen bütüncül eğitim anlayışının vazgeçilmez bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (UNESCO, 2025).

1.4.1. Kültürün Özellikleri

Kültürün temel özellikleri; öğrenilebilir olması, biyolojik yollarla aktarılmaması, her topluma özgü bir yapı göstermesi ve toplumsal değişimlerden etkilenerek sürekli dönüşmesidir (Tylor, 1871; Herskovits, 1948; Hofstede, 2001). Kültürün temel bileşenlerinden biri olan normlar ise bireylerin davranışlarını yönlendiren ve toplumsal düzenin sürdürülmesini sağlayan ortak davranış kurallarıdır (Schein & Schein, 2017).

Normlar, bireylerin toplum içindeki davranışlarını yönlendiren ve kültürün sürekliliğini sağlayan temel mekanizmalardır; doğru ve yanlış arasındaki çizgiyi belirleyerek toplumsal düzenin korunmasına katkı sağlarlar. Bu konuda, sanat da insanlık tarihinin her döneminde varlığını sürdürmüş ve toplumların evrimsel süreçleriyle birlikte biçim değiştirmiş bir olgu olarak, normlarla iç içe çalışarak kültürel yapının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenir. Sanat, toplumsal normları yansıtarak, bireylere hem geçmişin değerlerini aktarır hem de yaratıcı ifade aracılığıyla normların yorumlanmasına ve eleştirel değerlendirilmesine olanak tanır. Böylece, normlar ve sanat arasındaki etkileşim, kültürün hem istikrarını hem de dinamikliğini destekleyen bir denge unsuru oluşturur; bireylerin toplumsal kuralları benimserken aynı zamanda estetik ve yaratıcı bakış açısı geliştirmelerini sağlayabilir.

Kültür, bireylerin toplumsal yaşam içerisinde edindikleri bilgi, inanç, değer, sanat, ahlak, hukuk, gelenek, görenek ve davranış kalıplarını kapsayan, kuşaktan kuşağa aktarılan dinamik bir toplumsal sistemdir (Tylor, 1871). Bu yönüyle kültür, bireyin yalnızca yaşam biçimini değil; düşünme, algılama, iletişim kurma ve toplumsal çevresiyle etkileşim biçimini de şekillendiren temel unsurlardan biridir (Herskovits, 1948).

Kültürün en belirgin özelliklerinden biri öğrenilebilir olmasıdır. Birey kültürel değerleri biyolojik yollarla değil; aile, okul ve içinde yaşadığı toplum aracılığıyla

öğrenmektedir (Linton, 1936). Dolayısıyla kültür, kalıtımla aktarılan değil; toplumsallaşma sürecinde kazanılan ve sürekli yeniden üretilen bir olgudur. Bu nedenle her toplum tarihsel gelişim süreci, yaşam biçimi ve sahip olduğu değerler doğrultusunda kendine özgü bir kültürel yapı geliştirmektedir (Hofstede, 2001).

Kültür durağan bir yapı değildir. Toplumların ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyal değişimleri kültürel yapıyı da etkilemekte; farklı kültürler arasındaki etkileşim sonucunda kültürel değişim, uyum ve bütünleşme süreçleri ortaya çıkmaktadır (Herskovits, 1948). Kültürün bu dinamik yapısı, toplumların değişen koşullara uyum sağlamasını mümkün kılarken kültürel sürekliliğin korunmasına da katkı sağlamaktadır.

Kültürün temel bileşenlerinden biri normlardır. Normlar, toplum tarafından benimsenen ortak davranış ölçütlerini ifade etmekte; bireylerin hangi davranışların kabul edilebilir veya kabul edilemez olduğunu öğrenmelerini sağlayarak toplumsal düzenin sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır (Kluckhohn, 1951). Bunun yanında ortak değerler, inançlar ve semboller de kültürün oluşumunda belirleyici rol oynamaktadır. Bu unsurlar bireylerin davranışlarını yönlendirmekte ve toplumsal kimliğin oluşmasını desteklemektedir (Schein & Schein, 2017).

Bu bağlamda kültür, eğitim kurumlarının da temel yapı taşlarından biridir. Okullar yalnızca bilgi aktaran kurumlar değil; aynı zamanda toplumun kültürel değerlerini yeni kuşaklara aktaran, ortak değerler oluşturan ve bireylerin sosyal kimlik gelişimini destekleyen örgütlerdir. Bu nedenle eğitim ortamlarında oluşturulan kültürel yapı, öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimleri üzerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir (Schein & Schein, 2017).

Kültürün önemli bileşenlerinden biri olan sanat, bireylerin estetik duyarlılıklarını geliştiren ve kültürel değerlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlayan temel unsurlardan biridir. Bu nedenle kültür ve sanat kavramları birbirini tamamlayan iki olgu olarak değerlendirilmekte; eğitim süreçlerinde öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen bütüncül bir yapının oluşturulmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu sebeple sanat kavramının kapsamının açıklanması önem taşımaktadır.

1.4.2. Sanat Kavramı

Sanat, bireyin duygu, düşünce, hayal gücü ve yaşam deneyimlerini estetik bir anlayışla ifade etmesini sağlayan yaratıcı bir insan etkinliğidir. Aynı zamanda bireyin

kendisini, çevresini ve toplumu anlamlandırmasına katkıda bulunan evrensel bir iletişim ve öğrenme aracıdır. Sanat; estetik haz oluşturma yanısıra yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi, problem çözme becerilerini ve kültürel farkındalığı geliştiren önemli bir eğitim alanı olarak kabul edilmektedir (Eisner, Elliot W., 2002; Winner, Ellen, Goldstein, Thalia R., & Vincent-Lancrin, Stéphan, 2013).

Sanatlar genel olarak güzel sanatlar ve uygulamalı sanatlar olmak üzere iki temel grupta incelenmektedir. Güzel sanatlar estetik kaygının ön planda olduğu resim, heykel, müzik, tiyatro, dans, edebiyat, sinema ve mimarlık gibi sanat dallarını kapsarken; uygulamalı sanatlar grafik tasarım, endüstriyel tasarım, seramik, tekstil ve iç mimarlık gibi estetik ile işlevselliği bir araya getiren alanlardan oluşmaktadır (Ocvirk, Otto G. et al., 2012).

Günümüzde sanat yalnızca estetik ürünlerin ortaya konulmasını amaçlayan bir etkinlik olarak görülmemekte; bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini destekleyen önemli bir eğitim aracı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde sanat eğitimi, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmekte, kendilerini özgün biçimde ifade etmelerine olanak sağlamak ve kültürel mirasa yönelik farkındalık kazandırmaktadır (Winner et al., 2013).

Sanatlar genel olarak iki büyük sınıfa ayrılır:

Sanat, bireyin estetik duyarlılığını geliştiren, yaratıcı düşünmesini destekleyen ve kendini farklı ifade biçimleriyle ortaya koymasını sağlayan çok yönlü bir etkinliktir. Sanat disiplinleri, kullanılan ifade biçimlerine ve üretim özelliklerine göre farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Alan yazınında genel olarak görsel sanatlar, müzik, edebiyat, tiyatro, dans, sinema ve mimarlık gibi disiplinlerin güzel sanatlar kapsamında değerlendirildiği; grafik tasarım, endüstriyel tasarım, tekstil, seramik ve iç mimarlık gibi alanların ise uygulamalı sanatlar içerisinde ele alındığı belirtilmektedir (Ocvirk, Otto G. et al., 2012). Bu sınıflandırma, sanatın hem estetik hem de işlevsel yönünü ortaya koyarak farklı sanat disiplinlerinin bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkı sağladığını göstermektedir.

Sanat eğitiminin temel amacı, yalnızca sanatsal becerilere sahip bireyler yetiştirmek değil; yaratıcı düşünebilen, estetik duyarlılığı gelişmiş, eleştirel bakış açısı kazanmış ve kültürel değerlere duyarlı bireylerin yetişmesini sağlamaktır. Sanat eğitimi,

bireylerin gözlem yapma, problem çözme, iletişim kurma, özgün fikir üretme ve kendilerini farklı yollarla ifade etme becerilerini geliştirerek onların yaşam boyu öğrenme süreçlerini desteklemektedir (Eisner, Elliot W., 2002). Bu süreçte öğrenciler yalnızca sanatsal ürün ortaya koymayı öğrenmemekte; aynı zamanda estetik değerlendirme yapabilme, farklı bakış açılarını anlayabilme ve kültürel çeşitliliğe saygı duyma gibi önemli yeterlikler de kazanmaktadır.

Güncel araştırmalar, sanat eğitiminin öğrencilerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim ve problem çözme becerilerinin gelişimine önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında sanat eğitimi; öğrencilerin akademik başarılarını, öz güvenlerini, motivasyonlarını ve sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyerek eğitim sürecine aktif katılımlarını artırmaktadır (Winner, Ellen, Goldstein, Thalia R., & Vincent-Lancrin, Stéphan, 2013). Bu nedenle sanat eğitimi, yalnızca sanat alanına yönelik bir öğretim süreci olarak değil; bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir.

Sanat eğitimi, öğrencilerin yaratıcılık potansiyelini açığa çıkarırken, düşüncelerini etkili bir biçimde ifade etme ve özgün çözümler geliştirme becerilerini de güçlendirir. Süreç, yalnızca estetik algıyı geliştirmekle kalmayıp, el becerileri, problem çözme yeteneği ve eleştirel düşünme gibi kazanımları da öğrencilerin günlük yaşamına ve öğrenme süreçlerine taşır. Bu kazanımlar, okul bünyesinde düzenlenen bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve topluma hizmet odaklı sosyal etkinliklerle bütünleştiğinde, öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen kapsamlı bir öğrenme ortamı oluşturur. Böylece sanat eğitimi, okul etkinlikleri ve sosyal etkinlikler çerçevesinde yapılandırıldığında, öğrencilerin hem bireysel yetenekleri hem de toplumsal sorumluluk bilinci dengeli bir şekilde gelişir ve öğrenme süreçleri daha anlamlı hale gelebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde, öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmetine yönelik faaliyetleri, okulda planlı ve programlı olarak yürütülen sosyal etkinlikler kapsamında değerlendirilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019).

Öğretmenlere göre sosyal etkinlik çalışmaları öğrencilere sosyalleşme, kendini ifade etme, iletişim ve kendine güven gibi insani unsurları kazandırmakta; bu davranışlar sınıf ortamında sıklıkla yapılamayan etkileşimleri sağlamaktadır (Döş ve Kır, 2013, 537).

Böylece, sosyal ve sanatsal etkinlikler birbirini tamamlayan nitelikler taşımakta; öğrencilerin hem bireysel hem de grup içi gelişimlerini desteklemektedir. Sosyal etkinlikler aracılığıyla öğrenciler, sınıf içinde sınırlı kalan iletişim ve etkileşim fırsatlarını deneyimleyerek sosyalleşme ve kendini ifade etme becerilerini geliştirirken, sanatsal etkinlikler duygusal rahatlama ve özgüven kazanımı gibi bireysel kazanımları pekiştirmektedir. Böylece her iki etkinlik türü de öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyen tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir.

Sanatsal etkinlikler, çocukların duygusal olarak rahatlamasını, kendisini ifade etmesini ve özgüveninin gelişmesini sağlama gibi imkânlar sunar (Poyraz ve Dere, 2001, akt. Aydoğdu ve Ayanoğlu, 2020, 701). Bu tür etkinlikler, aynı zamanda grup çalışması, estetik, problem çözme, eleştirel ve çözüm odaklı düşünme becerilerini destekler (Aydoğdu ve Ayanoğlu, 2020, 701).

Günümüzde görsel dilin baskın olduğu çağdaş kültürde yer alan görsel kültür deneyimi yaşamak önemlidir (Akman, 2022, 194). Çağdaş sanat eğitimi anlayışı, öğrencilerin yalnızca sanatsal ürün ortaya koymalarını değil, sanatı kültürel miras, toplumsal yaşam ve günlük deneyimlerle ilişkilendirerek eleştirel biçimde değerlendirebilmelerini de hedeflemektedir (Türkcan, 2019). Görsel sanatlar eğitimi ile görsel okur-yazarlığa sahip, özgün düşünen ve sanatsal yaratıcılığı gelişmiş bireyler yetiştirmek amaçlanır (MEB, 2023, 322).

Görsel sanatlar eğitimi yalnızca estetik ve teknik becerilerin kazandırılmasıyla sınırlı kalmayıp, öğrencilerin eleştirel ve özgün düşünme yeteneklerini geliştirmede de önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Görsel kültür aracılığıyla öğrenciler, gördüklerini analiz etme, yorumlama ve yaratıcı çözümler üretebilme becerilerini kazanarak hem sanatsal yaratıcılıklarını hem de eleştirel düşünme kapasitelerini bütüncül bir şekilde geliştirme fırsatı bulmaktadır.

Görsel kültürün, çocukların eleştirel düşünme becerisini geliştirmede bir köprü görevi görebileceği düşünülmektedir (Akman, 2022, 135). Bu yaklaşımla uygulanan etkinlikler, öğrencilerin toplumsal meselelere yönelik farkındalıklarını artırmada etkilidir (Özsoy ve Mamur, 2021, akt. Akman, 2022, 154). Örneğin, üstün yetenekli öğrencilerle yapılan görsel kültür temelli çalışmalarda, öğrencilerin insanlığın çelişkili olduğu

durumlar gibi konulara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaştığı gözlemlenmiştir (Akman, 2022, 140-141).

Üstün yetenekli öğrencilerle yapılan görsel kültür temelli çalışmalar, onların sadece estetik algılarını geliştirmekle kalmayıp, toplumsal ve insanî meseleleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme becerilerini de besler. Öğrenciler, insanlığın çelişkili yönlerini, toplumsal adaletsizlikleri veya etik ikilemleri gözlemleyerek, kendi değer yargılarını sorgulama ve farklı bakış açılarını anlamlandırma imkânı bulurlar. Bu tür etkinlikler, küçük yaştan itibaren değerler eğitimi ile desteklendiğinde, bireylerde farkındalık bilincinin oluşmasına ve kültürel değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlar. Sanat ve kültür yoluyla kazanılan bu eleştirel farkındalık, öğrencilerin hem bireysel gelişimlerini hem de toplumsal sorumluluk duygularını pekiştirerek, onları daha bilinçli, duyarlı ve etik kararlar alabilen bireyler olarak yetiştirir.

Kültürel değerler, bireylere küçük yaştan itibaren değerler eğitimi konusunda “farkındalık bilincinin” oluşturulması yoluyla aktarılmalıdır (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 587). Sanatsal ve kültürel etkinlikler, gençleri kültür ve sanat ortamına yönelterek toplumsal ve evrensel kültürün özümlemesinde etkili olur (MEB, 2011, 288). Örneğin, Türk kültürü ve tarihi incelenerek; minyatür sanatının tarihi süreçleri, minyatüre bakarak bir toplumun örf ve adetleri, giyim kuşamları ve değer yargıları hakkında bilgi edinilebileceği anlatılmaktadır (MEB, 2023, 419).

Sanatsal ve kültürel etkinlikler yalnızca bireylerin estetik ve kültürel farkındalığını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin eğitim kurumları içindeki sosyal ve örgütsel yapılarla etkileşimlerini güçlendirmektedir. Eğitim kurumları, süreklilik arz eden ve belirli ilişkiler ağına sahip yapılar olarak işlev görürken, bu etkinlikler öğrencilerin toplumsal bağlarını ve kurum içi sosyal katılımını pekiştiren araçlar olarak öne çıkmaktadır. Böylece kültür ve sanat faaliyetleri, hem bireysel gelişim hem de eğitim kurumunun örgütsel işleyişi açısından bütüncül bir değer taşımaktadır.

Eğitim kurumları, süreklilik arz eden ve belli ilişkiler ağı içerisinde sosyal varlığını devam ettiren örgütsel yapılar olarak kabul edilmektedir (Erdoğan, 2017, 27).

Okul kültürü, her eğitim kurumuna özgü olan; okul üyeleri tarafından paylaşılan değerler, inançlar, normlar, semboller, ritüeller ve temel varsayımların oluşturduğu, kuruma kimlik kazandıran bir yapıdır (Özdemir, 2012). Sağlıklı bir okul kültürünün

oluşturulması ise kolay bir iş değildir ve planlı, programlı bir çalışma gerektiren uzun bir sürece bağlıdır (Erdoğan, 2017, 1, 27). Okul kültürü, okuldaki tüm paydaşların (yönetici, öğretmen, öğrenci, veli, sosyal çevre vb.) sahip olduğu yetenek, davranış, alışkanlık, değer, inanç ve anlayışların belli bir süre sonra okulun kültürel yapısıyla birleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Erdoğan, 2017, 2, 3). Bu nedenle, tüm paydaşların katkılarıyla oluşturulan okul kültürü, zamanla okulun bünyesindeki tüm bireylerin benimsediği bir kültür olmakla beraber, içinde bulunduğu sosyal çevrenin de benimsediği toplumsal kültür özelliği kazanabilmektedir (Erdoğan, 2017, 3). Okul kültürü, iletişim, okul müdürünün yönetim şekilleri ve süreçleri, öğretmen tutumları ve örgüt içi iletişim gibi örgütsel davranışların birbiri ile etkileşimleri sonucunda okulların kültürlerinin farklılaşmasını sağlar (Halıcıolu, 2023, 82). Bu kültür, okuldaki tüm bireylerin davranış ve eylemlerini etkileyen maddi ve manevi öğeler bütünü olarak okulun kimliğini oluşturur (Gümüşeli, 2006, 8; Erdoğan, 2017, 6).

Dolayısıyla okul kültürü, yalnızca bireylerin davranışlarını yönlendiren genel bir çerçeve değil, aynı zamanda okulun kendine özgü kimliğini şekillendiren dinamik bir yapıdır. Bu yapıyı diğer okullardan ayıran temel öğeler ve dinamikler; değerler, normlar ve varsayımlar gibi kültürel unsurları içerir ve okulun eğitim, sosyal ve yönetsel süreçlerinin her aşamasına nüfuz ederek okul içi davranışları ve etkileşimleri belirler denilebilir.

Okul kültürü, her eğitim kurumuna özgü değerler, inançlar, normlar, temel varsayımlar ve sembollerden oluşan; okulun kimliğini şekillendiren ve onu diğer okullardan ayıran dinamik bir yapıdır (Edgar H. Schein & Peter A. Schein, 2017; Özdemir, 2012). Okul kültürünün temel bileşenlerini değerler, normlar ve temel varsayımlar oluştururken; ritüeller, törenler, hikâyeler, semboller, dil ve kahramanlar gibi kültürel unsurlar da bu yapının görünür göstergeleri olarak değerlendirilmektedir (Schein & Schein, 2017; Güçlü, 2003). Bu öğeler, okul üyeleri arasında ortak anlamların oluşmasına, etkili iletişimin geliştirilmesine ve kurumsal aidiyet duygusunun güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Güçlü bir okul kültürü, okul üyeleri tarafından ortak değerlerin benimsenmesi ve örgütsel amaçların paylaşılmasıyla karakterize edilmektedir (Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede, & Michael Minkov, 2010). Böyle bir kültür; çalışanların örgüte bağlılığını

artırmakta, iş birliğini desteklemekte, örgütsel kimliği güçlendirmekte ve sosyal sistemin istikrarına katkıda bulunmaktadır (Stephen P. Robbins & Timothy A. Judge, 2013). Ayrıca güçlü okul kültürü, öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu artırarak okulun etkililiğini desteklemekte ve eğitim hedeflerine ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Şişman, 2011). Bu yönüyle okul kültürü, yalnızca okulun işleyişini düzenleyen bir unsur değil; aynı zamanda öğrenci başarısını, kurumsal gelişimi ve okulun toplumsal işlevini doğrudan etkileyen stratejik bir güç olarak değerlendirilmektedir.

Sağlıklı ve güçlü bir okul kültürü, yalnızca öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu artıran bir unsur değil; aynı zamanda okulun akademik başarısını, örgütsel etkililiğini ve toplumsal işlevini destekleyen temel bir örgütsel yapı olarak değerlendirilmektedir (Edgar H. Schein & Peter A. Schein, 2017). Okul kültürünün gücü, okul üyelerinin ortak değerler, normlar ve amaçlar etrafında bütünleşme düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu süreç; okulun içinde bulunduğu sosyo-kültürel çevre, aile yapısı, öğretmen ve yönetici profili, iletişim biçimi ile okulun fiziksel ve teknolojik olanakları gibi birçok unsurdan etkilenmektedir (Stephen P. Robbins & Timothy A. Judge, 2013; Şişman, 2011).

Güçlü bir okul kültürüne sahip eğitim kurumlarında, çalışanların örgüte bağlılıklarının, iş doyumlarının ve motivasyonlarının arttığı; buna bağlı olarak olumlu bir okul ikliminin oluştuğu ve eğitim-öğretim süreçlerinin daha etkili yürütüldüğü belirtilmektedir (Schein & Schein, 2017; Şişman, 2011). Ortak değerlerin benimsendiği, iş birliğinin desteklendiği ve güven ortamının hâkim olduğu okullarda öğrencilerin akademik başarılarının da olumlu yönde etkilendiği ifade edilmektedir (Terrence E. Deal & Kent D. Peterson, 2016).

Okul kültürünün oluşturulması ve sürdürülebilirliğinde okul yöneticileri önemli bir liderlik sorumluluğu üstlenmektedir. Okul yöneticileri; ortak değer ve normları geliştiren, iş birliğini teşvik eden, sosyal ve kültürel etkinlikleri destekleyen ve okulun bulunduğu çevrenin özelliklerini dikkate alarak kurumsal gelişimi yönlendiren liderler olarak okul kültürünün güçlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır (Schein & Schein, 2017; Şişman, 2011).

1.5. Eğitim Programlarında Kültür-Sanat Etkinlikleri

Kültür, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve yaşam biçimlerini kapsayan; kuşaktan kuşağa aktarılan maddi ve manevi değerler bütünüdür. Kültür kavramını ilk kapsamlı biçimde tanımlayan Edward Burnett Tylor (1871), kültürü insanın toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf, adet ve diğer tüm beceri ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütün olarak ifade etmektedir. Bu tanım, kültürün yalnızca bireysel davranışları değil, aynı zamanda toplumun ortak yaşam biçimini ve değerler sistemini de yansıttığını göstermektedir.

Kültür, öğrenilen ve toplumsal etkileşim yoluyla aktarılan dinamik bir yapıdır. Dil, gelenek, hukuk, kurumlar, teknoloji, sanat ve diğer kültürel ürünler toplumun ortak hafızasını oluştururken, bireylerin düşünce biçimlerini, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini de şekillendirmektedir (Melville J. Herskovits, 1948; Geert Hofstede, 2001). Bu yönüyle kültür, yalnızca geçmişten aktarılan değerlerin korunmasını değil, değişen toplumsal koşullara uyum sağlayarak sürekli yeniden üretilmesini de içermektedir.

Kültürün ayrılmaz bileşenlerinden biri olan sanat ise bireylerin duygu, düşünce ve deneyimlerini estetik yollarla ifade etmelerini sağlayan önemli bir öğrenme ve iletişim aracıdır. Sanat eğitimi yalnızca teknik becerilerin geliştirilmesini amaçlamamakta; yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi, problem çözme becerilerini, estetik duyarlılığı ve toplumsal farkındalığı geliştiren bütüncül bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir (Elliot W. Eisner, 2002; Ellen Winner, Thalia R. Goldstein, & Stéphan Vincent-Lancrin, 2013). Bu nedenle kültür ve sanat, bireyin kişisel gelişimini destekleyen ve toplumsal değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan birbirini tamamlayan iki temel unsur olarak görülmektedir.

Kültür ve sanatın eğitim süreçlerine yansımaları, öğrencilerin sosyal, kültürel, bilimsel ve sanatsal etkinliklere aktif katılımını gerekli kılmaktadır. Bu etkinlikler öğrencilerin iletişim, iş birliği, yaratıcılık, özgüven ve sosyal sorumluluk becerilerini geliştirirken okulun kültürel yapısını ve öğrenme ortamının niteliğini de güçlendirmektedir (Elliot W. Eisner, 2002; UNESCO, 2024). Türkiye'de bu etkinliklerin planlanması ve yürütülmesine ilişkin esaslar ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği* ile düzenlenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2017).

Dolayısıyla kültür ve sanat temelli öğrenme süreçleri, yalnızca bireysel becerilerin gelişimine katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda okulun sosyal, kültürel ve akademik işleyişini bütüncül bir biçimde destekleyen temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Eğitim yöneticileri ve öğretmenler, bu süreçleri planlarken kültürel ve sanatsal değerleri dikkate almak, etkinlikleri toplumsal ve okul dışı kaynaklarla ilişkilendirmek ve sürdürülebilir bir öğrenme modeli oluşturmak suretiyle öğrencilerin çok yönlü gelişimini etkin biçimde destekleyebilir.

Kültür, bireylerin oluşturduğu maddi ve manevi değerlerin toplamı olmasının yanı sıra, toplumsal yaşamın bütün boyutlarını kapsayan dinamik bir sistemdir. Toplumun ekonomik, siyasal, hukuksal ve sosyal kurumları ile dil, sanat, gelenek, inanç, ahlak ve yaşam biçimleri kültürün temel bileşenlerini oluşturmaktadır (İbrahim Ethem Başaran, 1994). Bu yönüyle kültür, bireylerin yalnızca yaşam biçimlerini yansıtan bir olgu değil; aynı zamanda toplumsal düzeni sağlayan, ortak anlamların oluşmasına katkıda bulunan ve bireyler arası etkileşimi yönlendiren temel bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Melville J. Herskovits, 1948).

Kültür, doğuştan getirilen kalıtsal bir özellik olmayıp öğrenilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan toplumsal bir mirastır. Bireyler kültürel değerleri aile, okul ve içinde yaşadıkları toplum aracılığıyla öğrenmekte; bu süreçte kültür hem bireyin davranışlarını şekillendirmekte hem de toplumsal yaşamın sürekliliğini sağlamaktadır (Edward Burnett Tylor, 1871; Herskovits, 1948). Bununla birlikte kültür durağan bir yapı değildir. Toplumsal değişimlere bağlı olarak sürekli gelişmekte, farklı kültürlerle etkileşime girerek yeni anlamlar ve uygulamalar üretmektedir (Geert Hofstede, 2001).

Kültürün oluşumunda değerler ve normlar belirleyici bir işleve sahiptir. Değerler, bireylerin neyin doğru, iyi ve önemli olduğuna ilişkin ortak kabullerini ifade ederken; normlar bu değerlerin günlük yaşamda nasıl davranılması gerektiğini belirleyen yazılı ya da yazılı olmayan kurallar bütünüdür (Stephen P. Robbins & Timothy A. Judge, 2013). Değerler ve normlar birlikte bireylerin davranışlarına yön vermekte, toplumsal düzenin ve kültürel sürekliliğin korunmasına katkı sağlamaktadır.

Toplumsal kültür, örgütlerin kültürel yapısını da doğrudan etkilemektedir. Örgütlerde benimsenen değerler, normlar ve davranış kalıpları büyük ölçüde toplumun tarihsel birikimi, gelenekleri, inanç sistemi ve ahlaki anlayışından beslenmektedir. Bu

nedenle örgüt kültürü ile ulusal kültür arasında güçlü bir etkileşim bulunmaktadır (Edgar H. Schein & Peter A. Schein, 2017; Erdem & Dikici, 2009). Eğitim örgütleri de bu etkileşimin en belirgin biçimde görüldüğü kurumlardan biri olup, okul kültürünün oluşumunda toplumsal değerlerin önemli bir belirleyici olduğu kabul edilmektedir.

Kültürün dinamik yapısı, toplumsal değişimlerin mevcut gelenekler üzerinde doğrudan etkili olmasını ve zaman içinde yenilenme, dönüşüm ya da kültürel birleşme süreçlerinin ortaya çıkmasını zorunlu kılar. Eğitim kurumları, bu sürekli değişim ve entegrasyon sürecinde sadece bilgi aktarımı yapan yapılar olmaktan çıkarak, öğrencilerin toplumsal ve kültürel değerleri deneyimlediği, yorumladığı ve içselleştirdiği birer sosyal öğrenme alanına dönüşür. Okul yöneticileri, kurumların vizyon ve misyonunu hayata geçirerek, hem eğitim kalitesini yükseltmede hem de öğrencilerin çok yönlü gelişimini desteklemede merkezi bir rol üstlenirler. Yöneticilerin stratejik kararları, kültürel ve pedagojik değerlerin öğrencilerle buluşmasını sağlar, okul ortamında değişime uyum yeteneğini geliştirir ve öğretmen ile öğrencilerin kültürel etkileşimlerini yönlendirerek okulun sosyal ve akademik hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunur. Kültürel dinamizm ile etkili yöneticilik arasındaki etkileşim, eğitim kurumlarının hem toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesini hem de öğrencilerin kültürel, sosyal ve akademik kapasitelerini bütüncül bir biçimde geliştirmesini mümkün kıldığı söylenebilir.

Okul yöneticileri, eğitim kurumlarının amaçlarına ulaşmasında, eğitim-öğretim süreçlerinin geliştirilmesinde ve okul kültürünün oluşturulmasında stratejik bir role sahiptir. Etkili okul liderleri yalnızca okulun yönetsel işleyişini düzenlemekle kalmayıp, aynı zamanda ortak bir vizyon oluşturarak öğretmenleri, öğrencileri ve diğer paydaşları bu amaç doğrultusunda harekete geçirmektedir (Michael Fullan, 2014; Kenneth Leithwood & Karen Seashore Louis, 2012). Bu nedenle okulun akademik başarısı kadar sosyal ve kültürel gelişimi de büyük ölçüde okul yöneticilerinin liderlik anlayışına bağlıdır.

Okul yöneticilerinin benimsediği liderlik yaklaşımı, okul kültürünün oluşmasını ve sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemektedir. Ortak değerlerin benimsenmesi, öğretmenlerin kuruma aidiyet duygusunun güçlendirilmesi ve iş birliğine dayalı bir okul ikliminin oluşturulması, yöneticilerin kültürel liderlik rollerini etkili biçimde yerine getirmelerine bağlıdır (Edgar H. Schein & Peter A. Schein, 2017; Şişman, 2011).

Öğretmenlerin okulun amaç ve değerlerini benimsemesi, öğrencilerin akademik, sosyal ve sanatsal gelişimini destekleyen öğrenme ortamlarının oluşmasına önemli katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamındaki yeri, yalnızca mevzuatın gerektirdiği uygulamalarla sınırlı değildir. Bu etkinliklerin planlanması, desteklenmesi ve sürdürülebilir hâle getirilmesi okul yöneticilerinin vizyoner liderlik anlayışıyla yakından ilişkilidir. Sanat eğitimi okulun temel amaçlarından biri olarak gören yöneticiler; öğretim programları, okul geliştirme planları ve kurumsal hedefler içerisinde sanata yer vererek öğrencilerin yaratıcılıklarını, estetik duyarlılıklarını ve kültürel farkındalıklarını geliştirecek öğrenme ortamları oluşturabilmektedir (Arts Education Partnership, 2011).

Nitelikli okul liderleri, sanat eğitiminin geliştirilmesi amacıyla okul genelinde ortak bir vizyon oluşturmakta, sanat açısından zengin öğrenme ortamları hazırlamakta ve insan ile finans kaynaklarını bu doğrultuda planlamaktadır. Bunun yanında öğrencilerin sanatsal başarılarını görünür hâle getirerek sanatın okul kültürünün doğal ve vazgeçilmez bir parçası olmasını desteklemektedir (Arts Education Partnership, 2011). Böylece kültür ve sanat etkinlikleri yalnızca belirli zamanlarda gerçekleştirilen faaliyetler olmaktan çıkarak okulun eğitim anlayışını ve kurumsal kimliğini güçlendiren sürdürülebilir uygulamalara dönüşmektedir.

Bu katkı, yalnızca etkinlikleri organize etmekle sınırlı kalmayıp, yöneticilerin kültür ve sanat etkinliklerindeki liderlik rolünü de kapsamaktadır; söz konusu liderlik, paydaşların etkinliklere aktif katılımını teşvik etmeyi, karşılaşılan engelleri aşmayı ve okul içi öğrenme ortamının sosyal ve kültürel boyutlarını güçlendirmeyi amaçlar denilebilir.

Okul yöneticilerinin kültür-sanat etkinliklerindeki liderliği, sadece organizasyonel görevleri yerine getirmekle sınırlı değildir; aynı zamanda paydaşların katılımını artırmayı ve engelleri aşmayı içerir. İdeal bir okul kültüründe, yöneticilerin daha fazla sayıda nitelikli etkinlikler gerçekleştirilmesini sağlamaları gerektiği vurgulanmıştır (Halıcıolu, 2023, 455). Ne yazık ki, öğretmen ve yöneticilerin bir kısmının sosyal etkinlik çalışmalarını lüzumsuz görmesi veya formalite olarak algılaması, bu faaliyetlerin faydalı olmasını engelleyen önemli bir etmendir (Döş ve Kır, 2013, 537). Okul ortamında sosyal

etkinliklerin değerinin yeterince anlaşılmaması, öğretmen ve yöneticilerin bu çalışmalara gereken ilgiyi göstermemesiyle doğrudan ilişkilidir ve öğrencilerin etkinliklerden alacağı kazanımları sınırlayabilir. Bu olumsuz algıyı aşmanın yolu, yöneticilerin yalnızca idari bir rol üstlenmekle kalmayıp, aynı zamanda rehberlik ve motivasyon sağlayıcı bir yaklaşım benimsemesinden geçer. Okul idarecileri, etkinliklerin önemini vurgulayarak, öğretmenleri ve öğrencileri sürece aktif olarak dahil etmeli, onların katkılarını değerli kıldıklarını hissettirmeli ve katılımı teşvik edici ortamlar yaratmalıdır. Böylece sosyal etkinlikler, formalite olmaktan çıkıp öğrencilerin ve öğretmenlerin sorumluluk alacağı, iş birliği ve yaratıcı düşüncenin teşvik edildiği anlamlı öğrenme deneyimlerine dönüşebilir. Okul kültürünün güçlenmesine ve paydaşların etkinliklere daha yüksek düzeyde bağlılık göstermesine imkân sağlayabilir.

Okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılımını teşvik eden en önemli liderlik aktörlerinden biridir. Yöneticilerin motive edici, destekleyici ve katılımcı bir liderlik anlayışı benimsemesi, okul üyelerinin bu etkinliklere yönelik ilgi ve katılımını artırmaktadır (Kenneth Leithwood, Karen Seashore Louis, Anderson, & Wahlstrom, 2004; Michael Fullan, 2014). Bunun yanında okul yöneticilerinin liderlik, etkili iletişim, iş birliği ve adalet ilkelerine dayalı bir yönetim anlayışı geliştirmesi, güçlü bir okul kültürünün oluşması ve sürdürülebilmesi açısından temel koşullardan biri olarak değerlendirilmektedir (Edgar H. Schein & Peter A. Schein, 2017).

Araştırmalar, okul yöneticilerinin sanat eğitimine ilişkin bilgi ve deneyim düzeylerinin, okulda yürütölen sanat programlarının niteliğini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Sanat eğitimi konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmayan yöneticilerin bu programları destekleme konusunda daha çekimser davranabildikleri belirtilmektedir (Michele Guindon, Choinière, & Lemerise, 2014). Buna karşılık, müzik veya diğer sanat alanlarında geçmiş deneyime sahip okul yöneticilerinin sanat etkinliklerine daha aktif katıldıkları, öğretmenlerle daha güçlü iş birliği kurdukları ve okulun sanat programlarının gelişimine daha fazla katkı sundukları ifade edilmektedir (John Nickel, 2023). Sanatsal etkinliklere bizzat katılan ve bu faaliyetleri okulun temel değerlerinden biri olarak gören yöneticiler, öğretmen ve öğrenciler için rol model olmakta; bu durum okul kültürünü güçlendirirken sanat etkinliklerinin sürdürülebilirliğine de önemli katkı sağlamaktadır.

1.6. Sanatın Tanımı ve Eğitimdeki Yeri

Okul yöneticisinin kültürel faaliyetlere bizzat katılması ve bu etkinliklerin değerine inanması, yalnızca okul kültürünü güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda bu tür etkinliklerin verimliliğini ve öğrencilerin katılım düzeyini de artırır. Sanatın tanımı ve eğitimdeki yeri de önem kazanmaktadır; sanat, düşüncelerin ve durumların beceri ve düşün gücü kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı bir insan etkinliği olarak tanımlanır (MEB, 2011, 236) ve sadece somut ürünlerle sınırlı olmayıp, “hayatı anlayan zekânın onu en ilgi çekici, en güzel biçimlere sokması” olarak da değerlendirilmektedir (MEB, 2011, 237).

Sanat, yalnızca estetik bir ürün ortaya koymak veya teknik bir beceriyi sergilemekten öte, insanın iç dünyasını ve yaşadığı deneyimleri başkalarına aktarabilme kapasitesini açığa çıkaran yaratıcı bir etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Birey bir duyguyu ya da düşünceyi önce kendi içinde deneyimleyip anlamlandırmakta, ardından onu çeşitli biçimlerde—hareket, ses, çizgi, renk veya kelime aracılığıyla—başkalarına aktarabilmektedir. Böylece sanat, hem yaratıcılığı ve hayal gücünü besleyen bir zihinsel süreç hem de insan deneyimlerini paylaşma ve empati geliştirme aracı olarak öne çıkar. Eğitim ortamında bu anlayış, öğrencilerin yalnızca somut ürünler üretmesini değil, aynı zamanda içsel deneyimlerini ifade etmesini, toplumsal ve kültürel bağlamda yorumlamasını ve başkalarının duygusal dünyasına dokunmasını mümkün kılar. Bu açıdan sanat, öğrenme sürecinin bütüncül bir parçası olarak bireyin hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimine katkı sağlayan dinamik bir araç haline gelebilir.

Ünlü düşünür Tolstoy'a göre sanat, kişinin bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya kelimelerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından ortaya çıkmıştır (akt. MEB, 2011, 237). Aynı zamanda bir iletişim aracı olan sanat, bireyin zekâsı, sosyokültürel edinimleri ve psikolojik özelliklerini çevresiyle paylaşmasına olanak tanır (MEB, 2011, 264) ve kişinin iç dünyasını ve düşünce yapısını ortaya koyma ve geliştirme aracı olarak işlev görür (MEB, 2011, 264). Geçmişten günümüze resim sanatı, toplumsal eleştiri aracı olarak kullanılabildiği gibi, fotoğrafın olmadığı dönemlerde tarihi belgeleme görevi de görerek insanların yaşayış tarzını, maddi

ve manevi özelliklerini ortaya koymuştur (MEB, 2011, 265). Bu yönüyle sanat, insanı günlük hayatın dar kalıplarından kurtaran bir teneffüs anı gibidir (MEB, 2011, 238).

Resim sanatı, tarih boyunca yalnızca estetik bir uğraş olarak değil, aynı zamanda toplumsal olayları yorumlama ve insan yaşamını belgeleme aracı olarak da işlev görmüştür; insanların günlük yaşantılarını, sosyal normlarını ve kültürel değerlerini görsel bir dil aracılığıyla ortaya koyması, sanatın tarihî ve toplumsal belleğe katkısını gözler önüne sermektedir. İşlevsel açıdan, bireyin günlük yaşamın rutin ve sınırlayıcı kalıplarından kısa süreli de olsa kopmasını sağlayarak zihinsel ve duygusal bir rahatlama imkânı sunar. Eğitim ortamında ise sanat, bireyin yalnızca bilişsel yetilerini değil, aynı zamanda duygusal, estetik ve yaratıcı kapasitelerini de geliştirmeyi amaçlayan bütüncül bir öğrenme alanı olarak ön plana çıkar. Sanat eğitimi, bireylerin geçmişten beslenerek özgün ve yenilikçi düşünceler üretebilme becerilerini geliştirmelerini, yaratıcı ifade yollarını keşfetmelerini ve kendi üretimlerini toplumsal ve kültürel bağlamla ilişkilendirebilmelerini mümkün kılar. Böylece sanat, hem bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen pedagojik bir araç hem de insanlık tarihinin ve kültürel deneyimlerin aktarımında vazgeçilmez bir araç olarak işlev görür.

Sanat eğitimi, bireyin yalnızca bilişsel gelişimini değil; duyuşsal, sosyal, estetik ve yaratıcı yönlerini de destekleyen bütüncül bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. Sanat eğitiminin temel amacı, bireylerin yalnızca mevcut bilgi ve becerileri tekrar etmelerini değil, yeni fikirler üretebilen, yaratıcı düşünebilen ve özgün çözümler geliştirebilen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır (Elliot W. Eisner, 2002). Bu doğrultuda sanat eğitimi, öğrencilerin algılama, gözlem yapma, estetik duyarlılık geliştirme ve düşüncelerini farklı ifade yollarıyla ortaya koyma becerilerini güçlendirmektedir (John Dewey, 1934; Eisner, 2002). Aynı zamanda sanat etkinlikleri; yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi, problem çözme becerilerini ve ifade özgürlüğünü destekleyerek bireyin çok yönlü gelişimine katkı sağlamaktadır (Ellen Winner, Thalia R. Goldstein, & Stéphan Vincent-Lancrin, 2013). Özellikle erken çocukluk döneminde gerçekleştirilen sanat etkinlikleri, çocukların hayal güçlerini kullanmalarına, duygularını ifade etmelerine, özgüven kazanmalarına ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine önemli katkılar sunmaktadır (Lev Vygotsky, 1978). Erken yaşta başlatılan sanat etkinlikleri, çocukların yalnızca yaratıcı düşünce yetilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda duygusal rahatlama sağlayarak özgüvenlerini güçlendirir ve

kendilerini ifade etme becerilerini artırır. Bu kazanımlar, çocukların sosyal ve bilişsel gelişimleriyle doğrudan ilişkili olup, öğrenme sürecine aktif katılımlarını teşvik eder. Günümüzde ise görsel kültürün ön plana çıktığı çağdaş eğitim anlayışı, bu erken kazanımların değerini daha da artırmaktadır; zira görsel dil, bireylerin dünyayı algılama, yorumlama ve iletişim kurma biçimlerini derinden etkiler. Çocuklar, erken yaşta edindikleri sanatsal deneyimlerle görsel kültür ortamlarında daha bilinçli ve yaratıcı biçimde var olabilir, çevresindeki sembol, imge ve estetik öğeleri anlamlandırarak hem duygusal hem de entelektüel gelişimlerini bütüncül bir şekilde destekleyebilir. Böylece erken çocukluk döneminde kazanılan yaratıcı ve duygusal beceriler, görsel kültür deneyimleriyle pekişerek bireylerin çağdaş dünyada etkin, duyarlı ve eleştirel düşünebilen bireyler olarak yetişmelerine temel oluşturur.

Çağdaş eğitim anlayışında sanat eğitimi, yalnızca estetik becerilerin geliştirilmesini değil, öğrencilerin yaşadıkları görsel dünyayı eleştirel biçimde anlamlandırmalarını da amaçlamaktadır. Görsel kültür yaklaşımı, bireylerin medya, teknoloji ve günlük yaşamda karşılaştıkları görsel iletileri sorgulamalarını sağlayan önemli bir eğitim yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir (Kerry Freedman, 2003). Bu doğrultuda görsel sanatlar eğitiminin yalnızca ürün odaklı uygulamalarla sınırlandırılması yeterli görülmemekte; sanatın kültürel, toplumsal ve güncel yaşamla ilişkilendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Arthur D. Efland, 2002; Freedman, 2003).

Görsel kültür temelli sanat eğitimi, öğrencilerin eleştirel düşünme, sorgulama, problem çözme ve toplumsal farkındalık becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Freedman, 2003). Bu yaklaşım, öğrencilerin toplumsal olayları farklı bakış açılarıyla değerlendirmelerine, kültürel çeşitliliği anlamalarına ve küresel vatandaşlık bilinci geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (UNESCO, 2024). Ayrıca görsel kültür temelli etkinliklerin öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını artırdığı, konuları daha iyi anlamalarını ve içselleştirmelerini desteklediği belirtilmektedir (Ömer Özsoy & Nihal Mamur, 2021). Bunun yanında sanat etkinlikleri, öğrencilerin hayal güçlerini zenginleştirmekte, olaylara çok yönlü bakabilmelerini sağlamakta ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir (Selçuk & Akdağ, 2020).

Sanat etkinlikleri, öğrencilerin hayal güçlerini ve yaratıcılık potansiyellerini besleyerek, olayları daha derinlemesine, hassas ve geniş bir bakış açısıyla

değerlendirebilmelerini sağlar. Bu bilişsel ve duyuşsal kazanımlar, gençlerin çevresel ve toplumsal olguları analiz etme yetilerini güçlendirirken, onlara empati ve farklı perspektifleri anlama imkânı sunar. Aynı zamanda müzik, sinema, tiyatro gibi kültür-sanat faaliyetleri, öğrencileri sanatsal deneyimlerle buluşturarak sosyal etkileşimlerini artırır, paylaşımcı ve iş birliğine dayalı davranışları geliştirmelerine katkıda bulunur. Gençlerin toplumsal normları ve evrensel değerleri içselleştirmesini kolaylaştırırken, onları sadece bireysel olarak değil, topluma sağlıklı şekilde entegre olabilen bilinçli ve sorumlu bireyler hâline getirir. Böylece, hayal gücü ile kültürel deneyimler birbirini tamamlayarak, öğrencilerin hem zihinsel hem de sosyal gelişimini destekleyen bütüncül bir öğrenme ortamı ortaya çıkabilir.

Sanatın gençlerin sosyal ve kültürel gelişimindeki rolü, onların toplumsal yaşama etkin katılımını destekleyen önemli unsurlardan biridir. Müzik, tiyatro, sinema ve diğer sanat etkinliklerine katılım, bireylerin kültürel mirası tanımalarına, estetik duyarlılık kazanmalarına ve farklı kültürel bakış açıları geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (UNESCO, 2024; Elliot W. Eisner, 2002). Sanat etkinlikleri aynı zamanda öğrencilerin sosyal katılım, iş birliği, iletişim ve demokratik yaşam becerilerini geliştirmekte; bireylerin kendilerini ifade etmelerine ve topluma aktif bireyler olarak katılmalarına olanak tanımaktadır (John Dewey, 1934; UNESCO, 2024).

Okullarda yürütülen sosyal etkinlikler ise öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri kazanmalarını destekleyen eğitim süreçlerinin önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerin planlanması ve uygulanması, öğrencilerin çok yönlü gelişimlerini destekleyen temel eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği). Ayrıca öğretmen adaylarıyla yapılan araştırmalar, sanat etkinliklerinin yaratıcılığı geliştirdiğini, psikomotor becerileri desteklediğini ve farklı kültürlerin tanınmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır (Aydoğdu & Ayanoğlu, 2020).

1.7. Kültür-Sanat Etkileşimi

Kültür ve sanat arasındaki ilişki, öğretmen adaylarının sanat etkinliklerine yönelik görüşlerinde de açık biçimde görülmektedir. Sanat etkinlikleri yalnızca bireysel yaratıcılığı ve psikomotor gelişimi desteklemekle kalmamakta; aynı zamanda bireylerin

farklı kültürel değerleri tanımalarına, anlamalarına ve içselleştirmelerine de önemli katkılar sağlamaktadır.

Sanat, kültürel birikimin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında temel araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda kültür ve sanat arasındaki ilişki, tek yönlü bir etkileşimden ziyade, toplumsal yapının sürekliliğini ve bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen karşılıklı ve dinamik bir süreç niteliği taşımaktadır. Başaran'a (1994) göre kültür; siyasal ve toplumsal kurumları, dili, sanatı, felsefeyi, gelenekleri ve toplumsal tutumları kapsayan geniş bir yapıyı ifade etmektedir. Sanat ise bu kültürel yapının ifade edilmesinde, korunmasında ve yeniden üretilmesinde önemli bir işleve sahiptir (Erdoğan, 2017).

Bu değerlendirmeler doğrultusunda kültür ve sanat arasındaki etkileşimin eğitim ortamlarında da önemli yansımaları bulunmaktadır. Kültürel değerlerin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında sanat etkili bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Sanat etkinlikleri aracılığıyla öğrenciler yaşadıkları toplumun değerlerini, geleneklerini ve düşünce dünyasını deneyimleyerek öğrenme fırsatı elde etmektedir. Bu nedenle eğitim kurumları, özellikle de okullar, kültürel değerlerin yaşatılması ve kültürel farkındalığın geliştirilmesi açısından önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Bu yönüyle okullar yalnızca akademik bilgi aktaran kurumlar değil; aynı zamanda kültürel mirasın korunduğu, sanat yoluyla yeniden üretildiği ve yeni kuşaklara aktarıldığı temel toplumsal yapılardır.

Kültürün en önemli ifade biçimlerinden biri olan sanat, bireylerin duygu, düşünce ve deneyimlerini estetik yollarla ifade etmelerini sağlayan yaratıcı bir insan etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Dewey, 1934; Eisner, 2002). Eğitim kurumları ise toplumun kültürel mirasını yeni kuşaklara aktaran, ortak değerleri yaşatan ve bireylerin toplumsal yaşama uyumunu destekleyen temel sosyal kurumlardır (Schein & Schein, 2017; Şişman, 2011). Bu süreçte kültür ve sanat etkinlikleri; öğrencilerin kültürel değerleri tanımalarına, estetik duyarlılık geliştirmelerine ve sosyal gelişimlerini desteklemelerine katkı sağlayan önemli eğitim araçları arasında yer almaktadır (UNESCO, 2024).

Okulda görev yapan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve diğer paydaşların benimsedikleri ortak değerler, inançlar ve davranış kalıpları zaman içerisinde okul kültürünün oluşmasını sağlamaktadır (Schein & Schein, 2017). Güçlü bir okul

kültürü; ortak amaçların benimsenmesini, iş birliğinin geliştirilmesini, kuruma aidiyet duygusunun güçlendirilmesini ve olumlu bir okul ikliminin oluşturulmasını desteklemektedir (Şişman, 2011). Bunun yanında güçlü okul kültürü, yalnızca okul çalışanlarının ve öğrencilerin motivasyonunu artırmakla kalmamakta, okulun içinde bulunduğu toplumun kültürel gelişimine de katkı sağlamaktadır (Schein & Schein, 2017).

Okul kültürünün güçlenmesi, kültürel değerlerin yaşatılması ve aktarılması açısından uygun bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Bu ortamda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin toplumsal değerleri tanımalarına ve benimsemelerine katkı sağlarken, sanat yoluyla kültürel birikimin daha anlamlı ve kalıcı biçimde deneyimlenmesine olanak tanımaktadır. Böylece sanat, kültürel değerlerin ifade edilmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir iletişim ve etkileşim aracı olarak işlev görmektedir.

1.8. Okullarda Kültür-Sanat Etkinlikleri

Kültür ve sanatın eğitim süreçleri içerisindeki yeri, yalnızca bireysel gelişimi destekleyen bir unsur olmanın ötesinde, toplumsal değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir. Eğitim kurumları, bireyleri topluma hazırlayan ve toplumun kültürel birikimini yeni nesillere aktaran temel yapılar olarak bu sürecin merkezinde yer almaktadır. Okullar, kültür ve sanatın eğitim ortamlarında etkin bir şekilde yaşatıldığı, geliştirildiği ve gelecek kuşaklara aktarıldığı önemli kurumsal alanlar olarak değerlendirilebilir.

Okullar, toplumsal yapının geçmişten geleceğe kültürel değerlerini taşıyan en etkin yapılardır (Erdoğan, 2017, 2). Bu doğrultuda okulun temel görevlerinden biri, kendi içindeki ve dışındaki sosyal ve kültürel dengeleri sağlam tutmaktır; zira okul, bireyleri topluma hazırlayan ve toplumun tüm değerlerini aktaran bir merkez konumundadır (Erdoğan, 2017, 2; Karataş vd., 2023, 160).

Okul, bireyin bilişsel gelişiminin yanında sosyal, kültürel ve duygusal gelişimini destekleyen temel eğitim kurumudur. Bu nedenle eğitim süreci yalnızca akademik başarıya odaklanmamakta; öğrencilerin kültürel değerleri tanıyan, sanatsal duyarlılığı gelişmiş, millî ve evrensel değerlere saygılı bireyler olarak yetiştirilmeleri de eğitimin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin çok yönlü gelişimlerini destekleyen, okul

kültürünü güçlendiren ve eğitimin niteliğini artıran önemli uygulamalar olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesinde eğitim ve öğretimin devletin gözetim ve denetimi altında yürütüleceği belirtilirken, eğitim sisteminin bireylerin bedensel, zihinsel, ahlaki, manevi ve kültürel gelişimlerini destekleyecek şekilde düzenlenmesi öngörülmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Benzer şekilde 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Millî Eğitiminin genel amaçları arasında bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek onları hayata hazırlamak, millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri benimseyen bireyler olarak yetiştirmek hedeflenmektedir (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973). Bu hedefler, kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan *Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*'nde sosyal etkinliklerin; öğrencilerin özgüvenlerini geliştirmek, sorumluluk duygusu kazanmalarını sağlamak, millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerine katkıda bulunmak, bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere katılımlarını artırmak amacıyla düzenlendiği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Yönetmelikte ayrıca sosyal etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirecek şekilde planlanması, okul yaşamının doğal bir parçası olarak yürütülmesi ve öğrencilerin aktif katılımının sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bunun yanında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan okul öncesi ve temel eğitim öğretim programlarında da sanat eğitimi ve kültürel etkinliklerin çocukların estetik duyarlılıklarını geliştirdiği, yaratıcılıklarını desteklediği, iletişim becerilerini güçlendirdiği ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşturduğu ifade edilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Eğitim programlarında öğrencilerin drama, müzik, görsel sanatlar, halk oyunları, müze gezileri ve benzeri kültürel etkinliklere aktif katılım göstermeleri teşvik edilmektedir.

Uluslararası düzeyde ise UNESCO, kültür ve sanat eğitiminin bireyin yaratıcılığını, eleştirel düşünme becerisini, kültürel çeşitliliğe saygısını ve yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirdiğini vurgulamaktadır. UNESCO'ya göre sanat eğitimi, kapsayıcı ve nitelikli eğitimin önemli bileşenlerinden biri olup bireyin hem kişisel gelişimine hem de toplumsal uyuma katkı sağlamaktadır (UNESCO, 2006). Bu nedenle

kültür ve sanat etkinlikleri yalnızca öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştiren uygulamalar değil; aynı zamanda okul kültürünü güçlendiren, demokratik değerleri destekleyen ve öğrencilerin aktif vatandaşlık becerilerini geliştiren eğitim süreçleri olarak değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin akademik gelişimlerini destekleyen tamamlayıcı faaliyetlerin ötesinde, eğitim sisteminin temel amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayan, okul iklimini güçlendiren ve bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen önemli eğitim uygulamalarıdır. Dolayısıyla bu etkinliklerin planlanması, uygulanması ve sürdürülebilirliğinde okul yöneticilerinin üstlendikleri rol, eğitim süreçlerinin niteliğini doğrudan etkileyen temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

Okullarda gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetler, öğrencilerin yalnızca akademik gelişimlerini değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve kişisel gelişimlerini de destekleyen önemli eğitim ortamları oluşturmaktadır. Başarılı bir okul yapısının oluşmasında kültür ve sanat etkinliklerine yer verilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine olanak sağlamakta ve okul yaşamını daha zengin bir öğrenme ortamına dönüştürmektedir. Eğitim kurumlarında kültür-sanat etkinliklerinin planlı ve sistemli bir biçimde yürütülmesi, öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen önemli bir unsur olarak ele alınabilir.

Okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve yeteneklerini destekleyecek şekilde planlanmakta ve eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı (2019) tarafından yayımlanan *Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*'ne göre sosyal etkinlikler; öğrencilerin bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda gelişimlerini desteklemek amacıyla öğrenci kulüpleri, toplum hizmeti çalışmaları ve çeşitli sosyal etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Yönetmelikte, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklı alanlarda öğrenci kulüplerinin kurulabileceği, bu kulüpler kapsamında gezi, gözlem, inceleme, sergi, konser, tiyatro, yarışma, konferans, şenlik ve benzeri etkinliklerin düzenlenebileceği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin geliştirilmesi, kültürel farkındalıklarının artırılması, sorumluluk bilinci kazanmaları ve yeteneklerini

ortaya koyabilecekleri öğrenme ortamlarının oluşturulması amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019).

Okul içi ve okul dışı öğrenme pratikleri, öğrencilerin bilgi ve becerilerini farklı bağlamlarda pekiştirmelerine olanak sağlayarak öğrenme deneyimini zenginleştirmektedir. Gezi, yarışma, izcilik, müzik, tiyatro, konferans ve kermes gibi etkinlikler, öğrencilerin sosyal etkileşim kurma, iş birliği yapma ve sorumluluk alma becerilerini geliştirirken, aynı zamanda okul kültürüne ve toplumsal değerlere olan bağlılıklarını artırmaktadır. Bu etkinlikler, öğrencilerin akademik bilgiyi uygulamaya dönüştürmeleri ve yaratıcı düşünme yetilerini geliştirmeleri için bir platform sunarken, okul dışı faaliyetler de bu kazanımların farklı çevrelerde ve deneyimlerde pekişmesini sağlamaktadır. Sportif faaliyetler, Erasmus projeleri, okul gezileri, sinema, tiyatro ve müze ziyaretleri, yazar günleri ve okuma etkinlikleri gibi çeşitli uygulamalar, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını artırmakta, özgüvenlerini desteklemekte ve sosyal becerilerini güçlendirmektedir. Bu bütüncül yaklaşım hem okul içi hem de okul dışı etkinliklerin birbirini tamamlayarak öğrencilerin çok boyutlu gelişimini desteklediğini göstermektedir.

Okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, sınıf içi uygulamalarla sınırlı kalmayıp okul dışı öğrenme ortamlarını da kapsayacak şekilde planlanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, öğrencilerin öğrenme yaşantılarını zenginleştirmek amacıyla müze, ören yeri, kütüphane, bilim merkezi, sanat galerisi, tiyatro, sinema ve benzeri kültürel mekânlara yönelik eğitim faaliyetlerini desteklemekte; gezi, gözlem, inceleme, sergi, konferans, yarışma ve toplum hizmeti çalışmalarının sosyal etkinlikler kapsamında yürütülmesini öngörmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bu uygulamalar, öğrencilerin öğrenmelerini gerçek yaşamla ilişkilendirmelerine, kültürel mirası yerinde tanımlarına ve sosyal katılım becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Bunun yanında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan Bilim ve Sanat Merkezleri Görsel Sanatlar Atölyesi Programı'nda öğrencilerin yaratıcılıklarını, estetik duyarlılıklarını ve kültürel farkındalıklarını geliştirmeye yönelik uygulamalara yer verilmektedir. Program kapsamında geleneksel Türk sanatlarının incelenmesi, kültürel mirasın sanatsal yollarla yorumlanması, müze temelli öğrenme etkinlikleri, geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik odaklı sanat çalışmaları ile doğal materyaller kullanılarak

gerçekleştirilen tasarım etkinlikleri gibi uygulamalar bulunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Programda bu etkinliklerin; öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iş birliği, iletişim, estetik duyarlılık ve kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarını geliştirmesi hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca sanatsal becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda kültürel değerleri tanımalarına, yorumlamalarına ve bu değerleri yaratıcı yollarla ifade etmelerine de imkân tanımaktadır. Kültürel mirasın incelenmesi, sanatsal üretim süreçleri ve toplumsal sorumluluk temelli çalışmalar aracılığıyla öğrenciler, okul ortamında daha aktif ve katılımcı bir öğrenme deneyimi yaşamaktadır. Kültür ve sanatın eğitim süreçlerine entegre edilmesinin yalnızca öğrenci gelişimine değil, aynı zamanda okulun genel eğitim atmosferine ve kurumsal yapısına da olumlu katkılar sunduğunu göstermektedir.

Kültür-sanat etkinliklerinin okuldaki varlığı, kurumun genel kültürü ve çalışanların motivasyonu üzerinde doğrudan etkiler yaratmaktadır. Okul yöneticileri ve öğretmenler, sağlıklı bir okul kültürünün akademik başarıyı getireceği düşüncesini taşımaktadırlar (Erdoğan, 2017, 15). Güçlü bir okul kültürü, okul çalışanlarının ve öğrencilerin moral ve motivasyonunu arttırmakta (Erdoğan, 2017, 4) ve tüm çalışanlar tarafından benimsenmiş bir okul kültürüne sahip eğitim kurumlarında, sağlıklı bir okul ikliminin hâkim olduğu ve bu iklimin başarılı bir eğitim-öğretim ortamının varlığını gösterdiği anlaşılmaktadır (Erdoğan, 2017, 26; Erdoğan, 2017, 42). Araştırma bulgularında, yöneticilerin projeler üreterek, sosyal ve kültürel etkinliklere önem vererek okul kültürüne katkı sağladıkları açıkça görülmektedir (Erdoğan, 2017, 63; Erdoğan, 2017, 37). Bu faaliyetler, öğrencilerin sadece akademik gelişimini değil, aynı zamanda sosyal gelişimini, kendini gerçekleştirmesini ve sorumluluk bilinci sahibi olmasını da sağlamada etkili olmaktadır (Döş ve Kır, 2013, 532; Döş ve Kır, 2013, 63).

Okul yöneticilerinin sosyal ve kültürel etkinliklere verdikleri önem, okul kültürünün gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Yöneticiler, projeler üreterek ve etkinliklerin planlanması ile uygulanmasını destekleyerek hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bu süreçlere aktif katılımını teşvik etmektedir. Bu liderlik yaklaşımı, öğrencilerin sadece akademik başarıya odaklanmalarını değil, aynı zamanda sosyal beceriler, sorumluluk bilinci ve kişisel gelişim gibi duyuşsal kazanımlar elde etmelerini

de mümkün kılmaktadır. Görsel kültür temelli çalışmalar, öğrencilerin kendi deneyimlerini ve gözlemlerini sanat aracılığıyla ifade etmelerini sağlarken, toplumsal meseleler üzerinde düşünmelerine ve farklı konular arasında ilişki kurmalarına imkân tanımaktadır. Böylece, yöneticilerin stratejik yönlendirmesi ile öğrencilerin eleştirel düşünme, toplumsal farkındalık ve yaratıcı problem çözme becerileri bir arada geliştirilmekte, okul kültürü hem bireysel hem de toplumsal düzeyde zenginleşebilir.

Görsel kültür temelli etkinlikler, öğrencilerin eleştirel bakış açısı geliştirme, toplumsal sorunlara duyarlılık kazandırma ve farklı konular arasında bağlam kurma becerilerini desteklemektedir (Akman, 2022, 110; Akman, 2022, 125; Akman, 2022, 134). Bu sonuçlar, sanat eğitiminin bireyleri sosyal problemlere karşı daha eleştirel ve duyarlı hale getirdiğini göstermektedir (Akman, 2022, 125). Güçlü bir okul kültürünün tesisi için önerilen adımlar arasında, tüm çalışanların ortak inanç, değer ve normlar etrafında birleşmeyi sağlayacak sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemesi bulunmaktadır (Erdoğan, 2017, 67; Halıcıolu, 2023, 453).

Sosyal ve kültürel etkinlikler, okul kültürünün güçlendirilmesi ve kurum içinde ortak değerlerin oluşturulması açısından önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu etkinliklerin planlanması ve uygulanması sürecinde çeşitli yapısal ve yönetsel faktörler de belirleyici olmaktadır. Okullarda kültür-sanat etkinliklerinin sürdürülebilir ve etkili bir biçimde yürütülebilmesi, yalnızca bu faaliyetlerin öneminin kabul edilmesiyle değil; aynı zamanda uygulama sürecinde karşılaşılabilecek sorunların da dikkate alınması ve gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla mümkün olmaktadır. Bu nedenle uygulama sürecinde ortaya çıkan sınırlılıklar ve engeller de değerlendirilmesi gereken önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak okullarda bu etkinliklerin verimli bir şekilde uygulanmasının önünde çeşitli engeller de mevcuttur. Öğretmenler ve yöneticiler tarafından ifade edilen kısıtlayıcı unsurlar arasında bürokrasi, ekonomik kısıtlar, ulaşım ve sorumluluk-güvenlik-koordinasyon zorlukları bulunmaktadır (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 93; Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94). Ayrıca, sosyal etkinlik saatlerinin yetersiz olması (haftada bir ders saati olan 40 dakikalık zaman diliminin yetersiz görülmesi) öğrencilerin toplanmasını, kaynaşmasını, tartışmasını ve plan yapmasını güçleştirmektedir. Maddi imkânsızlıklar ise, öğretmenlerin serbest zaman etkinliklerini yapmalarını engelleyen en

büyük faktörlerden biridir (Selçuk ve Akdağ, 2020, 261). Öğrencilerin bu etkinliklere erişiminde ise fırsat eşitliğinin sağlanması güçtür; zira okulun ve öğrencinin imkânları, etkinliğin güvenlik zorlayıcılığı, veli/öğrenci/öğretmen tutumu gibi sebepler belirleyici olmaktadır (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94; Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 217).

Maddi imkânsızlıklar ve sosyal algılar, okulda kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin etkin bir şekilde yürütülmesinin önünde önemli engeller oluşturur. Öğretmenler, serbest zaman etkinliklerini planlamak ve uygulamak istediklerinde, sınırlı kaynaklar, gerekli malzeme ve mekân eksikliği gibi somut kısıtlarla karşılaşmakta; bu durum, yaratıcı girişimlerini hayata geçirmelerini güçleştirmektedir. Benzer şekilde, öğrencilerin bu etkinliklere katılımı da fırsat eşitliğinin sağlanamaması, güvenlik kaygıları ve okul ile aileden kaynaklanan tutumlar nedeniyle sınırlı kalabilmektedir. Öte yandan, bazı öğretmenlerin çabalarının meslektaşları veya yöneticiler tarafından yeterince değer görmemesi, çalışmaların gereksiz veya önemsiz olduğu algısını güçlendirmekte ve motivasyonu düşürmektedir. Bu durum hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımını olumsuz etkileyerek, etkinliklerin amaçlarına ulaşmasını ve okul kültürüne katma değer sağlamasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, bu engellerin aşılması hem kaynak planlaması hem de paydaş algısının iyileştirilmesi ile mümkün hale gelmekte ve etkinliklerin sürdürülebilirliğini doğrudan desteklemektedir.

Bazı öğretmenlerin mesleki ilişkiler açısından çalışmalarının gereksiz ve değersiz görüldüğüne dair eleştirilerle (önemsenmeme) karşılaşması da sosyal etkinliklerin önündeki olumsuz algıyı göstermektedir (Selçuk ve Akdağ, 2020, 259). Ekonomik kısıtlar, yöneticilerin de kendilerini geliştirici sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılma güçlerinin olmamasına yol açabilmektedir (Karayaman vd., 2023, 324). Bu engellerin aşılması için yöneticiler, müze, tiyatro ve sinema gibi yerlerde öğrencilerden ücret alınmamasını ve yerel yönetimlerin sosyal ve ekonomik destek vermesini önermektedirler (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94; Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 218).

Bu şekilde gerçekleştirilebilmesi için kurumsal ve yönetsel destek mekanizmalarının önemini ortaya koymaktadır. Eğitim ortamlarında bu tür faaliyetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi, yalnızca bireysel çabalarla değil aynı zamanda sistemli bir mevzuat ve organizasyon yapısıyla mümkün olmaktadır (MEB, 2019; Döş &

Kır, 2013). Bu sebeple kültür-sanat etkinlikleri, eğitim sistemi içerisinde belirli düzenlemeler ve uygulama esasları çerçevesinde ele alınarak okullarda planlı bir şekilde yürütülmektedir (Koç Akran & Yıldız, 2020).

Okullarda gerçekleştirilen kültür-sanat etkinlikleri, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) mevzuatında geniş bir çerçevede “Sosyal Etkinlikler” başlığı altında sistematize edilmiş olup, öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve topluma hizmet alanlarına yönelik çok yönlü gelişimlerini hedeflemektedir (MEB, 2019; Koç Akran & Yıldız, 2020; Döş & Kır, 2013). Sosyal etkinlikler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Döş & Kır, 2013). Bu kapsamda, etkinlikler Okul Etkinlikleri, Merkezî Etkinlikler ve Okul Dışı Bireysel Etkinlikler olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır (MEB, 2019; Koç Akran & Yıldız, 2020).

Bu çerçeveden ele alınacak olunursa, üç ana başlık altında sınıflandırılan etkinlikler, öğrencilerin farklı ilgi ve yetenek alanlarını kapsayacak şekilde planlanmakta ve uygulanmaktadır. Okul içi faaliyetler, öğrencilerin hem grup içinde iş birliği, iletişim ve sorumluluk bilinci geliştirmelerine hem de bireysel yetenek ve ilgilerini keşfetmelerine imkân tanıyacak biçimde çeşitlendirilmekte ve zenginleştirilmektedir. Böylece kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra sosyal, duyuşsal ve yaratıcı yönlerinin bütüncül olarak desteklenmesine hizmet etmektedir.

Okul etkinlikleri içerisinde en yaygın türlerden biri, kulüpler aracılığıyla yapılan çalışmalardır; bu kulüpler zihinsel, kültürel ve insani boyutta çalışmalar yapılmasına imkân verecek biçimde satranç, çevre, doğa, kütüphane, bilim, edebiyat, şiir, drama, halk oyunları ve resim gibi çeşitli alanlarda kurulabilmektedir (MEB İÖKSEY, 2013; Döş & Kır, 2013). Kulüplerin ders yılı sonunda bir ürün ortaya koymaları beklenir ve bu çalışmaların gezi, yarışma, izcilik, müzik, tiyatro, konferans, panel ve kermes gibi ek etkinliklerle desteklenmesi öngörülmektedir (MEB İÖKSEY, 2013; Döş & Kır, 2013).

Okullarda düzenlenen etkinlikler, Okul Etkinlikleri, Merkezî Etkinlikler ve Okul Dışı Bireysel Etkinlikler olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır (MEB, 2019; Koç Akran & Yıldız, 2020). Bu kapsamda en yaygın uygulamalardan biri, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olarak oluşturulan kulüpler aracılığıyla gerçekleştirilen çalışmalardır. Kulüpler, zihinsel, kültürel ve insani boyutta gelişimi destekleyecek biçimde satranç, çevre, doğa, kütüphane, bilim, edebiyat, şiir, drama, halk oyunları ve

resim gibi farklı alanlarda faaliyet gösterebilmektedir. Kulüp çalışmalarının etkinliği, yalnızca öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel etkileşimlerini de güçlendirmektedir. Öğrenciler, ortak ilgi alanları etrafında bir araya gelerek grup çalışmaları yaparken, iş birliği, sorumluluk paylaşımı ve iletişim becerilerini doğal bir şekilde kazanırlar. Bu süreç, onların sosyal bağlarını kuvvetlendirirken, farklı görüşlere ve deneyimlere açık olmayı öğrenmelerine de olanak tanır. Ayrıca kulüp faaliyetleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri somut ürünler üretmelerine imkân sağlar; resim sergileri, tiyatro gösterimleri veya bilim projeleri gibi çıktılar, öğrenmenin somut ve anlamlı bir şekilde pekişmesini sağlar. Böylece kulüpler hem bireysel gelişimi hem de toplumsal ve kültürel uyumu destekleyen kapsamlı bir öğrenme ortamı sunar ve öğrencilerin okul topluluğu içinde aktif, katılımcı ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yer almalarını teşvik edebilir. Kulüp çalışmalarının temel amacı, öğrencilerin yıl boyunca edindikleri bilgi ve becerileri somut ürünlere dönüştürmelerine imkân sağlamak ve öğrenme süreçlerini zenginleştirmektir. Bu çalışmalar, öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmeleri, yeteneklerini geliştirmeleri ve bireysel olarak sorumluluk üstlenmelerini destekleyen öğrenme ortamları sunmaktadır. Ayrıca, farklı etkinliklerle bütünleştirilen bu süreçler, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sanatsal deneyimlerini çeşitlendirerek çok boyutlu bir gelişim sağlamaktadır. Özellikle ders yılı sonunda kulüplerin bir ürün ortaya koyması beklenmekte ve bu süreç, gezi, yarışma, izcilik, müzik, tiyatro, konferans, panel ve kermes gibi ek etkinliklerle desteklenmektedir (MEB İOKSEY, 2013; Döş & Kır, 2013). Yıl sonu etkinlikleri ve sosyal kulüp çalışmaları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini sergileyebilecekleri, yaratıcı ve katılımcı öğrenme ortamları sunmakta; öğrencilerin akademik gelişimlerinin ötesinde sosyal, kültürel ve sanatsal yönden de kendilerini ifade edebilmelerine olanak tanımaktadır (Selçuk & Akdağ, 2020). Sosyal kulüp çalışmaları ve yıl sonu etkinlikleri, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya koyabilecekleri önemli öğrenme ortamları sunmaktadır (Selçuk & Akdağ, 2020). Kulüp faaliyetleri aracılığıyla öğrenciler hem bireysel hem de grup çalışmaları içinde aktif rol alarak çeşitli sosyal ve sanatsal deneyimler kazanma fırsatı bulmaktadır (Koç Akran & Yıldız, 2020). Bu süreçte gerçekleştirilen etkinlikler, öğrencilerin yaratıcı yönlerini geliştirmelerine, sanatsal ifade becerilerini güçlendirmelerine ve kültürel etkinliklere aktif katılım sağlamalarına katkı sunmaktadır (MEB, 2011; Selçuk & Akdağ, 2020). Sanat ve kültür faaliyetlerinin eğitim

ortamlarında sistemli ve planlı bir şekilde yer alması, yalnızca bireysel becerilerin gelişimine değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal çevreleriyle kurdukları etkileşimin niteliğine de önemli katkılar sağlamaktadır. Öğrenciler, bu tür etkinlikler aracılığıyla farklı bakış açılarını tanıma, estetik duyarlılık kazanma ve kendilerini özgün yollarla ifade etme fırsatı bulurlar. Ayrıca, grup çalışmaları ve ortak üretim süreçleri sayesinde iş birliği, sorumluluk alma ve iletişim becerileri gibi sosyal yetkinlikler de gelişmektedir. Okul ortamında gerçekleştirilen sanat ve kültür etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca akademik başarılarına değil; duygusal, sosyal ve kültürel açıdan bütüncül gelişimlerine hizmet eden önemli bir öğrenme alanı oluşturmaktadır. Söz konusu faaliyetler, öğrencilerin hem bireysel kimliklerini keşfetmelerine hem de içinde bulundukları kültürel yapıyı anlamlandırmalarına imkân tanıyabilir.

Sanat ve kültür faaliyetleri, öğrencilerin kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla uygulanan çeşitli türleri içermektedir. Genel sanat etkinlikleri arasında resim, müzik (enstrüman çalma, solistlik, koro çalışmaları), tiyatro, el sanatları ve fotoğrafçılık gibi faaliyetler ön plana çıkmaktadır (Selçuk & Akdağ, 2020; MEB, 2011). Örneğin, tiyatro eserleri, müziksiz türler (trajedi, komedi, dram) ve müzikli türler (opera, operet, müzikal, pandomim, bale, skeç) olmak üzere iki ana grupta ele alınmaktadır (MEB, 2011). Resim ise, kişinin iç dünyasını, zekâsını ve sosyokültürel edinimlerini çevresiyle paylaşmasına olanak tanıyan bir iletişim aracı olarak görülmektedir (MEB, 2011). Ayrıca, görsel sanatlar eğitiminde geleneksel yöntemlerin ötesine geçilerek, görsel kültür odaklı yaklaşımlar benimsenmekte ve öğrencilerin eleştirel düşünme, sorgulama ve toplumsal konulara duyarlılık geliştirme becerilerini destekleyen çalışmalar yapılmaktadır (Yılmaz, 2009; Akman, 2022; Türkcan, 2019; MEB, 2023).

Okul içi ve okul dışı uygulamalar birbirini tamamlayıcı nitelikte organize edilmekte; öğrencilerin sanatsal üretim süreçleri ve eleştirel düşünme becerileri, farklı ortam ve deneyimlerle pekiştirilmektedir. Öğrencilerin hem bireysel hem de grup çalışmaları yoluyla elde ettikleri kazanımlar, öğrenme sürecinin bütüncül bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır.

MEB, 2023; Umur Erkuş & Taşdemir, 2024'e göre; Okul içinde kazandırılan görsel kültür ve eleştirel düşünme becerileri, okul dışı öğrenme uygulamaları ile tamamlanmakta ve öğrencilerin öğrenme deneyimleri zenginleştirilmektedir. Öğrenciler,

kendi bölgelerinin kültürel ve sanatsal kaynaklarını keşfederken, sınıf ortamında edindikleri sorgulama ve duyarlılık becerilerini gerçek yaşam bağlamında uygulama fırsatı bulmaktadır (MEB, 2023).

Öğrencilerin çeşitli atölye ve etkinliklere katılımı, yalnızca teorik bilgiyi pekiştirmekle kalmayıp aynı zamanda sosyal etkileşim, iş birliği ve özgüven gibi becerilerin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Farklı alanlardaki deneyimler, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgisini artırmakta ve akademik süreçlerle sanat ve kültür etkinlikleri arasında bütüncül bir ilişki kurmalarına olanak tanımaktadır.

Okul dışı öğrenme etkinlikleri, öğrencilerin sınıf ortamında edindikleri bilgi ve becerileri gerçek yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmelerine olanak sağlayan önemli öğrenme ortamlarıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan *Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*'nde öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda gezi, gözlem, inceleme, sergi, konferans, yarışma, gösteri, toplum hizmeti çalışmaları ve benzeri sosyal etkinliklere katılımlarının desteklenmesi öngörülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bu etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sosyal, kültürel, sanatsal ve bilimsel gelişimlerinin desteklenmesi, okul ile çevre arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi ve öğrencilerin aktif katılım becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Bilim ve Sanat Merkezleri Görsel Sanatlar Atölyesi Öğretim Programı'nda ise öğrencilerin kültürel mirası tanımaları, sanat eserlerini estetik açıdan değerlendirmeleri, müze temelli öğrenme deneyimleri yaşamaları, geleneksel ve çağdaş sanat uygulamalarını karşılaştırmaları ve özgün sanat ürünleri ortaya koymaları hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Program kapsamında gerçekleştirilen atölye çalışmaları, öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, estetik duyarlılık, görsel okuryazarlık, iletişim ve iş birliği becerilerinin geliştirilmesini desteklemektedir. Bu doğrultuda okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarının birlikte kullanılması, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını artırmakta ve kültür ile sanatın yaşamın doğal bir parçası olarak deneyimlenmesine katkı sağlamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Araştırmalar, sosyal ve sanatsal etkinliklere katılan öğrencilerin bu etkinliklere katılmayan akranlarına göre akademik başarılarının daha yüksek olduğunu ve okula yönelik daha olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya koymaktadır (Darling, 2005; Gilman,

2001). Bunun yanında sosyal ve sanatsal etkinlikler; öğrencilerin sosyalleşme, kendini ifade etme, iletişim kurma ve özgüven geliştirme gibi temel yaşam becerilerini desteklemekte, sanat odaklı çalışmalar ise duygularını tanımlarına ve uygun yollarla ifade etmelerine katkı sağlamaktadır (Poyraz & Dere, 2001; Döş & Kır, 2013; Selçuk & Akdağ, 2020; Aydoğdu & Ayanoglu, 2020).

Bu etkinlikler aracılığıyla öğrenciler dayanışma, iş birliği ve sorumluluk gibi sosyal değerler kazanırken, aynı zamanda yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi üst düzey bilişsel becerilerini geliştirme fırsatı bulmaktadır (Koç Akran & Yıldız, 2020; Aydoğdu & Ayanoglu, 2020; Akman, 2022). Bu yönüyle kültür-sanat ve sosyal etkinlikler, öğrencilerin bireysel yeteneklerini keşfetmelerine, sosyal ilişkilerini güçlendirmelerine ve öğrenme sürecine aktif katılım sağlamalarına katkıda bulunarak eğitimin niteliğini artırmaktadır.

Benzer şekilde öğretmen adayları da sanat etkinliklerinin yaratıcılığı geliştirdiğini ve farklı bakış açıları kazandırdığını ifade etmektedir (Aydoğdu & Ayanoglu, 2020). Millî Eğitim Bakanlığına (2011) göre sanat eğitimi; bireylerin yaratıcılıklarını destekleyen, düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerini sağlayan ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren önemli bir eğitim alanıdır. Bu doğrultuda günümüzde önem kazanan görsel kültür temelli sanat eğitimi yaklaşımı, öğrencilerin ezbere dayalı öğrenmeden uzaklaşarak sorgulayan, araştıran ve görsel iletileri eleştirel biçimde değerlendirebilen bireyler olarak yetişmelerini desteklemektedir (Yılmaz, 2009; Özsoy & Mamur, 2021; Akman, 2022).

1.9. Kültür-Sanat Etkinliklerinin Eğitimsel İşlevleri

Kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, sosyal, duygusal ve kültürel gelişimlerine sağladığı katkılar, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin benimsediği bütüncül eğitim anlayışıyla da örtüşmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrencilerin yalnızca akademik başarılarının değil; zihinsel, duygusal, sosyal, ahlaki, estetik ve fiziksel gelişimlerinin bir bütün olarak desteklenmesi hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Modelde öğrencilerin millî ve manevi değerlerle birlikte kültürel mirası tanıyan, estetik duyarlılığı gelişmiş, eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, yaratıcı, üretken ve iş birliğine açık bireyler olarak

yetiştirilmeleri eğitim sisteminin temel amaçları arasında gösterilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrenmenin yalnızca sınıf ortamıyla sınırlı olmadığını; okul içi ve okul dışı öğrenme yaşantılarının, disiplinler arası etkinliklerin ve uygulamaya dayalı öğrenme süreçlerinin öğrencilerin çok yönlü gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinlikleri; öğrencilerin estetik duyarlılıklarını geliştiren, kültürel mirası tanımlarını sağlayan, sanatsal üretim süreçlerine aktif katılımlarını destekleyen ve değerleri yaşantıya dönüştürmelerine fırsat sunan önemli öğrenme ortamları olarak değerlendirilmektedir.

Bu yaklaşım, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yaşamında bireysel girişimlerle yürütülen uygulamalar olmanın ötesinde, eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştiren stratejik eğitim faaliyetleri olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu etkinliklerin planlanması, uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması; okulda uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması, kurum içi iş birliğinin geliştirilmesi, paydaş katılımının desteklenmesi ve okul kültürüyle bütünleştirilmesi açısından eğitim yöneticilerine önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu nedenle kültür ve sanat etkinliklerinin eğitimde oluşturduğu değerın sürdürülebilirliği, büyük ölçüde eğitim yöneticilerinin liderlik anlayışları ve bu etkinlikleri okulun vizyonuyla bütünleştirme yeterlikleriyle ilişkilidir.

1.10. Öğrenci Katılımı ve Etkinlik Yönetimi

Okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin etkililiği, öğrencilerin bu etkinliklere aktif katılım göstermeleri ve etkinliklerin eğitim amaçları doğrultusunda planlı bir şekilde yürütülmesiyle yakından ilişkilidir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan *Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*'nde sosyal etkinliklerin; öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve ihtiyaçları dikkate alınarak planlanması, öğrencilerin bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere etkin katılımlarının sağlanması ve çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesi temel esaslar arasında yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Yönetmelikte ayrıca sosyal etkinliklerin öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerine katkı sağlayacak biçimde yürütülmesi ve öğrencilerin sorumluluk almalarını destekleyen uygulamalara yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde de öğrencinin öğrenme sürecinin merkezinde yer aldığı, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda aktif öğrenme yaşantıları oluşturulmasının esas olduğu belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Model, öğrencilerin yalnızca bilgiye ulaşan bireyler değil; araştıran, sorgulayan, üreten, iş birliği yapan ve öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirebilen bireyler olarak yetiştirilmelerini hedeflemektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak planlanması, aktif katılımı desteklemesi ve sorumluluk üstlenmelerine fırsat sunması önem taşımaktadır.

Bu çerçevede öğrencilerin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine katılım göstermeleri, grup çalışmaları içinde iş birliği yapmaları ve ortak sorumluluk üstlenmeleri, kültür ve sanat etkinliklerinin eğitimsel kazanımlarını artıran temel unsurlar arasında değerlendirilmektedir. Etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkaracak şekilde yapılandırılması ise hem bireysel gelişimlerinin desteklenmesine hem de okul kültürünün güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin sosyal etkinliklere aktif katılımı, bireysel gelişimlerinin desteklenmesinin yanı sıra okulun sosyal, kültürel ve eğitsel amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde öğrencilerin bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere gönüllülük esasına dayalı olarak aktif katılımlarının sağlanması, ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi, sorumluluk bilinci kazanmaları ve millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerinin desteklenmesi sosyal etkinliklerin temel amaçları arasında gösterilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Aynı yönetmelikte, öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımlarının belgelendirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş; belirlenen ölçütleri yerine getiren öğrenciler için Sosyal Etkinlik Belgesi verilmesi öngörülmüştür (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019).

Sosyal etkinliklerin planlı, düzenli ve eğitim amaçlarına uygun biçimde yürütülmesi ise okul yönetiminin koordinasyonunda gerçekleştirilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ilgili mevzuatta okul müdürlerinin sosyal etkinliklerin planlanması, uygulanması, koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik gerekli tedbirleri almakla görevli olduğu belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bu doğrultuda okul yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim programlarıyla

bütünleştirilmesini, öğretmenler arasında iş birliğinin sağlanmasını, gerekli fiziki ve kurumsal imkânların oluşturulmasını ve öğrencilerin etkinliklere katılımını teşvik ederek okulun eğitim niteliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Öğrencilerin etkinliklere aktif katılımı ve sorumluluk üstlenmeleri, uygulamaların etkinliği ve sürekliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan, öğrencilerin iş birliği içinde hareket etmesi ve görevlerin dengeli şekilde dağıtılması, etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamaktadır. Etkinliklerin planlanması ve yürütülmesinde ise okul yöneticileri, bu çalışmaların amaçlarına uygun ve verimli bir şekilde yönetilmesinden sorumlu tutulmaktadır. Böylece, öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen etkinlikler hem katılım hem de yönetim boyutuyla bütüncül bir şekilde ele alınmış olmaktadır. Okul yönetimi, eğitimin kalitesini ve verimliliğini sağlamak için eğitim programlarının yönetimi ve öğrenci hizmetlerinin yönetimi gibi yönetsel görevleri üstlenir (Başaran, 1996, 15;). Sosyal etkinlik çalışmaları da öğrenci hizmetleri yönetimi içerisinde yer alır ve okul yöneticisinin temel görevi, öğrencilerin gelişimi için gerekli olan akademik, sosyal ve etik alandaki çalışmaların planlanması ve yürütülmesidir (Döş ve Kır, 2013, 532;). İdareciler, çalışma için iyi bir ortamın hazırlanması, gerekli araç gereçleri temin edilmesi ve çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlamalıdır; bunun yanında denetim görevlerini de yerine getirerek aksayan yönlerin düzeltilmesi için çaba göstermelidirler (Döş ve Kır, 2013, 542;). Öğretmenler ise etkinliklerde rehber konumunda olmalı (Döş ve Kır, 2013, 535;) ve etkinliklerin planlanması ile uygulanmasında operasyonlar, kaynaklar, sorumluluk ve ürün gibi dört hususa dikkat etmelidirler (Bal, 2011, 167;). Özellikle, sosyal etkinliklerin uygulanabilir ve verimli olması için öğrenci-veli iş birliği içerisinde tüm okulca yapılabilir olması gerekmektedir (Döş ve Kır, 2013, 541;). Yöneticiler, bu çalışmaların amaçlarına ulaşması için öğretmen ve öğrencilere liderlik etmelidirler (Döş ve Kır, 2013, 541;). Ayrıca, örgütsel yapılarda işi sahiplenme ve özverili çalışma davranışlarını desteklemek amacıyla, sosyal etkinlik planlamaları yapılırken öğrenci katılımı önemsenmeli ve önceki yıllarda yapılan anket sonuçları ve elde edilen dönütlere göre gelecek yılki etkinlikler daha verimli olacak biçimde düzenlenmelidir (Döş ve Kır, 2013, 541).

Öğrenci katılımı, sosyal ve kültür-sanat etkinliklerinin verimliliğini artırmak ve örgütsel yapılarda işi sahiplenme ile özverili çalışma davranışlarını desteklemek

açısından kritik bir öneme sahiptir. Etkinlik planlamaları, öğrencilerin aktif katılımını teşvik edecek biçimde düzenlenmeli ve önceki yıllarda yapılan anketler ile elde edilen dönütler doğrultusunda, gelecek yılki uygulamaların daha etkili olmasını sağlayacak şekilde şekillendirilmelidir (Döş & Kır, 2013, 541). Bununla birlikte, kültür-sanat etkinliklerinin amaçlarına uygun biçimde yürütülmesinin önünde bazı yönetsel ve algısal engeller de bulunmaktadır. Özellikle etkinlikler için ayrılan sürenin yetersizliği, öğrencilerin toplanmasını, kaynaşmasını, tartışmasını ve plan yapmasını zorlaştırmakta; 40 dakikalık zaman dilimi, etkinliklerin hem öğrencilerin öğrenme hem de sosyal etkileşim hedeflerini tam olarak karşılaması açısından sınırlı görülmektedir (Döş & Kır, 2013, 538). Bu durum, etkinliklerin hem planlama hem de uygulama süreçlerinde öğrenci katılımını ve zaman yönetimini dikkate alacak şekilde stratejik olarak düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır

Ancak, kültür-sanat etkinliklerinin etkin bir şekilde yürütülmesinin önünde hem yönetsel hem de algısal engeller bulunmaktadır. Bu engellerden biri, etkinlikler için ayrılan zamanın yetersiz olmasıdır; 40 dakikalık zaman dilimi, öğrencilerin toplanmasını, kaynaşmasını, tartışmasını ve plan yapmasını zorlaştırdığı için yetersiz görülmektedir (Döş ve Kır, 2013, 538;). Diğer önemli bir engel ise paydaşların algı sorunlarıdır: Bazı öğretmen ve idarecilerin sosyal etkinlik çalışmalarını lüzumsuz görmesi veya formalite olarak algılaması (Döş ve Kır, 2013, 537;) bu faaliyetlerin faydasını engellemektedir. Veli, not ile ilgilenirken; idare, etkinliğin yapıp yapılmadığıyla (sadece prosedürle) ilgilenmekte, öğrenci ise sadece katılmakla bu çalışmaların yürüdüğünü düşünmektedir (Döş ve Kır, 2013, 538;). Okul dışı öğrenme pratiklerinde ise yöneticiler, etkinlikleri kısıtlayan unsurlar olarak bürokrasi, ekonomik kısıtlar ve özellikle gezi gibi faaliyetlerde sorumluluk-güvenlik-koordinasyon zorluklarını dile getirmişlerdir (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94;). Okulun ve öğrencinin imkânları, düzenlenen etkinliğin güvenlik zorlayıcılığı, veli/öğrenci/öğretmen tutumu gibi sebeplerle okul dışı öğrenme etkinliklerine öğrencilerin erişiminde fırsat eşitliğinin sağlanması güçtür (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94). Ayrıca öğrencilerin kendileri de, özellikle online eğitim süreçlerinde, sosyal etkileşim kuramama ve motivasyon eksikliği gibi zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Akman, 2022, 110; Akman, 2022, 111). Bu zorlukların üstesinden gelmek için, yöneticilere atölye, etkinlik vb. eğitimler düzenlenmesi (Karataş

vd., 2023, 362), hizmet içi eğitimlerin niteliklerinin artırılması (), ve etkinlikler için gerekli alt yapı ve imkânların sağlanması önerilmiştir (Selçuk ve Akdağ, 2020, 260).

1.11. Kültür-Sanat Etkinliklerinin Öğrenci Gelişimine Katkıları

Öğrencilerin sosyal ve kültür-sanat etkinliklerine katılımı hem bireysel kazanımlar hem de okulun eğitimsel hedefleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırmalar, katılımcı öğrencilerin etkinliklerde dayanışma, iş birliği ve sorumluluk duygularını geliştirdiklerini göstermektedir (Koç Akran & Yıldız, 2020, 583-584). Bu nedenle, Sosyal Etkinlik Belgesi alabilmek için öğrencilerin belirlenen etkinliklere aktif katılım göstermesi ve görevlerin dengeli bir şekilde dağıtılması teşvik edilmektedir (MEB, 2019, akt. Koç Akran & Yıldız, 2020, 576). Etkinliklerin planlanması ve yürütülmesinde okul yöneticileri, bu çalışmaların amaçlarına uygun ve verimli bir şekilde yönetilmesinden sorumludur; öğrencilerin sorumluluk alması, iş birliği yapması ve görevleri paylaşması ise etkinliklerin verimliliği ve sürekliliği açısından önem taşımaktadır (MEB İOKSEY, akt. Döş & Kır, 2013, 533; Döş & Kır, 2013, 541). Öte yandan, kültür-sanat etkinliklerinin etkili yürütülmesinin önünde bazı yönetsel ve algısal engeller de bulunmaktadır; özellikle etkinlikler için ayrılan zamanın sınırlı olması, öğrencilerin toplanmasını, kaynaşmasını ve plan yapmasını zorlaştırmakta ve 40 dakikalık süre çoğu etkinliğin amacına ulaşmasını kısıtlamaktadır (Döş & Kır, 2013, 538). Ayrıca, öğrenciler özellikle online eğitim süreçlerinde sosyal etkileşim kuramama ve motivasyon eksikliği gibi zorluklar yaşamaktadır (Akman, 2022, 110-111). Bu güçlüklerin aşılabilmesi için yöneticilere atölye ve hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi ve etkinlikler için gerekli altyapı ve imkânların sağlanması önerilmektedir (Karataş vd., 2023, 362; Selçuk & Akdağ, 2020, 260). Tüm bu uygulamalar, öğrencilerin yalnızca bilişsel gelişimini desteklemekle kalmayıp, onları çok yönlü, sosyal ve donanımlı bireyler olarak yetiştirme sürecinin vazgeçilmez bir parçası olan kültür-sanat etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesinin önemini ortaya koymaktadır (Döş & Kır, 2013, 530).

Kültür-sanat etkinlikleri, eğitim kurumlarının öğrencileri yalnızca bilişsel düzeyde yetiştirme hedefini aşarak, onları hayata çok yönlü ve donanımlı bireyler olarak hazırlama sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu faaliyetler, Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatında sosyal etkinlikler olarak tanımlanmakta ve öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerine önemli katkılar sağlaması öngörülmektedir (Döş ve Kır, 2013,

530). Okulların temel işlevlerinden biri olan öğrenci gelişiminin sağlanması; akademik, kültürel, psikolojik ve sosyal yönlerden gerçekleştirilebilir (Keskin ve Yapıcı, 2008, 21). Sosyal etkinlikler öğrencilere kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme ve planlı çalışma alışkanlığı edinebilme gibi hayati nitelikler kazandırmayı amaçlar (MEB İOKSEY, akt. Döş ve Kır, 2013, 530). Yöneticiler ve öğretmenler, sağlıklı bir okul kültürünün akademik başarıyı getireceği düşüncesini paylaşmakta (Erdoğan, 2017, 19) ve güçlü bir okul kültürünün varlığı, okul çalışanlarının ve öğrencilerin moral ve motivasyonunu artırarak (Erdoğan, 2017, 3) okulun belirlediği hedef ve misyona daha hızlı ulaşmasına olanak tanımaktadır (Erdoğan, 2017, 7). Ayrıca, Robbins ve Judge; Erdoğan'a göre kültürel etkinliklere katılım sağlayan bireylerin, okulun bir üyesi olarak kimlik duygusu kazanmaları ve böylece örgütler arası farklılıkları oluşturmak, örgüte bağlılıklarını artırmak gibi örgütsel fonksiyonların gerçekleşmesi desteklenmektedir (Robbins ve Judge, 2012, 523; Erdoğan, 2017, 7).

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin bireysel kimliklerini ve aidiyet duygularını güçlendiren bir sosyal yapı işlevi görürken, aynı zamanda onların zihinsel ve yaratıcı kapasitelerini de geliştirmektedir. Öğrenciler, sanatsal süreçlere aktif olarak katıldıklarında sadece kendilerini ifade etme ve özgün fikirler üretme fırsatı bulmakla kalmaz, aynı zamanda okul topluluğunun bir parçası olduklarını hissederek sosyal bağlılıklarını ve sorumluluk bilincini pekiştirirler. Bu etkileşim, öğrencilerin hem bireysel hem de grup içi deneyimlerinde üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanırken, farklılıkların ve çeşitli bakış açılarının anlaşılmasını sağlayarak okul ortamında daha kapsayıcı ve yaratıcı bir kültürün oluşmasına katkıda bulunur. Sonuç olarak, kültür-sanat faaliyetleri, bireysel yaratıcılığı ve algısal yetileri beslerken aynı zamanda örgütsel bağlılığı ve sosyal kimlik gelişimini destekleyen çok boyutlu bir eğitimsel araç olarak öne çıkarabilir.

Kültür ve sanat etkinliklerinin temel amaçlarından biri, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek, estetik duyarlılık kazanmalarını sağlamak ve üst düzey düşünme becerilerini desteklemektir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda sanat eğitiminin; öğrencilerin gözlem yapma, araştırma, sorgulama, eleştirel düşünme, estetik bakış açısı geliştirme ve duygu ile düşüncelerini özgün yollarla ifade edebilme becerilerini geliştirmeyi amaçladığı belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). Benzer şekilde Türkiye Yüzyılı Maarif

Modeli'nde öğrencilerin bilgiyi ezberleyen bireyler olmalarının ötesinde; anlamlandıran, analiz eden, problem çözen, tasarlayan, üreten ve yaratıcı düşünebilen bireyler olarak yetiştirilmeleri eğitim anlayışının temel hedefleri arasında gösterilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Bilim ve Sanat Merkezleri için hazırlanan Görsel Sanatlar Atölyesi Öğretim Programı'nda ise öğrencilerin kültürel mirası tanımaları, sanat eserlerini estetik ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri, görsel iletişim becerilerini geliştirmeleri ve özgün tasarımlar ortaya koymaları hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Program kapsamında yürütülen uygulamaların yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel değerlendirme, estetik duyarlılık ve kültürel farkındalık becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırıldığı ifade edilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Millî Eğitim Bakanlığının öğretim programlarında ortaya konulan bu hedefler, bilimsel araştırmaların bulgularıyla da desteklenmektedir. Araştırmalar, sanat eğitiminin öğrencilerin yaratıcılıklarını, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirdiğini; görsel kültür temelli öğrenme süreçlerinin ise öğrencilerin sorgulama, analiz etme, farklı bakış açıları geliştirme ve toplumsal sorunlara karşı duyarlılık kazanma süreçlerine katkı sağladığını göstermektedir (Winner ve diğerleri, 2013; Akman, 2022). Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca sanatsal becerilerini geliştiren uygulamalar değil; aynı zamanda onların bilişsel, estetik ve sosyal gelişimlerini destekleyen bütüncül öğrenme süreçleri olarak değerlendirilmektedir.

Görsel kültür temelli faaliyetler, öğrencilerin yalnızca bilişsel ve yaratıcı becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların duygusal ve sosyal dünyalarını da zenginleştirir. Bu etkinlikler aracılığıyla öğrenciler, farklı toplumsal meseleleri analiz etme, sorunlara eleştirel bir bakışla yaklaşma ve çözüm yolları geliştirme fırsatı bulurken, aynı zamanda kendi kimliklerini keşfetme ve ifade etme imkânı da elde ederler. Sanat yoluyla gerçekleştirilen deneyimler, öğrencilerin empati, iş birliği ve sorumluluk gibi sosyal değerleri içselleştirmelerini kolaylaştırır; duygusal rahatlama ve özgüven kazanımı ile birleştğinde, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal ilişkilerde daha etkili ve uyumlu hareket edebilen, duyarlı ve bilinçli bireyler olarak gelişmesini destekler. Bu bütüncül yaklaşım, kültür-sanat etkinliklerinin, üstün yetenekli öğrenciler başta olmak üzere tüm

öğrencilerin toplumsal ve duyuşsal kapasitesini güçlendirmede kritik bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Duygusal ve sosyal gelişim açısından kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, duygu ve düşüncelerini uygun yollarla ifade etmelerine, estetik duyarlılık kazanmalarına ve sağlıklı sosyal ilişkiler geliştirmelerine katkı sağlayan önemli öğrenme yaşantılarıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda sanat eğitiminin; öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal güçlerini özgün biçimlerde ifade etmelerini, özgüven geliştirmelerini, estetik duyarlılık kazanmalarını ve farklı görüşlere saygı duyan bireyler olarak yetişmelerini desteklediği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). Benzer şekilde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, öz farkındalık, öz denetim, empati, iş birliği ve sorumluluk gibi yaşam becerilerinin eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğu vurgulanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin duygusal iyi oluşlarını destekleyen, kendilerini güvenli bir ortamda ifade etmelerine fırsat sunan ve sosyal uyum becerilerini geliştiren önemli eğitim uygulamaları olarak değerlendirilmektedir. Okul öncesi müzik eğitimi, çocuklara sağlıklı bir ruhsal gelişim ve kişilik yapısı kazandırma şansı sunarak psikolojik gelişimlerinde olumlu bir rol oynar (MEB, 2011, 270). Ergenlik döneminde ise müzik, sinema ve tiyatro etkinlikleri gençleri kültür ve sanat ortamına yönlterek onlara etkin katılım ve paylaşma olanakları sağlamakta (MEB, 2011, 274), aynı zamanda serbest zaman etkinliklerine katılım, demokratik kişiliğin geliştirilmesine olanak tanımaktadır (MEB, 2011, 275). Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesini destekleyen önemli eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde sosyal etkinliklerin öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerine katkı sağlaması, sorumluluk bilinci geliştirmesi, toplumsal yaşama aktif katılımlarını desteklemesi ve iş birliği içerisinde çalışma becerilerini güçlendirmesi temel amaçlar arasında gösterilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Benzer şekilde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrencilerin empati kurabilen, iş birliği yapabilen, sorumluluk üstlenen, etik değerlere bağlı, sosyal ilişkilerinde etkili iletişim kurabilen ve ortak iyiyi gözetken bireyler olarak yetiştirilmeleri eğitim sürecinin temel hedefleri arasında yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Bu doğrultuda kültür ve sanat

etkinlikleri; öğrencilerin dayanışma, yardımlaşma, sorumluluk alma, empati geliştirme ve ortak çalışma kültürü kazanımlarını destekleyen, okul kültürünü güçlendiren önemli öğrenme yaşantıları olarak değerlendirilmektedir. Bu anlayış doğrultusunda okulun yalnızca akademik başarıyı önceleyen bir kurum değil; öğrencilerin karakter gelişimini, değer eğitimi ve çok yönlü gelişimini destekleyen bir öğrenme ortamı olması hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

İdeal okul kültürünün oluşmasında öğrencilerin akademik yeterliliklerinin yanı sıra duyuşsal ve etik yönlerinin geliştirilmesi, eğitim ortamının bütüncül bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Kültür-sanat etkinlikleri, sadece estetik ve yaratıcı becerileri desteklemekle kalmayıp, öğrencilerin empati, sorumluluk ve toplumsal duyarlılık gibi değerleri içselleştirmelerini de sağlar. Bu süreçte öğrenciler, sanatsal deneyimler aracılığıyla hem bireysel yeteneklerini keşfeder hem de toplumun kültürel ve evrensel değerlerini tanıma fırsatı bulur. Dolayısıyla, okulun öğrenciyi yalnızca akademik başarıya hazırlayan bir yapı olmasının ötesinde, kültürel mirası ve toplumsal normları aktaran bir merkez işlevi görmesi, öğrencilerin ileriki yaşamlarında bağımsız, bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişmesine doğrudan katkı sağlamaktadır.

Kültür-sanat etkinlikleri, bireye sanatçı duyarlılığı (barışı, sevgiyi ve yaşam haklarını koruma) kazandırmanın yanı sıra (MEB, 2011, 276), toplumun kültürel sürekliliğini sağlamada merkezi bir role sahiptir. Okulun temel görevi, bireyleri topluma hazırlayan bir yapı olduğu için, toplumun tüm değerlerini bireye aktaran bir merkez konumunda yer almaktadır (Erdoğan, 2017, 1). Müzik, bir kültür aktarması olarak kabul edilmekte, içinde filizlendiği toplumun tüm kültür öğelerini taşıyarak bunları sürekli biçimde geleceğe iletmesi sayesinde geçmişle gelecek arasında bir bağ kurmakta ve kuşakları birbirine bağlamaktadır (MEB, 2011, 271). Görsel sanatlar eğitimi programları, öğrencilerin kültürel mirasa sahip çıkabilen ve yerel kültürden esinlenerek özgün tasarımlar oluşturabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2023, 306; MEB, 2023, 379). Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan sinema-tiyatro-müze ziyaretleri gibi kültürel faaliyetler, öğrencilerin kendi bölgelerinin kültür, sanat ve coğrafî kapasitesini keşfetmelerine olanak tanır ve böylece öğrenmeyi yaparak ve yaşayarak gerçekleştirmelerini sağlar (MEB, 2019a, akt. Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 147; Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 92). Dolayısıyla, kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca bireysel yeteneklerini değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk, kültürel duyarlılık ve

küresel farkındalık gibi duyuşsal ve etik değerlerini de bütüncül olarak geliştiren hayati bir mekanizma olarak eğitim programlarında yer almaktadır.

1.11.1. Bilişsel Gelişime Katkılar

Kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca bireysel yeteneklerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal sorumluluk, kültürel duyarlılık ve küresel farkındalık gibi duyuşsal ve etik değerlerini bütüncül biçimde güçlendiren hayati bir mekanizma olarak eğitim programlarında yer almaktadır. Kültür-sanat ve sosyal etkinlikler, öğrencilerin akademik müfredatın ötesinde düşüncelerini ve 21. yüzyılın gerektirdiği üst düzey bilişsel becerileri kazanmalarını sağlayacak kritik bir zemin sunmaktadır.

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca akademik bilgi edinmelerini değil; aynı zamanda eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme, iletişim ve iş birliği gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştirmelerini destekleyen önemli öğrenme ortamları olarak değerlendirilmektedir (OECD, 2019; UNESCO, 2024). Eğitim sisteminin günümüzde en büyük hedeflerinden biri, çocukların ezberden uzaklaşarak bilgiyi anlamlandırabilen, analiz edebilen, kıyaslama yapabilen ve çıkarımlarda bulunabilen bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır, ki bunun temelinde eleştirel düşünme yatmaktadır (Akman, 2022, 116). Bu etkinlikler, öğrencilerin genel olarak bilişsel süreçlerine önemli katkılar sağlamakta (Döş ve Kır, 2013, 530), Sosyal Etkinlik Modülü uygulamalarıyla ise bireyin edindiği bilgileri gerçek yaşam problemlerinin çözümünde kullanma ve orijinal ürünler ortaya koyma gibi beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 573; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 580). Okul ortamında güçlü bir okul kültürünün olması, sağlıklı bir okul iklimi oluşturarak akademik başarıyı getirmesi anlamına gelmektedir (Erdoğan, 2017, 3; Erdoğan, 2017, 8; Erdoğan, 2017, 15), ki bu durum, sağlam ve paydaşlar tarafından benimsenmiş okul kültürünün "kaliteli eğitim-öğretim" ile eşdeğer görülmesiyle desteklenmektedir (Erdoğan, 2017, 18). Ayrıca, Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin sınıf içinde edindikleri bilgileri gerçek yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmelerine, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine ve öğrenmelerini kalıcı hâle getirmelerine katkı sağlayan önemli eğitim ortamlarıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan *Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu*'nda müze, ören yeri, bilim merkezi, sanat galerisi, kütüphane, doğal yaşam alanları ve tarihî

mekânlar gibi okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrencilerin bilgiyi günlük yaşamla ilişkilendirmelerini desteklediği, gözlem yapma, araştırma, sorgulama ve uygulama becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bilgi yarışmaları gibi etkinlikler ise öğrencilerin genel kültür ve zihinsel becerilerini ölçerken aynı zamanda bilgi kapasiteleri ve analiz becerilerini geliştirme fırsatı sağlamaktadır (MEB, 2025, 396; MEB, 2025, 427; MEB, 2025, 429; MEB, 2025, 341).

Bilgi yarışmaları gibi etkinlikler, öğrencilerin genel kültür ve zihinsel becerilerini ölçmenin yanı sıra, bilgi kapasitelerini ve analiz yeteneklerini geliştirme fırsatı sunmaktadır. Benzer şekilde, sanat ve kültür etkinlikleri de öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini destekleyerek, bilişsel gelişim ile yaratıcı düşünme süreçlerini bütüncül bir şekilde güçlendirmektedir.

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme ve estetik değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan önemli öğrenme süreçleri arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin araştıran, sorgulayan, analiz eden, özgün fikirler üreten, problem çözen ve kendilerini yaratıcı biçimde ifade edebilen bireyler olarak yetiştirilmeleri hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). Bu doğrultuda kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini destekleyen ve üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayan önemli eğitim uygulamaları olarak değerlendirilmektedir. Sanat eğitimi, bireyleri yeni düşünceler üretmeye ve bu düşünceleri insanların ihtiyaçlarını karşılayacak ürünlere dönüştürmeye yönlendiren etkili alanlardan biri olarak kabul edilmekte (MEB, 2011, 233) ve yaratıcılığa, özgür çağrışımlara ve özgür düşünme biçimlerine açık bir ortam sağlamaktadır (MEB, 2011, 234; MEB, 2011, 271). Okul öncesi öğretmen adaylarının sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini inceleyen araştırmada, katılımcılar sanat etkinliklerinin en önemli katkılarının yaratıcılığı geliştirmesi ve bireylere farklı bakış açıları kazandırması olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma bulguları, sanat etkinliklerinin yaratıcı düşünmenin desteklenmesi ve olaylara farklı perspektiflerden yaklaşabilme becerisinin geliştirilmesinde önemli bir öğrenme aracı olarak değerlendirildiğini göstermektedir (Aydoğdu & Ayanoğlu, 2020). Benzer şekilde, BİLSEM Görsel Sanatlar Atölyesi programlarında Yaratıcı Düşünme becerisi, ilkokuldan liseye kadar birçok etkinliğin (Notadan Boyaya, Çevre Dostu Oyuncaklar, Müzeden Tasarıma) temel becerisi olarak

vurgulanmıştır. Ayrıca, sanatsal faaliyetlerin yalnızca teknik bir beceri değil, aynı zamanda bilgisel aktarımındaki beceriyi de açığa çıkardığı belirtilmiştir.

Benzer şekilde, BİLSEM Görsel Sanatlar Atölyesi programlarında Yaratıcı Düşünme becerisi, ilkokuldan liseye kadar gerçekleştirilen birçok etkinliğin (Notadan Boyaya, Çevre Dostu Oyuncaklar, Müzeden Tasarıma) temel hedefi olarak öne çıkarılmıştır. Bu etkinlikler, öğrencilerin yalnızca teknik becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda bilgi aktarımı ve analiz yeteneklerini de açığa çıkarmaktadır. Özellikle görsel kültür temelli görsel sanatlar eğitimi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine odaklanarak, yaratıcı ve analitik düşünme süreçlerini destekleyen bütüncül bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Özellikle görsel kültür temelli görsel sanatlar eğitimi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine odaklanmaktadır; bu yaklaşım, çocukları başarıya ve demokratik vatandaşlığa hazırlamanın temel unsurlarından biri olarak görülmektedir (Akman, 2022, 116). Görsel kültürün, barışçıl, adil ve sürdürülebilir bir geleceğin temelini oluşturmak için çocukların eleştirel düşünme becerisini geliştirmede bir köprü görevi görebileceği düşünülmektedir (Akman, 2022, 117). Bu tür etkinlikler, öğrencilerin eleştirel bakış açısı geliştirme, toplumsal sorunlara duyarlılık kazandırma ve farklı konular arasında bağlam kurma becerilerini desteklemektedir (Akman, 2022, 136). Örneğin, BİLSEM programlarında uygulanan Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca sanatsal becerilerini değil, aynı zamanda analiz etme, değerlendirme, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi üst düzey bilişsel becerilerini geliştiren önemli öğrenme süreçleridir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin sanat yoluyla gözlem yapma, araştırma, sorgulama, eleştirel düşünme, estetik değerlendirme ve özgün ürünler ortaya koyma becerilerinin geliştirilmesi temel hedefler arasında yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018).

Benzer şekilde Bilim ve Sanat Merkezleri Görsel Sanatlar Atölyesi Öğretim Programı'nda yer alan Müzeden Tasarıma etkinliği, öğrencilerin sanat eserlerini tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargılama basamaklarından oluşan sanat eleştirisi yöntemiyle incelemelerini öngörmektedir. Bu süreç sayesinde öğrencilerin sanat eserlerini kanıta dayalı biçimde değerlendirmeleri, farklı bakış açıları geliştirmeleri,

estetik yargılarda bulunmaları ve analitik düşünme becerilerini kullanmaları amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Program kapsamında yer alan diğer uygulamalar da öğrencilerin kültürel mirası incelemelerine, araştırma yapmalarına, farklı bilgi kaynakları arasında ilişki kurmalarına ve yaratıcı çözümler geliştirmelerine imkân tanımaktadır. Bu yönüyle kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin bilgiyi yalnızca edinmelerini değil; analiz etmelerini, yorumlamalarını, değerlendirmelerini ve yeni durumlara transfer etmelerini destekleyen bütüncül öğrenme yaşantıları sunmaktadır.

1.11.2. Duyuşsal Gelişime Katkıları

Eğitim yöneticilerinin mesleki gelişim süreçleri; analiz yapabilme, farklı bakış açıları geliştirebilme, problem çözme, karar verme ve liderlik becerilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, okul yöneticilerinin sürekli mesleki gelişim faaliyetlerine katılmalarını ve bu süreçlerde edindikleri bilgi ve becerileri okulun eğitim-öğretim uygulamalarına yansıtmalarını önemsemektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Bu yeterlikler, yöneticilerin okulda yürütülen kültür ve sanat etkinliklerini planlama, paydaşlar arasında iş birliği oluşturma, kaynakları etkili biçimde kullanma ve etkinliklerin eğitimsel amaçlarla bütünleştirilmesini sağlama süreçlerinde de önemli rol oynamaktadır. Bu yönüyle mesleki gelişim, okul yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine liderlik etmelerini ve bu faaliyetlerin okulun eğitim hedefleri doğrultusunda sürdürülebilir biçimde yürütülmesini destekleyen temel unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir. Nitekim kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin zihinsel kapasitelerini geliştirmekle kalmayıp, duygusal zekalarını, toplumsal değer yargılarını ve kişilik gelişimlerini şekillendiren hayati bir pedagojik araç olarak eğitim süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, yöneticilerin mesleki gelişimlerinden kazandıkları bilişsel ve analitik beceriler, etkinliklerin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal kazanımlarına katkı sağlayacak şekilde tasarlanması ve yürütülmesi açısından temel bir destek mekanizması oluşturmaktadır.

Kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca zihinsel kapasitelerini değil, aynı zamanda duygusal zekalarını, toplumsal değer yargılarını ve kişilik gelişimlerini de şekillendiren hayati bir pedagojik araçtır. Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında "sosyal etkinlik" olarak adlandırılan bu ders dışı aktiviteler, öğrencilerin duyuşsal gelişimlerine

önemli katkılar sağlamaktadır (Döş ve Kır, 2013, 530). Bu çalışmaların çocukların gelişiminde ve toplum içerisindeki rollerini üstlenmelerinde çok önemli kazanımlar sağladığı, ayrıca iletişimin güçlendirilmesinde ve toplumsal sorunlara duyarlılıkta etkili olduğu belirtilmiştir (Döş ve Kır, 2013, 537). Gilman ve arkadaşlarına (2004) göre sosyal etkinliklere katılım, öğrencilerin yaşam doyumlarını, öz saygılarını ve sosyal yeterliklerini desteklemekte; bireylerin sosyal uyumlarını ve olumlu gelişimlerini güçlendirmektedir. Okul yöneticilerinin bile aldıkları mesleki gelişim eğitimlerinin, okula en önemli katkılarının birinin olumlu okul iklimi ve okul kültürüne katkı sağlaması olduğunu ifade etmeleri (Bozkurt, 2023, 360), duyuşsal ve sosyal ortamın genel eğitim kalitesi için ne kadar merkezi olduğunu göstermektedir.

Duyuşsal ve sosyal ortam, genel eğitim kalitesinin merkezinde yer almakta ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Sanat ve kültür etkinlikleri, bu ortamın geliştirilmesinde kritik bir rol oynayarak, öğrencilerin kendilerini ifade etme, duygusal rahatlama ve özgüven kazanma süreçlerini desteklemektedir. Benzer şekilde, kültür-sanat etkinlikleri öğrencilerin bilişsel kapasitelerini, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini güçlendirirken, toplumsal sorumluluk, kültürel duyarlılık ve etik değerlerin kazandırılmasına da katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin etkinliklere aktif katılımı ve sorumluluk üstlenmesi, görevlerin dengeli şekilde paylaşılması, planlama ve uygulama süreçlerinde yöneticilerin stratejik rolü ile birleştiğinde hem bireysel gelişim hem de okulun eğitim kalitesi açısından bütüncül ve etkili bir öğrenme ortamı oluşturulmaktadır (Koç Akran & Yıldız, 2020, 583-584; Döş & Kır, 2013, 530-541; Akman, 2022, 110-111).

Bu noktada, öğrencilerin etkinlik süreçlerinde yalnızca katılımcı değil, aynı zamanda sürecin aktif bir öznesi hâline gelmesi büyük önem taşımaktadır. Etkinliklerin planlanmasından uygulanmasına kadar geçen süreçte öğrencilerin fikir üretmeleri, karar alma mekanizmalarına dahil olmaları ve ortaya koydukları ürünler üzerinde söz sahibi olmaları, onların kendilerini değerli hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Bu durum, öğrenme sürecini daha anlamlı ve kalıcı hâle getirirken, öğrencilerin içsel motivasyonlarını da artırmaktadır. Aynı zamanda, destekleyici ve yönlendirici bir okul ikliminde gerçekleştirilen bu tür uygulamalar, öğrencilerin hata yapmaktan çekinmeden denemeler yapmalarına olanak tanımakta ve böylece yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir. Öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları deneyimler, onların duygusal

farkındalıklarını artırırken, kendilerini ifade etme yollarını çeşitlendirmekte ve bireysel potansiyellerini ortaya çıkarmalarına zemin hazırlamaktadır. Etkinlik temelli yaklaşımlar, öğrencilerin yalnızca akademik değil, aynı zamanda duyuşsal ve psikososyal gelişimlerini de destekleyen bütüncül bir öğrenme ortamının oluşmasına katkı sunabilir.

Sanat etkinlikleri, bireylerin kendilerini ifade etmelerini destekleyen ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayan önemli öğrenme yaşantılarından biridir. Erken çocukluk döneminden itibaren gerçekleştirilen sanatsal etkinlikler, çocukların duygularını güvenli bir ortamda ifade etmelerine, duygusal rahatlama yaşamalarına ve özgüven geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Ulutaş & Ersoy, 2004). Sanat yoluyla çocuklar, duygu ve düşüncelerini yalnızca sözel olarak değil; resim, drama, müzik ve diğer sanatsal ifade biçimleri aracılığıyla da ortaya koyabilmekte, böylece kendilerini daha etkili biçimde ifade edebilmektedirler (Ulutaş & Ersoy, 2004).

Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini inceleyen araştırmada da sanat etkinliklerinin çocukların kendilerini tanımlamalarına, özgün ürünler ortaya koymalarına, yaratıcılıklarını geliştirmelerine ve özgüven kazanmalarına önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir (Aydoğdu & Ayanoglu, 2020). Bu yönüyle kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca bilişsel gelişimlerini değil; duygusal dayanıklılıklarını, özgüvenlerini ve sağlıklı kişilik gelişimlerini de destekleyen önemli eğitim uygulamaları olarak değerlendirilmektedir. Bu kazanımlar, öğrencilerin ilerleyen yaşamlarında bağımsız karar verebilen, kendini tanıyan ve sosyal yaşama uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişmelerine de katkı sunmaktadır.

Okul yöneticilerinin öğrencilerden beklediği bağımsız ve sağlıklı karar verebilme yetisi, sosyal ve duyuşsal gelişimle yakından ilişkilidir. Kültür-sanat faaliyetleri, öğrencilerin sadece bilgi ve becerilerini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda değerler sistemi ve sosyal farkındalıklarının pekişmesine olanak tanır. Bu etkinlikler, öğrencilerin toplumsal kuralları ve normları anlamalarını, empati geliştirmelerini ve sorumluluk bilinci kazanmalarını destekleyerek, okul yaşamında ve sosyal çevrelerinde bilinçli bireyler olarak hareket etmelerini sağlar. Dolayısıyla, yöneticilerin hedeflediği bağımsızlık ve sağlıklı karar verme kapasitesi, kültür-sanat temelli uygulamalar aracılığıyla somut kazanımlara dönüşür; öğrenciler hem etik ve kültürel değerleri

içselleştirir hem de toplumsal uyum ve katılımı güçlendiren bir öğrenme deneyimi edinirler.

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin sosyal, etik ve kültürel gelişimlerini destekleyen önemli eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde sosyal etkinliklerin; öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerini, demokratik yaşam kültürü geliştirmelerini, toplumsal sorumluluk üstlenmelerini, iş birliği içerisinde çalışabilmelerini ve sosyal yaşama etkin katılım sağlamalarını desteklemek amacıyla düzenlendiği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bu doğrultuda kültür ve sanat faaliyetleri, öğrencilerin toplumsal değerlere duyarlı, sorumluluk sahibi ve birlikte yaşama kültürünü benimseyen bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayan önemli öğrenme yaşantıları olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, etkinlikler aracılığıyla kazanılan en yoğun değerlerin sırasıyla dayanışma (f=11), sorumluluk (f=8), saygı-sevgi (f=4) ve duyarlı olma (f=4) olduğu tespit edilmiştir (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 580; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582). Sorumluluk bilinci (Dış ve Kır, 2013, 537), empati kurabilme (Poyraz ve Dere, 2001, akt. Aydoğdu ve Ayanoğlu, 2020, 701) ve işbirliği (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582) gibi sosyal beceriler bu faaliyetlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Serbest zaman etkinliklerine katılan öğretmenlerin görüşleri de, bu faaliyetlerin mutluluk (f=8) ve sosyal ilişkiler kurma (f=8) gibi faydalar sağladığını doğrulamıştır (Selçuk ve Akdağ, 2020, 255). Okul yöneticilerinin okul kültürüne katkıları arasında ahlaki ve etik değerleri öğrencilere ve çalışanlara yansıtmaya davranışının yer alması (Erdoğan, 2017, 12), okuldaki sosyal ve duyuşsal ortamın yöneticiler tarafından aktif olarak şekillendirildiğini göstermektedir. Ayrıca, güçlü bir okul kültürü, örgüt üyelerinin moral ve iş doyumunu olumlu yönde etkiler (Erdoğan, 2017, 6) ve sosyal sistemin dengesini güçlendirir (Erdoğan, 2017, 7).

Okul yöneticilerinin sergilediği liderlik ve değer odaklı yaklaşım, öğrencilerin yalnızca akademik değil, aynı zamanda sosyal ve duyuşsal yönden de gelişimlerini destekleyen bir ortam yaratır. Etik ve ahlaki değerlerin günlük uygulamalara yansıtılması, öğrencilerin davranışlarını biçimlendirirken, okul içinde güven, saygı ve iş birliği gibi temel sosyal normların güçlenmesini sağlar. Bu olumlu sosyal ortam, öğrencilerin bireysel sorumluluk ve toplumsal duyarlılık bilinci kazanmasına zemin hazırlarken, sanatsal ve kültürel etkinlikler aracılığıyla küresel farkındalık ve eleştirel düşünme

becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Öğrenciler, çeşitli sosyal sorunları sanatsal bir bakış açısıyla ele alarak hem kendi değer sistemlerini sorgulamakta hem de toplumsal meseleler karşısında bilinçli ve duyarlı bireyler olarak okul kültürünün bir parçası haline gelmektedirler. Bu süreç, yöneticilerin aktif rolü ve rehberliği ile birleşerek, okulun sosyal ve pedagojik hedeflerinin bütüncül bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanır.

Son olarak, bu etkinlikler küresel farkındalık ve toplumsal duyarlılık gelişimi için bir araçtır. Görsel kültür temelli etkinlikler, öğrencilerin toplumsal meselelere yönelik farkındalıklarını artırmada etkili olmaktadır (Özsoy ve Mamur, 2021, akt. Akman, 2022, 170). Örneğin, çocuk haklarının ihlali (Öğrenci 10, akt. Akman, 2022, 142) veya sokak hayvanlarının temel ihtiyaçlardan mahrumiyeti gibi sorunları (Öğrenci 5, akt. Akman, 2022, 144) sanatsal çalışmalar yoluyla ele alan öğrenciler, bu konuları eleştirel bir bakış açısıyla içselleştirmektedirler (Akman, 2022, 142; Akman, 2022, 170). Bu durum, sanatın bireyleri sosyal problemlere karşı daha eleştirel ve duyarlı bireyler olarak yetiştirdiğini (Akman, 2022, 170) ve onlara barışı, sevgiyi ve yaşam haklarını koruma gibi evrensel değerleri içeren bir sanatçı duyarlılığı kazandırdığını göstermektedir (MEB, 2011, 276). Öğrenciler, bu faaliyetlere katılarak çevre bilinci ve kültürel, tarihi, doğal değerlerin korunması gerektiği konularında farkındalık oluşturma isteği duymaktadırlar (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 587; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582). Öte yandan, salgın döneminde uzaktan eğitim gören öğrencilerin sosyal etkileşim kuramama ve yalnızlık duygusu gibi psikolojik bunalımları yaşadıklarını ifade etmeleri (Öğrenci 3, akt. Akman, 2022, 148), fiziksel ve sosyal ortamlarda gerçekleştirilen kültür-sanat etkinliklerinin duyuşsal gelişim için ne kadar hayati olduğunu ortaya koymaktadır.

1.11.3. Sosyal Gelişime Katkıları

Öğrencilerin kültür-sanat etkinliklerine katılımı, yalnızca çevresel ve kültürel farkındalıklarını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal etkileşim ve duygusal bağ kurma süreçlerini destekleyerek, okul ortamında bütüncül bir gelişim deneyimi sunmaktadır.

Kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin sağlıklı bir biçimde sosyalleşmelerini, toplumsal değerleri benimsemelerini, etkili iletişim kurmalarını ve aidiyet duygusu geliştirmelerini destekleyen önemli eğitim uygulamalarıdır. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde sosyal etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimlerini

desteklemesi, iş birliği yapma, sorumluluk üstlenme, toplumsal yaşama katılım sağlama ve millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemelerine katkıda bulunması temel amaçlar arasında yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019). Bunun yanında görsel kültür temelli sanat eğitimi uygulamaları, öğrencilerin yaşadıkları toplumsal olayları ve bireysel deneyimleri sanatsal üretim süreçlerine yansıtma olanağı sağlayarak duygularını ifade etmelerini, sosyal çevreleriyle etkileşim kurmalarını ve toplumsal farkındalık geliştirmelerini desteklemektedir (Akman, 2022). Bu yönüyle kültür ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca sosyal gelişimlerine değil, aynı zamanda duyuşsal gelişimlerine de önemli katkılar sunmaktadır. Fiziksel ve sosyal ortamlarda gerçekleştirilen kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin duyuşsal gelişimi açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu etkinlikler, öğrencilerin sağlıklı bir şekilde sosyalleşmelerini, toplumsal değerleri benimsemelerini ve kendilerini ifade etmelerini sağlarken, sosyal etkinlik çalışmaları aracılığıyla öğrencilerin kendilerini tanımlamalarına ve sorumluluk bilinci geliştirmelerine de katkıda bulunmaktadır. Böylece, kültür-sanat ve sosyal etkinlikler birbirini tamamlayan süreçler olarak, öğrencilerin bütüncül kişisel ve sosyal gelişiminde merkezi bir rol üstlenmektedir.

Kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin sağlıklı bir şekilde sosyalleşmelerini, toplumsal değerleri benimsemelerini ve etkili iletişim becerileri kazanmalarını sağlayan, sosyal gelişimin temel araçları arasında yer almaktadır. Sosyal etkinlik çalışmaları, öğrencilerin sosyalleşmelerine, kendilerini ifade etmelerine, kendilerini tanımlamalarına yardımcı olmakta ve sorumluluk bilinci oluşturmaktadır (Döş & Kır, 2013, ss. 537, 539-540; Koç Akran & Yıldız, 2020, s. 582). Bu çalışmaların aynı zamanda iletişimin güçlendirilmesinde ve toplumsal sorunlara duyarlılıkta önemli etkileri olduğu söylenebilir (Döş ve Kır, 2013, 537). Hatta, sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin, daha yüksek hayat memnuniyeti, öz-saygı ve sosyal yetenek gibi pek çok olumlu sosyal yöne sahip oldukları belirtilmektedir (Gilman vd., 2004, akt. Döş ve Kır, 2013, 537).

1.11.4. Sosyal Beceri ve Değerlerin Kazanılması

Kültür-sanat etkinlikleri yalnızca bireysel yetenekleri ve duygusal gelişimi desteklemekle kalmayıp, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini güçlendirmelerine ve toplumsal sorumluluk bilincini geliştirmelerine de olanak tanımaktadır. Kültür-sanat

etkinlikleri, bireyin toplumsal normları ve değerleri içselleştirmesine yardımcı olurken, aynı zamanda sosyal ilişkilerini yönetme becerisini de geliştirir.

- **İş Birliği ve Dayanışma:** Sosyal etkinlik Modülünde yer alan faaliyetlerle öğrencilere kazandırılan değerler arasında en fazla dayanışma olduğu görülmüştür (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 583). Öğrenciler, etkinlikler sırasında iş birliği içerisinde hareket ettiklerini belirtmişlerdir (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 583). Ayrıca grupça iş birliğine dayalı görsel sanat çalışmaları, BİLSEM atölyelerinde temel bir beceri olarak yer almaktadır (MEB, 2023, 272; MEB, 2023, 308; MEB, 2023, 340; MEB, 2023, 328).

- **Sorumluluk Bilinci:** Sosyal etkinlik çalışmaları, öğrencilere sorumluluk bilinci kazandırmada etkilidir (Döş ve Kır, 2013, 537; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582). Etkinliklerde katılımcıların görev ve sorumluluklarını bildikleri sonucuna ulaşılmıştır (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 583). Okul idaresi tarafından kontrol edilmesi gereken sosyal etkinlik çalışmalarının uygulanabilir ve verimli olabilmesi için sorumluluk gibi özelliklere sahip olması ve öğrencilerin bu çalışmalarda görev alması teşvik edilmelidir (Döş ve Kır, 2013, 541; Döş ve Kır, 2013, 535).

- **İletişim ve Saygı:** Sanatsal etkinlikler, aynı zamanda grup çalışması ve empati kurabilme yeteneklerinin geliştirilmesi gibi sosyal becerileri destekler (Poyraz ve Dere, 2001, akt. Aydoğdu ve Ayanoğlu, 2020, 701). Sosyal etkinlikler öğrencilerin iletişimlerinin güçlenmesini sağlamakta ve onlara bireysel farklılıklara, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültüre saygılı olma değerini kazandırmayı beklemektedir (Döş ve Kır, 2013, 537; Döş ve Kır, 2013, 529; Döş ve Kır, 2013, 530).

1.11.5. Toplumsal Kimlik ve Kültürel Farkındalık

Sosyal ve kültürel etkinlikler, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda farklılıkları kabul etme ve toplumsal sorumluluk bilinci geliştirme süreçlerini de desteklemektedir. Sosyal ve kültürel etkinlikler, öğrencilerin sadece kendi okullarına değil, aynı zamanda daha geniş toplumsal yapıya aidiyet duygusu geliştirmelerini sağlar.

- **Kültürel Değerlerin Aktarımı:** Sosyal etkinlik modülüyle öğrencilere millî, manevî, ahlaki, insanî ve kültürel değerler kazandırılmaya çalışılmaktadır (MEB, 2019, akt. Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582; Döş ve Kır, 2013, 530;). Bu değerlerin kazanılması

sürecinde sanat, kültürel ve sportif etkinliklere yer verilmesi beklenmektedir (MEB, 2019, akt. Koç Akran ve Yıldız, 2020, 582). Yöneticiler ve öğretmenler, milli ve manevi değerler ile geleneksel kültürümüzü öğrencilere yansıtarak okul kültürüne katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir (Erdoğan, 2017, 24).

- **Toplumsal Sorunlara Duyarlılık:** Sosyal etkinliklerin faydaları arasında toplumsal sorunlara duyarlılık oluşturma etkisi olduğu söylenebilir (Döş ve Kır, 2013, 537). Görsel kültür temelli etkinlikler, öğrencilerin toplumsal meselelere yönelik farkındalıklarını artırmada etkili olmakta (Özsoy ve Mamur, 2021, akt. Akman, 2022, 161) ve onlara eleştirel bakış açısı geliştirme imkânı sunmaktadır (Akman, 2022, 161). Bu etkinlikler, öğrencilerin çevre bilincine sahip olmalarını ve kültürel, tarihi, doğal değerlerin korunması gerektiği konularında farkındalık oluşturmalarını sağlamaktadır (Koç Akran ve Yıldız, 2020, 583; Koç Akran ve Yıldız, 2020, 587;).

- **Sosyal Kimlik Oluşturma:** Sosyal ve kültürel etkinlikler, bireysel ve sosyal varlığın gelişmesine ve kimliğin oluşmasına yardımcı olur (MEB, 2011, 12). Okul kültürünün oluşumunda tüm paydaşlar büyük bir role sahiptir ve oluşan bu okul kültürü, zamanla bireylerin benimsediği toplumsal kültür özelliğini kazanabilmektedir (Erdoğan, 2017, 1). Öğrenciler, okulda yapılan sportif ve kültürel etkinlikler aracılığıyla okuldaki farklı grupların bütünleşmesini sağlamak ve bu durum okul kültürünü olumlu bir şekilde etkilemektedir (Yıldırım, 2024, 181).

1.11.6. Sosyal Yaşamın Olumlu Etkileşimleri

Okul içindeki farklı grupların bütünleşmesi, öğrencilerin sosyal ilişkilerinin güçlenmesini sağlarken, aynı zamanda okul kültürünün dayanışma ve iş birliği temeli üzerinde şekillenmesine katkıda bulunur. Bu bütünleşme süreci, yalnızca öğrencilerle sınırlı kalmayıp, öğretmen ve yöneticilerin de sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımını teşvik ederek okul genelinde ortak bir etkileşim ağı oluşturur. Okul çalışanlarının katıldıkları sanatsal, sportif ve kültürel etkinlikler hem bireysel gelişimlerini destekler hem de öğrenciler için rol model oluşturur. Böylece, okul toplumu içinde hem yatay (öğrenci-öğrenci) hem de dikey (öğrenci-öğretmen-yönetici) ilişkiler güçlenir; sosyal bağlar kuvvetlenir ve okul kültürü, katılımcılık ve paylaşımcı değerler üzerine inşa edilir.

Öğretmenler gibi okul yöneticileri de serbest zamanlarında yaptıkları sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetler sayesinde sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadırlar (Selçuk ve Akdağ, 2020, 260).

- **Sosyal Çevre ve İletişim:** Öğretmenlerin serbest zamanlarında bu tür faaliyetlerle uğraşmasının olumlu etkileri arasında sosyal ilişkiler kurma (f=8) ve çevre edinme (f=4) yer almaktadır (Selçuk ve Akdağ, 2020, 255; Selçuk ve Akdağ, 2020, 257; Selçuk ve Akdağ, 2020, 260). Serbest zaman etkinlikleri, karşılıklı iletişimi arttırmakta (K7, akt. Selçuk ve Akdağ, 2020, 257) ve sosyal çevrenin genişlemesini sağlamaktadır (K15, akt. Selçuk ve Akdağ, 2020, 257).

- **Örgütsel İletişime Katkı:** Okul yöneticilerinin okul kültürüne katkıları arasında okulun tüm paydaşları arasında iyi bir iletişim sağlayarak (f=13) katkı sağlamaları bulunmaktadır (Erdoğan, 2017, 22). Sekiz yönetici, projeler üreterek, sosyal ve kültürel etkinliklere önem vererek okul kültürüne katkı sağladıklarını belirtmiştir (Erdoğan, 2017, 23). Sosyal etkinlikler düzenlemek, birlik ve beraberliği oluşturacak bir ortam yaratır ve güçlü bir okul kültürünün tesisi için önerilmektedir (Erdoğan, 2017, 30; Halıcıoğlu, 2023, 453).

Sosyal etkinlikler, öğrencilerin sadece bir araya gelmesini sağlamakla kalmaz; aynı zamanda ortak amaçlar doğrultusunda iş birliği yapmalarını, farklı görüşlere saygı göstermelerini ve sorumluluk paylaşımını deneyimlemelerini mümkün kılar. Bu tür etkileşimler, öğrencilerin sosyal ilişkilerini derinleştirir ve aidiyet duygusunu pekiştirir, böylece okul içindeki dayanışma ve güven ortamı güçlenir. Etkinliklerin sürekliliği ve çeşitliliği, öğrencilerin toplumsal ve kültürel değerleri deneyimleyerek öğrenmelerine, demokratik ilkeleri benimsemelerine ve okul toplumu içinde etkin bir rol üstlenmelerine katkıda bulunur. Dolayısıyla, sosyal ve kültür-sanat etkinlikleri yalnızca bireysel becerilerin gelişimine değil, aynı zamanda okul kültürünün bütüncül bir şekilde inşasına hizmet ederek öğrencilerin hem sosyal hem de etik açıdan donanımlı bireyler olarak yetişmelerini destekler. Kısacası, kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirmekte, onlara demokratik yaşam için gerekli olan değerleri kazandırmakta ve okul toplumu içerisinde aktif, sorumlu birer birey olarak yer almalarını sağlamaktadır (Döş ve Kır, 2013, 540; MEB, 2011, 275).

Kültür-sanat etkinlikleri, öğrencilerin yalnızca bireysel yeteneklerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda okul toplumu içinde anlamlı sosyal ilişkiler kurmalarına ve bu ilişkileri sürdürebilmelerine olanak tanımaktadır. Bu süreç, öğrencilerin iş birliği, sorumluluk ve katılım gibi davranışları benimsemelerini desteklerken, okul paydaşlarının değer algısını da şekillendirmektedir. Öğrenciler, etkinlikler aracılığıyla hem sosyal bağlarını güçlendirir hem de demokratik bir ortamın gerektirdiği etik ve ahlaki değerleri içselleştirir. Okul kültürünün temel taşlarını oluşturan dürüstlük, adalet, güven ve samimiyet gibi erdemler, akademik başarıdan bağımsız olarak öncelik kazanmakta; paydaşlar, öğrencilerin sadece sınav sonuçlarına değil, aynı zamanda birey olarak sahip oldukları değerler ve toplumsal sorumluluklarına da önem vermektedir. Böylece kültür-sanat etkinlikleri hem öğrencilerin sosyal gelişimini hem de okul kültürünün etik ve ahlaki temellerini güçlendiren bütüncül bir eğitim aracı olarak işlev görmektedir.

Yıldırım'a göre, okul kültürünün yapısını ve işleyişini belirleyen temel değerler, paydaşların (yönetici, öğretmen, öğrenci) gözünde akademik başarının ötesinde ahlaki ve etik erdemlere öncelik vermektedir. Okul paydaşlarının kültür tanımları incelendiğinde; dürüstlük, adalet, güven ve samimiyet gibi değerlerin ön plana çıktığı görülmüş ve başarı kavramına vurgu yapmaktan kaçınılmıştır (Yıldırım, 2024, 169). Hatta bir yönetici, akademik başarının öncesinde ahlaki erdemlerin daha öncelikli olması gerektiğini, çünkü bireyde adaletli olmak, dürüst olmak gibi değerler oluşmuşsa, insanlar arasındaki ilişkilerin daha iyi olacağını düşündüğünü ifade etmiştir (Y1, akt. Yıldırım, 2024, 170). Bu açıdan, yöneticilerin güçlü yönleri arasında adaletli olmak (6 katılımcı) ve insan psikolojisinden anlamak (empati yapmak) (4 katılımcı) gibi kişilik özellikleri öne çıkmıştır (Halıcıoğlu, 2023, 35). Kültürün bu temel değerlere dayalı olarak güçlü bir şekilde oluşturulması, örgüt üyelerinin öz değerleri yoğun bir şekilde sahiplenildiği ve yaygın bir şekilde paylaşıldığı bir ortam yaratır (Robbins ve Judge, 2012, 522). Güçlü bir okul kültürü, örgüt üyelerine kimlik duygusu vermekte ve okullar arası farklılıkları oluşturmaktadır (Erdoğan, 2017, 7; Robbins ve Judge, 2012, 523). Ancak, merkezi sınav sisteminin yoğun baskısı nedeniyle uygulamada bu duyuşsal ve kültürel hedeflerin geride kaldığı; başarı odaklı bir yaklaşımın ön plana çıktığı ve bu durumun, öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklere katılım konusunda isteksiz ve gönülsüz olmalarına yol açtığı görülmektedir (Yıldırım, 2024, 170; Yıldırım, 2024, 184).

Merkezi sınavların ve yoğun müfredat yükünün yarattığı baskı, öğrencilerin akademik başarıya odaklanmalarını teşvik ederken, duyuşsal ve kültürel gelişim için tasarlanan etkinliklerin önceliğinin geride kalmasına yol açmaktadır. Bu durum, öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım motivasyonunu olumsuz etkileyerek etkinliklerden beklenen kazanımların tam olarak gerçekleşmesini engelleyebilir. Ayrıca, okulun vizyon ve misyonunun paydaşlar tarafından yeterince benimsenmemesi veya bu değerlerin ortak bir anlayış hâline gelmemesi, etkinliklerin amaçlarıyla uyumlu bir şekilde yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Bu eksiklik, etkinliklerin yalnızca formaliteden ibaret kalmasına, katılım ve sahiplenmenin azalmasına ve sonuçların istenilen ölçüde elde edilememesine neden olabilir. Dolayısıyla, öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimini destekleyecek etkinliklerin etkili olabilmesi için hem akademik baskıların dengelenmesi hem de vizyon ve misyonun tüm paydaşlarca özümsemesi kritik bir gerekliliktir.

Okuldaki vizyon ve misyonun paydaşlar tarafından yeterince benimsenmemesi veya bilinmemesi, okulda yürütülen kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin etkinliği üzerinde sorunlara yol açabilmektedir; zira vizyon ve misyonun yalnızca tabelada kaldığı ve paydaşların katılımıyla oluşturulmadığı ifade edilmiştir (Ö3, akt. Yıldırım, 2024, 175; Yıldırım, 2024, 176). Bu açıdan, okul yöneticileri, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin planlanması, uygulanması ve verimliliğinin sağlanmasında merkezi bir liderlik rolü üstlenmekte, etkin yönetim ve stratejik kararlarla öğrencilerin katılımını ve etkinliklerin amaçlarına ulaşmasını desteklemektedir (Döş & Kır, 2013, 533, 541).

Okul yöneticilerinin liderlik rolü, yalnızca planlama ve organizasyon süreçleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda etkinliklerin öğrenci merkezli ve pedagojik açıdan etkili bir şekilde yürütülmesini garanti altına almayı da kapsamaktadır. Yöneticiler, sosyal ve kültürel etkinliklerin başarısını artırmak için ortamın uygunluğunu sağlamak, gerekli araç ve gereçleri temin etmek ve etkinliklerin planlandığı biçimde uygulanmasını sürekli denetlemekle sorumludur. Etkin yönetim ve stratejik kararlar, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederek sorumluluk üstlenmelerini sağlar ve etkinliklerin amaçlanan kazanımlara ulaşmasına doğrudan katkı sunar. Böylelikle yöneticilerin koordinasyonu hem lojistik hem pedagojik süreçlerin uyum içinde yürütülmesini sağlar ve okulun kültür-sanat çalışmalarındaki bütüncül gelişim hedeflerini destekleyen merkezi bir yapı oluşturabilir.

Yöneticilere düşen görevler arasında, sosyal etkinlikler için iyi bir ortamın hazırlanması, gerekli araç gereçlerin temin edilmesi ve çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlama yer almaktadır (Döş ve Kır, 2013, 542; Döş ve Kır, 2013, 533; Karataş vd., 2023, 15). Okul müdürü ve idarecilerin, aksayan yönleri çözme ve verimli bir çalışmanın devamını ve koordinasyonunu sağlaması, diğer bir yönetim süreci olan denetim görevlerini yerine getirmesi beklenmektedir (Döş ve Kır, 2013, 542; Döş ve Kır, 2013, 533; Döş ve Kır, 2013, 541). Bu süreçte en önemli yönetsel prensip, etkinliklerin uygulamaya dönük olması ve özellikle öğrencilerin aktif katılımının sağlanacağı şekilde planlanmasıdır (Döş ve Kır, 2013, 535; Döş ve Kır, 2013, 541). Öğrencilerin yeteneklerini keşfetmeleri için olanaklar sağlanmalı ve etkinlik basit dahi olsa öğrenci kendinden bir şeyler ortaya koymalıdır (Döş ve Kır, 2013, 535). Okul yöneticisinin, sosyal etkinliğin önemine vurgu yapması ve bu çalışmaları okul kültürünün bir parçası olarak görmesi, okulda bu çalışmaların verimli bir şekilde yapılmasında önemli katkılar sağlayacaktır (Döş ve Kır, 2013, 542; Halıcıoğlu, 2023, 38). Ayrıca, yöneticiler demokratik bir ortam oluşturmali, karar alma süreçlerine başta öğretmenler olmak üzere okulun diğer paydaşlarını dahil etmeli ve milli ve manevi değerleri canlandıracak ve geliştirecek etkinliklerin düzenlenmesini sağlamalıdır (Halıcıoğlu, 2023, 38).

Bu nedenle, yöneticilerin hem demokratik liderlik anlayışıyla hareket etmeleri hem de kültür-sanat etkinliklerini planlı ve sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirebilmeleri, okul paydaşlarının etkin katılımını sağlamak ve mevcut engelleri aşmak açısından kritik bir öneme sahiptir denilebilir.

Kültür-sanat faaliyetlerinin okullarda etkin bir şekilde uygulanmasının önünde çeşitli engeller ve zorluklar bulunmaktadır; bunların başında paydaşların ilgisizliği ve zamanın yetersizliği gelmektedir. Öğretmen ve idarecilerin bir kısmının sosyal etkinlik çalışmalarına inanmamaları, bu işi basit, gereksiz ve değersiz görmeleri (Döş ve Kır, 2013, 537; Döş ve Kır, 2013, 540) bu faaliyetlerin verimliliğini düşüren en önemli problemdir (Döş ve Kır, 2013, 541; Döş ve Kır, 2013, 537). Öğrenciler için ise en önemli işin sınavlara hazırlık olması, kültürel etkinlikleri önemsiz görmelerine neden olmaktadır (Döş ve Kır, 2013, 537). İkinci büyük engel ise zamanın yetersizliğidir; haftada bir ders saati olan 40 dakikalık zaman dilimi, etkinliklerin toplanmasını, kaynaşmasını, tartışmasını ve plan yapmasını zorlaştırdığı için yetersiz bulunmaktadır (Döş ve Kır, 2013, 541; Selçuk ve Akdağ, 2020, 260). Fiziksel ve ekonomik kısıtlamalar da önemli bir

engeldir; öğretmenler ve yöneticiler, etkinlikler için uygulama alanının ve araç gereçlerin yetersiz olmasını (Döş ve Kır, 2013, 541; Selçuk ve Akdağ, 2020, 260) ve maddi imkânsızlıkları (Selçuk ve Akdağ, 2020, 260; Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 92) faaliyetlerin önündeki büyük birer set olarak görmektedirler (K3, akt. Selçuk ve Akdağ, 2020, 261). Okul dışı öğrenme etkinliklerinde ise bürokrasi, ulaşım sorunları ve etkinliklerin güvenlik-koordinasyon zorlukları etkinlikleri kısıtlayan unsurlar arasında yer almaktadır (Umur Erkuş ve Taşdemir, 2024, 94). Bu tür engellerin aşılması için yöneticilerin sosyal etkinliklerin planlanmasında öğrenci katılımını önemsemesi ve önceki yılların dönütlerine göre daha verimli bir planlama yapması gerekmektedir (Döş ve Kır, 2013, 541; Halıcıoğlu, 2023, 38).

1.12. Planlama Süreci

Okuldaki vizyon ve misyonun tüm paydaşlarca benimsenmesi ve etkin bir şekilde uygulanması, okul dışı öğrenme etkinliklerinde karşılaşılan lojistik ve organizasyonel zorlukların üstesinden gelinmesine yardımcı olarak kültür-sanat faaliyetlerinin verimliliğini artırmaktadır.

Okuldaki vizyon ve misyonun paydaşlar tarafından yeterince benimsenmemesi veya bilinmemesi, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin etkinliği üzerinde sorunlara yol açabilmektedir; zira vizyon ve misyonun yalnızca tabelada kaldığı ve paydaşların katılımıyla oluşturulmadığı ifade edilmiştir (Ö3, akt. Yıldırım, 2024, 175; Yıldırım, 2024, 176). Bu noktada, okul yöneticileri, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin planlanması, uygulanması ve verimliliğinin sağlanmasında merkezi bir liderlik rolü üstlenmekte, öğrencilerin katılımını ve etkinliklerin amaçlarına ulaşmasını desteklemektedir (Döş & Kır, 2013, 533, 541). Nitekim, Planlama, eğitim yönetiminin temel işlevlerinden biri olup okulun amaçlarına ulaşabilmesi için gerçekleştirilecek faaliyetlerin önceden belirlenmesini, kaynakların etkili biçimde kullanılmasını ve eğitim süreçlerinin sistemli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle planlama; okul yönetiminin ilk ve temel yönetim işlevi olarak, kültür ve sanat etkinlikleri dâhil olmak üzere tüm eğitim faaliyetlerinin amaç, içerik, zaman, kaynak ve sorumluluk boyutlarıyla düzenlenmesinde belirleyici bir rol üstlenmektedir (Aydın, 2021). Planlama süreci, yalnızca belirli hedeflerin önceden belirlenmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu hedeflere ulaşmayı mümkün kılacak kaynakların, yöntemlerin ve uygulama adımlarının sistematik biçimde

düzenlenmesini de kapsamaktadır. Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen planlama çalışmaları, mevcut durumun analiz edilmesini, ihtiyaçların doğru bir şekilde tespit edilmesini ve bu ihtiyaçlara uygun stratejilerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu süreçte yöneticilerin sahip olduğu vizyon, öngörü ve liderlik becerileri, planların uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından belirleyici bir rol oynamaktadır. Ayrıca planlama, eğitim sürecinde karşılaşılabilecek olası sorunların önceden öngörülmesine ve bu sorunlara yönelik alternatif çözüm yollarının geliştirilmesine de imkân tanımaktadır. Bu yönüyle planlama, eğitim ortamlarında etkinliklerin daha düzenli, amaçlı ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayarak, kurumun genel işleyişine sistematik bir yapı kazandırabilir.

Eğitim alanındaki planlama ise, Eğitim planlaması, öğrencilerin ve toplumun eğitim gereksinimlerini karşılamak amacıyla eğitim süreçlerinin bilimsel veriler doğrultusunda düzenlenmesini, kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını ve eğitim hedeflerine sistemli biçimde ulaşılmasını sağlayan temel yönetim işlevlerinden biridir. Bu süreç, eğitim hizmetlerinin amaçlara uygun olarak yürütülmesi için mevcut durumun analiz edilmesini, önceliklerin belirlenmesini, uygulanacak faaliyetlerin planlanmasını ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesini kapsamaktadır (Toprakçı ve diğerleri, 2007; Aydın, 2021).

Eğitimde planlama, yalnızca program ve müfredatın düzenlenmesiyle sınırlı kalmayıp, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirecek ve toplumsal ihtiyaçlarla uyumlu etkinliklerin organize edilmesini de kapsar. Amaçlı, bilinçli ve sistemli bir yaklaşım, eğitim sürecinin her aşamasında uygulanarak planlamanın etkili ve verimli olmasını sağlar. Okullarda yürütülen sosyal etkinlikler de bu bütüncül planlama anlayışının bir parçası olarak ele alınmalıdır; yönetim, etkinliklerin sorunsuz gerçekleşmesini sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapmalı, kaynakları organize etmeli ve öğrenci katılımını teşvik edecek mekanizmalar geliştirmelidir. Bu sayede, planlama süreci sadece kâğıt üzerinde bir formalite olmaktan çıkarak, öğrencilerin gelişimini destekleyen, pedagojik ve sosyal boyutları güçlü bir uygulama alanına dönüşür ve eğitim hizmetlerinin etkinliği ile toplumsal fayda arasında doğrudan bir bağ kurulur.

Okullarda sosyal etkinlik çalışmaları, öğrenci hizmetleri yönetimi içerisinde yer almakta ve verimli bir şekilde yürütülmesi için okul yönetiminin gerekli çalışmaları

yapması beklenmektedir (Başaran, 1996, 15; Döş ve Kır, 2013, 533). Sanatsal ve kültürel etkinliklerin uygulamaya konulmasının öncelikli koşulu başarılı bir planlama yapmaktır; zira plan, bir amaca ulaşmada izlenecek yol ve davranış biçimini gösteren bir taslaktır (MEB, 2011, 46; MEB, 2011, 47). Planlama, geleceği yönetme ve kaynakları dağıtma aracı olarak, neyin, nasıl, ne zaman yapılacağı ve kimlerin sorumlu olacağı belirlenmesi ve saptanması sürecini içerir (MEB, 2011, 46; Döş ve Kır, 2013, 541). Etkinlikleri planlarken göz önünde bulundurulması gereken önemli unsurlar şunlardır:

1. Öğrenci ve Ortam Odaklılık: Planlama yapılırken, öğrenci düzeyine, yaşına ve gelişim düzeyine uygunluk esastır. Çalışmaların öğrencilerin yeteneklerini geliştirecek ve gelişimine katkı sağlayacak düzende olması gereklidir. Ayrıca, okulun bulunduğu coğrafi konum, öğrenci sayısı ve sosyo-ekonomik özellikleri ile öğrencilerin ilgi düzeylerine göre planlanmalıdır (Stevens ve Peltier, 1994, 119; Döş ve Kır, 2013, 535; Döş ve Kır, 2013, 542).

2. Uygulanabilirlik ve Verimlilik: Sosyal etkinlik çalışmalarının uygulanabilir, verimli ve öğrenci odaklı olması için, düşük maliyetle etkili ve verimli bir biçimde nasıl yapılacağı önceden tahmin edilmesi gerekir (MEB, 2011, 47; Döş ve Kır, 2013, 541). Planlı çalışma, verimliliği artırır ve zaman tasarrufu sağlar.

3. Lojistik ve Hazırlık: Planlama aşamasında araç gereç ve gerekli malzemelerin önceden hazırlanması (Döş ve Kır, 2013, 539; MEB, 2011, 47) ve ulaşımın nasıl ve kimler tarafından yapılacağı gibi lojistik konuların göz önünde bulundurulması gerekir (MEB, 2011, 47). Öğretmenlerin etkinlikleri planlarken ve uygularken dört temel hususa dikkat etmeleri gerekmektedir: operasyonlar, kaynaklar, sorumluluk ve ürün (Bal, 2011, 167).

Etkili bir sosyal etkinlik planlaması, sadece akademik veya idari hedefleri değil, aynı zamanda lojistik ve pedagojik unsurları da kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerektirir. Araç-gereç ve malzemelerin önceden hazırlanması, ulaşım ve güvenlik gibi lojistik detayların planlanması, etkinliğin sorunsuz ve verimli bir şekilde yürütülmesinin temel koşullarındandır. Bunun yanı sıra, planlama sürecinde operasyonlar, kaynaklar, sorumluluklar ve beklenen ürünlerin açıkça belirlenmesi, etkinliğin başarısını doğrudan etkiler. Tüm bu unsurların dikkate alınması, etkinliklerin öğrenci odaklı ve katılımcı bir biçimde tasarlanmasını sağlar; öğretmen, idareci, veli ve öğrencilerin sürece aktif katkısı, planlamanın sahiplenilmesini ve uygulama sırasında motivasyonun artmasını destekler.

Böylece, pedagojik amaçlar ile organizasyonel gereklilikler bir araya gelerek hem etkinliğin kalitesini yükseltir hem de katılımcıların öğrenme ve gelişim deneyimlerini zenginleştirir.

Etkili ve öğrenci odaklı bir sosyal etkinlik çalışmasının planlanması, tüm okul paydaşlarının aktif katılımını gerektirir. Planlama aşamasında; öğretmen, idareci, veli ve öğrencilerin de görüşlerinin alınması gerektiği vurgulanmıştır (Döş ve Kır, 2013, 542; Döş ve Kır, 2013, 539; Döş ve Kır, 2013, 541). Öğrencilerin ne yapacaklarını önceden bilmeleri için planlama onlarla birlikte yapılmalıdır (Döş ve Kır, 2013, 535; Döş ve Kır, 2013, 536; Döş ve Kır, 2013, 535). Tüm paydaşların ve mümkünse velilerin bu işe destek vermeleri teşvik edilmeli ve ortak bir planlama yapılmalıdır. Bu katılımcı yaklaşım, grup üyelerinin görüşlerinin alınmasıyla işi sahiplenme ve özverili çalışma davranışlarını desteklemektedir (Can, 2013; Özdemir, 2012, akt. Döş ve Kır, 2013, 541).

Katılımcı planlama yaklaşımı, öğrencilerin ve diğer paydaşların sürece aktif olarak dahil olmasını sağlayarak etkinliklere sahiplenme duygusunu güçlendirir ve motivasyonu artırır. Ortak planlama ile öğrenciler, görevlerini ve sorumluluklarını önceden bilir, iş birliği ve özveriyle çalışma alışkanlıkları geliştirebilir. Bu süreç, yalnızca etkinliklerin verimliliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda uygulamanın her aşamasının şeffaf ve izlenebilir olmasına imkân tanır. Planlama aşamasında alınan notlar, kayıtlar ve geri bildirimler, sürecin değerlendirilmesi ve ilerleyen dönemlerde iyileştirme yapılması için kritik bir temel oluşturur. Böylece katılımcı ve sistemli bir planlama hem öğrencilerin öğrenme deneyimlerini derinleştirir hem de etkinliklerin pedagojik ve organizasyonel açıdan sürdürülebilirliğini garanti altına alır.

Planlama aynı zamanda denetimi kolaylaştırmaya yönelik bir çabadır. Etkinlikler gerçekleştirildikten sonra planın irdelenmesi için gerekli planlamalar kayda alınmalı, sonuçlar raporlaştırılarak dosyalanmalıdır (MEB, 2011, 47; MEB, 2011, 46). Elde edilen bu sonuçlar, aksaklıkların giderilmesi ve bir sonraki etkinliklerde önceliklerin belirlenmesini kolaylaştıracaktır (MEB, 2011, 47). Öğretim yılı başındaki toplantılarda, sosyal etkinlik çalışmaları idarecilerin önderliğinde katılımlı bir şekilde değerlendirilmeli ve özellikle önceki yıllarda yapılmış olan anket sonuçları ve dönütlere göre bir sonraki yıl yapılacak sosyal etkinlikler daha verimli olacak biçimde planlanmalıdır (Döş ve Kır, 2013, 541). Eğitimde etkili öğrenmenin sağlanması için Kolb'un döngüsel süreci (Planla,

Uygula, Değerlendir, Yansıt) sürekli gelişim odağında kritik öneme sahiptir (Kolb, 2016, akt. Akman, 2022, 137).

Etkili bir öğrenme süreci, yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, öğrencilerin deneyimleme, uygulama ve değerlendirme yoluyla öğrenmelerini pekiştirmelerini gerektirir. Planlı ve sistematik bir yaklaşım, öğrencilerin yalnızca akademik kazanımlar elde etmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda duyuşsal ve sosyal becerilerinin de gelişmesine imkân tanır. Kültür-sanat ve sosyal etkinlikler, bu bütüncül öğrenme yaklaşımının önemli araçları olarak öne çıkmakta; öğrencilerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, iş birliği, sorumluluk alma ve toplumsal farkındalık gibi yeteneklerini geliştirmelerine ortam hazırlamaktadır. Etkinlikler, öğrenmeyi yalnızca sınıf içinde değil, okulun sosyal ve kültürel ortamında deneyimlemeyi mümkün kılarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal boyutlarının eş zamanlı olarak desteklenmesini sağlar. Böylece, planlama, uygulama, değerlendirme ve yansıtma süreçleri birbirini tamamlayan bir döngü oluşturarak öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunur ve kültür-sanat ile sosyal etkinliklerin eğitimdeki önemini somut bir biçimde ortaya koyar.

Kültür-sanat ve sosyal etkinlikler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerinin bütüncül bir şekilde desteklenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır (Döş & Kır, 2013; Koç Akran & Yıldız, 2020; Akman, 2022). Bu etkinlikler, öğrencilerin sağlıklı bir biçimde sosyalleşmelerini, toplumsal değerleri benimsemelerini, kendilerini ifade etmelerini ve özgüven kazanmalarını sağlarken, yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme ve analiz becerileri gibi üst düzey bilişsel yetkinliklerin gelişimine de katkı sunmaktadır (Döş & Kır, 2013; Koç Akran & Yıldız, 2020; Akman, 2022). Salgın dönemi ve uzaktan eğitim süreçlerinde öğrencilerin sosyal etkileşim kuramama ve yalnızlık gibi psikolojik zorluklar yaşadıkları gözlemlenmiş; bu durum, fiziksel ve sosyal ortamlarda yürütülen kültür-sanat etkinliklerinin duyuşsal gelişim açısından ne denli hayati olduğunu ortaya koymuştur (Akman, 2022).

Salgın dönemi deneyimleri, öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişim açısından fiziksel etkileşimin önemini ortaya koyarken, kültür-sanat etkinliklerinin bu eksikliği gidermede kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Etkinliklerin anlamlı ve etkili olabilmesi için öğrencilerin sürece aktif katılım göstermeleri, sorumluluk almaları ve görevleri dengeli bir şekilde üstlenmeleri gerekmektedir. Bu noktada yöneticilerin stratejik planlama ve koordinasyon rolleri, etkinliklerin hem düzenli hem de pedagojik

açından verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi, toplumsal duyarlılık kazanmaları ve öğrenme süreçlerine bağlılıkları, yöneticilerin süreçleri etkin yönetmesi ve desteklemesi ile doğrudan ilişkilidir. Böylece kültür-sanat etkinlikleri, yalnızca bireysel yeteneklerin geliştirilmesine katkı sunmakla kalmayıp, öğrencilerin topluluk içinde sorumluluk almayı öğrenmelerine, iş birliği becerilerini pekiştirmelerine ve duyuşsal açıdan sağlıklı bir gelişim göstermelerine imkân tanımaktadır.

Etkinliklerin başarısı, öğrencilerin aktif katılımı ve sorumluluk üstlenmesiyle doğrudan ilişkilidir. Görevlerin dengeli paylaşımı ve uygulama süreçlerinde yöneticilerin stratejik rolü, etkinliklerin verimliliğini artıran temel unsurlar arasında yer almaktadır (Döş & Kır, 2013). Ayrıca, okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerinden kazandıkları bilişsel ve analitik beceriler, etkinliklerin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal kazanımlarına katkı sağlayacak şekilde planlanması ve uygulanmasında kritik bir destek mekanizması oluşturmaktadır (Bozkurt, 2023). Öte yandan, okuldaki vizyon ve misyonun paydaşlar tarafından yeterince benimsenmemesi veya bilinmemesi, etkinliklerin amaçlarına ulaşmasını zorlaştırabilmekte; dolayısıyla yöneticilerin liderlik rolü ve planlama yetkinlikleri, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin sürdürülebilirliği ve etkili yürütülmesi açısından hayati öneme sahiptir (Yıldırım, 2024; Genç, 2005; Döş & Kır, 2013).

Okulun vizyon ve misyonunun paydaşlar tarafından benimsenmemesi, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin hedeflerine ulaşmasını güçleştirirken, yöneticilerin liderlik ve koordinasyon becerilerini daha kritik hâle getirmektedir. Etkinliklerin planlanmasından uygulamasına kadar olan süreçte, yöneticilerin pedagojik rehberlik sağlaması, kaynakları etkin kullanması ve uygun öğrenme ortamlarını oluşturması hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin sürece aktif katılımını teşvik eder. Bu durum, etkinliklerin sadece formal bir yükümlülük olarak kalmasını önler ve süreçlerin sürdürülebilirliğini garanti altına alır. Ayrıca güçlü bir liderlik, öğretmenlerin yaratıcı ve öğrenci odaklı uygulamalar geliştirmesine imkân tanırken, öğrencilerin sorumluluk alma, iş birliği yapma ve sosyal becerilerini geliştirme fırsatlarını da artırır. Böylece yöneticilerin stratejik rolü, kültür-sanat ve sosyal etkinliklerin sadece uygulanmasını değil, aynı zamanda amaçlarına uygun, etkili ve kalıcı bir şekilde yürütülmesini de güvence altına alır.

Planlama aşamasından sonraki en kritik süreç olan uygulama, okul yöneticilerinin güçlü liderliği ve koordinasyonu ile pedagojik ilkelerin öğrenci merkezli bir yaklaşımla hayata geçirilmesini gerektirir. Okul yöneticileri, sosyal etkinliklerin uygun ve verimli yönetilmesinden sorumludur; çalışmaların amaçlarına ulaşması için öğretmen ve öğrencilere rehberlik etmek, etkinlikler için uygun ortam ve gerekli araç-gereçleri sağlamak temel görevleri arasında yer alır (Döş & Kır, 2013; Karataş, F., Yılmaz, A., & Demir, M., 2023). Uygulama sırasında yöneticiler, aksayan yönleri düzelterek denetim görevlerini yerine getirmeli ve bu faaliyetleri öğrencilerin gelişimini destekleyen pedagojik araçlar olarak değerlendirmelidir. Ayrıca, projeler üretmek ve sosyal-kültürel etkinliklere önem vererek okul kültürüne pozitif katkı sağlamak da yöneticilerin rolünü güçlendirmektedir (Erdoğan, 2017).

Okul yöneticilerinin sağladığı rehberlik ve denetim, etkinliklerin hem düzenli hem de öğrenci gelişimini destekleyici bir biçimde yürütülmesini mümkün kılmaktadır. Yöneticilerin sürece aktif katılımı, öğretmenlerin pedagojik uygulamalarını daha etkili planlamasına ve yürütmesine imkân tanırken, aynı zamanda okul kültürünün güçlenmesine de katkı sağlar. Projelerin ve sosyal-kültürel etkinliklerin öğrenci merkezli bir yaklaşımla tasarlanması, öğrencilerin sorumluluk, yaratıcılık ve iş birliği gibi becerilerini geliştirmeye olanak tanır. Etkinliklerin niteliği ve uygulanış biçimi, öğretmen rehberliğiyle birleştiğinde, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını teşvik eder, öğrenme deneyimini derinleştirir ve okul topluluğu içinde paylaşımcı ve üretken bir ortamın oluşmasına hizmet eder. Böylelikle yöneticilerin stratejik rolü, sadece denetimle sınırlı kalmayıp, pedagojik süreçlerin etkinliğini artıran, öğrencilerin sosyal ve bilişsel gelişimini destekleyen merkezi bir unsur hâline gelir.

Pedagojik uygulama süreci, etkinliğin niteliğini doğrudan belirler ve öğretmenlerin rehberlik rolünü ön plana çıkarır. Etkinliklerin öğrenci merkezli olması ve öğrencilerin aktif katılımının sağlanması, sürecin temel koşuludur (Döş & Kır, 2013; Koç Akran & Yıldız, 2020). Öğrencilerin pasif alıcı olmaktan çıkıp kendilerinden bir ürün ortaya koymaları, yeteneklerini keşfetmeleri için uygun ortamların yaratılmasıyla mümkün olur. Öğretmenler, etkinlikleri tasarlarken operasyonlar, kaynaklar, sorumluluk ve ürün gibi temel unsurları dikkate almalı ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak esnek uygulamalara yer vermelidir. Görsel kültür temelli sanat eğitimlerinde, öğrencilerden toplumsal sorunları eleştirel bir bakış açısıyla yorumlamaları

ve sanatsal çalışmalarına yansıtılmaları istenmektedir. Ayrıca, akran değerlendirmesinde etik ve sorumluluk bilinci ön plana çıkarılmalıdır (Akman, 2022; MEB, 2023; Koç Akran & Yıldız, 2020).

Görsel kültür temelli etkinlikler, öğrencilerin yalnızca teknik becerilerini geliştirmelerini değil, aynı zamanda toplumsal olgulara karşı bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişmelerini amaçlamaktadır. Öğrencilerin sanatsal ifadelerini düşünsel bir temele oturtmalarını, toplumsal sorunları analiz ederek kendi yorumlarını geliştirmelerini ve çalışmalarında bu yorumları somutlaştırmalarını gerektirir. Etkinliklerin uygulama aşamasında, öğrenciler görev paylaşımı, iş birliği, sorumluluk alma ve dayanışma gibi sosyal becerileri deneyimleme fırsatı bulur. Böylece, bireysel yaratıcılık ve toplumsal farkındalık paralel olarak gelişirken, öğrencilerin hem kendi öğrenme süreçlerine hem de grup içi etkileşimlere aktif katılımı sağlanır. Bu bütüncül yaklaşım, öğrencilerin hem etik değerler hem de sorumluluk bilinci kazanmasını destekleyerek, kültür-sanat eğitimlerinin akademik ve sosyal kazanımlar açısından çok boyutlu etkisini ortaya koyar.

Uygulama sürecinde öğrencilerin kazandığı sosyal beceriler, etkinliklerin çok boyutluluğunu göstermektedir. Dayanışma ve sorumluluk, öğrencilerin en belirgin kazanımları arasında yer almakta ve öğrencilerin görev ve sorumluluk bilincini artırmaktadır (Koç Akran & Yıldız, 2020; Döş & Kır, 2013). Buna karşın, ders saati olarak ayrılan sürenin yetersizliği, öğretmen ve idarecilerin sosyal etkinlikleri gereksiz görmesi, ekonomik kısıtlar, bürokrasi ve okul dışı gezilerdeki güvenlik sorunları, uygulamanın önündeki başlıca engeller olarak öne çıkmaktadır. Tüm bu kısıtlamalara rağmen, etkinliklerin başarılı olabilmesi için veli ve öğrenci işbirliği büyük önem taşımakta, yöneticiler önceki deneyimlerden ders çıkararak bir sonraki yılın etkinliklerini daha verimli planlamaktadır (Döş & Kır, 2013; Umur Erkuş & Taşdemir, 2024).

Planlama süreci, kültür-sanat etkinliklerinin yalnızca belirli tarihlerde gerçekleştirilen sosyal faaliyetler olarak değil, okulun eğitim hedefleriyle bütünleşmiş sistemli öğrenme yaşantıları olarak yürütülmesini sağlayan temel yönetim işlevidir. Etkin planlama; okulun vizyon ve misyonu doğrultusunda paydaş katılımının sağlanmasını, kaynakların verimli kullanılmasını, olası risklerin önceden öngörülmesini ve etkinliklerin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun biçimde tasarlanmasını mümkün kılmaktadır. Bu süreçte okul yöneticileri yalnızca organizasyonu gerçekleştiren kişiler değil; öğretmenler,

öğrenciler ve veliler arasında koordinasyonu sağlayan, katılımı teşvik eden ve eğitim ortamını kültür-sanat etkinlikleri açısından destekleyen öğretmen liderleri olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla planlama sürecinin niteliği, kültür-sanat etkinliklerinin sürdürülebilirliği, eğitimsel niteliği ve öğrencilerin çok yönlü gelişimine sağlayacağı katkının temel belirleyicilerinden biri olarak değerlendirilebilir.

1.13. Değerlendirme Süreci

Eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin, okullardaki kültür-sanat etkinliklerini (sosyal etkinlikler) uygularken üstlendikleri roller, sadece planlama ve yürütmeye sınırlı kalmayıp, faaliyetlerin hedeflerine ulaşarak ulaşmadığının sistematik olarak denetlenmesi ve değerlendirilmesi sürecini de kapsamaktadır. Yöneticiler, sosyal etkinlik çalışmalarının uygun ve verimli yönetilmesinden sorumlu tutulmaktadır (Döş & Kır, 2013, 533) ve bu sorumluluk, çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlamak üzere denetim görevlerini yerine getirmeyi içermektedir (Döş & Kır, 2013, 542).

Öğrencilerin sürece aktif katılımını ve geri bildirim mekanizmalarını merkeze alan bu yaklaşım, yalnızca akademik başarıyı değil, aynı zamanda sosyal ve duyuşsal gelişimi de desteklemektedir. Öğrenciler kendi öğrenme süreçlerini gözlemleyip değerlendirirken, sorumluluk bilinci ve öz farkındalık kazanmakta; akran değerlendirmesi ise empati, iletişim ve iş birliği becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Böylelikle değerlendirme süreci, öğrencilerin eleştirel düşünme ve yaratıcı problem çözme yeteneklerini pekiştirirken, öğrenmenin sürekli ve bütüncül bir deneyim haline gelmesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca bu yöntem, öğrencilerin motivasyonunu artırmakta, öğrenme sürecine dair kontrol duygusunu güçlendirmekte ve onları daha özgüvenli, bağımsız ve sorumlu bireyler olarak yetiştirmeye destek olmaktadır. Ölçme ve değerlendirme, sadece bir sonuç aracı olmaktan çıkarak öğrenmeyi yönlendiren, güçlendiren ve derinleştiren dinamik bir süreç hâline gelmektedir.

Değerlendirme, bir amaca ulaşmada izlenecek yolun rasyonel bir çözümleme tekniğiyle incelenmesi anlamına geldiği için, kültürel etkinliklerin uygulama sonuçları ve kazanımları titizlikle incelenmelidir (Döş & Kır, 2013, 542). Eğitim-öğretim yılı başındaki toplantılarda, sosyal etkinlik çalışmalarının idarecilerin önderliğinde katılımlı bir şekilde değerlendirilmesi ve özellikle önceki yıllarda yapılmış olan anket sonuçları ve dönütlere göre bir sonraki yıl yapılacak etkinliklerin daha verimli olacak biçimde

planlanması önerilmektedir (Döş & Kır, 2013, 541). Bu sürekli gelişim döngüsünü sürdürmek amacıyla planlamanın irdelenmesi için gerekli tüm bilgilerin kayda alınması, sonuçların raporlaştırılarak dosyalanması gerekmektedir (MEB, 2011, 46; MEB, 2011, 47). Ayrıca, gerekli resmî ve diğer evrakların her etkinlik sonunda rapora eklenerek dosyalanması, oluşabilecek yasal uygulamalar için de kritik önem taşımaktadır (MEB, 2011, 192).

Sosyal ve kültür-sanat etkinliklerinin verimliliğinin artırılması, sadece planlama ve dokümantasyon süreçlerine değil, aynı zamanda uygulamanın değerlendirilmesine de bağlıdır. Etkinliklerin her aşamasında toplanan veriler ve dönütler, bir sonraki dönemin daha bilinçli ve etkili bir şekilde tasarlanmasına imkân tanır; böylece sürekli gelişim döngüsü sağlanmış olur. Öğrencilerin etkinliklere katılımından elde edilen deneyimlerin sistematik olarak kaydedilmesini, gözlemler ve raporların titizlikle dosyalanmasını içerir. Aynı zamanda, öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve duyuşsal kazanımların ölçülmesi için çeşitli değerlendirme araçlarının kullanılması, etkinliklerin eğitimsel değerini görünür kılar. Bu değerlendirmeler, yalnızca akademik başarıyı değil, öğrencilerin sosyal, duyuşsal ve yaratıcı gelişimlerini de kapsamlı bir şekilde ortaya koyarak, etkinliklerin bütüncül bir eğitim deneyimi sunmasını mümkün kılar. Böylece hem planlama hem de değerlendirme süreçleri birbirini tamamlayarak, kültür-sanat etkinliklerinin okul içinde sürdürülebilir ve etkili bir şekilde uygulanmasını destekler.

Kültür-sanat etkinliklerinde kullanılan değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin kazandığı beceri ve duyuşsal çıktıları ölçmeye odaklanmıştır ve bu süreçte geleneksel not sisteminden ziyade, derinlemesine analiz sağlayan araçlar kullanılmaktadır. Eğitim modüllerinde, öğretmenlerin çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi veya boşluk doldurma gibi araçlarla öğrencilerin bilgi ve becerilerini ölçmeleri önerilmektedir (MEB, 2011, 160). Ancak, BİLSEM Görsel Sanatlar Atölyeleri gibi çağdaş programlarda, ölçme ve değerlendirme süreci daha çok gözlem, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi odaklıdır (MEB, 2023, 209).

BİLSEM gibi çağdaş görsel sanat programlarında ölçme ve değerlendirme süreci, öğrencilerin yalnızca ürünlerine değil, aynı zamanda öğrenme sürecine ve gelişimlerine odaklanacak şekilde tasarlanmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin kendi çalışmalarını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini ve hangi alanlarda güçlü ya da

geliştirilmesi gereken yönleri olduğunu fark etmelerini teşvik eder. Aynı zamanda akran değerlendirmesi, öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını yorumlamaları ve yapıcı geri bildirim vermeleri yoluyla iş birliği, sorumluluk ve etik farkındalık gibi sosyal becerilerinin gelişmesini destekler. Bu bütüncül değerlendirme yaklaşımı, öğretmen gözlemi ile birleşerek öğrenme sürecini derinleştirir, bireysel farkındalığı artırır ve öğrencilerin yaratıcılık ile eleştirel düşünme kapasitelerini pekiştirir. Böylece program, ölçme ve değerlendirmeyi yalnızca notlandırma aracı olmaktan çıkarıp, öğrenmeyi sürekli destekleyen dinamik bir süreç haline dönüştürür.

Programda yer alan, öğretmen değerlendirmesinin yanı sıra öğrencilerin ürün ve süreç değerlendirmelerinde bireysel (öz değerlendirme formları ve rubrikler aracılığıyla) (MEB, 2023, 241; MEB, 2023, 281; MEB, 2023, 216; MEB, 2023, 243; MEB, 2023, 280; MEB, 2023, 306) ve akran değerlendirmesinin (diğer akranların çalışmalarını yorumlama ve eleştirme) önemli olduğu belirtilmektedir (MEB, 2023, 209; MEB, 2023, 208; MEB, 2023, 293; MEB, 2023, 331). Kullanılan araçlar arasında Kontrol Listeleri (Gözlemlenen Özellikler: yönergeye uyum, sanatsal elemanları kullanma, özgün kompozisyon oluşturma, özenli çalışma gibi kriterleri içerir) (MEB, 2023, 222; MEB, 2023, 223; MEB, 2023, 261; MEB, 2023, 262), Dereceli Puanlama Anahtarları (Rubrikler) (Örneğin, Özgünlük, Ayrıntılama, Oran-Orantı, Esneklik ve Akıcılık gibi yaratıcılık kriterlerini seviyelere ayırmak için) (MEB, 2023, 287; MEB, 2023, 288; MEB, 2023, 226; MEB, 2023, 269) ve Grup Değerlendirme Formları (işbirliği ve görev paylaşımını değerlendirmek için) yer almaktadır (MEB, 2023, 255; MEB, 2023, 301; MEB, 2023, 330).

Değerlendirme sürecinde kullanılan araçlar, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini çok boyutlu olarak yansıtabilmelerine imkân tanımaktadır. Kontrol listeleri, öğrencilerin yönergeye uyumları, sanatsal öğeleri kullanma biçimleri, özgün kompozisyon oluşturma ve özenli çalışma gibi somut kriterler üzerinden gözlemlenmesini sağlar; böylece bireysel performansın detaylı bir şekilde izlenmesine olanak verir. Dereceli puanlama anahtarları ise yaratıcılığın ölçülebilir seviyelere ayrılmasını mümkün kılarak, özgünlük, ayrıntılama, oran-orantı, esneklik ve akıcılık gibi becerilerin sistematik biçimde değerlendirilmesini sağlar. Grup değerlendirme formları ise iş birliği ve görev paylaşımı gibi sosyal becerilerin görünür hale gelmesini sağlayarak, öğrencilerin yalnızca bireysel değil, topluluk içindeki performanslarını da kapsar. Aynı zamanda öğrencilerin kendi

alışmalarını analiz ederek güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemeleri, öğrenme sürecine aktif katılımı artırmakta ve öz-farkındalık gelişimini desteklemektedir. Akran değerlendirmesinde etik ve objektif yaklaşımın önemi vurgulanarak, öğrencilerin birbirlerine yapıcı ve adil geri bildirim vermeleri teşvik edilmekte, böylece hem bireysel hem de grup odaklı değerlendirmeler bir bütünlük içinde yürütölmektedir. Bu bütüncöl yaklaşım, görsel sanat etkinliklerinin hem bilişsel hem de duyuşsal kazanımlarını ölçmede kritik bir rol oynamaktadır.

Öğrencilerden bizzat, kendi görsel sanat çalışmalarının güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek değerlendirme yapmaları istenmektedir (MEB, 2023, 293; MEB, 2023, 334; MEB, 2023, 338). Uygulayıcı öğretmenler, akran değerlendirmesi yapılırken etik kavramının ve objektif davranılmasının önemini öğrencilere vurgulamalıdır (MEB, 2023, 208).

Değerlendirme süreci, öğrencilerin eleştirel düşünme, sorgulama ve içselleştirme becerilerini yansıtmaları açısından önemlidir. Görsel kültür temelli etkinliklerin değerlendirme aşamaları, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramaları, özümsemeleri ve içselleştirmeleri için özenle tasarlanmıştır (Akman, 2022, 81). Bu çalışmaların sonunda, öğrencilerin eleştirel sorgulama becerilerini süreç içerisinde geliştirdikleri görölmüştür; örneğin, öğrenciler sanatsal çalışmalarını yaparken neyi daha doğru anlatabileceğini tartarak yaptığını ifade etmiştir (Öğrenci 10, akt. Akman, 2022, 81).

Öğrencilerin sanatsal süreçlere aktif katılımı, yalnızca teknik becerilerin gelişimini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme ve sorgulama yetilerinin derinleşmesini de desteklemektedir. Sanat çalışmaları sırasında öğrenciler, hangi ifade yollarının daha etkili olacağını tartışarak ve seçenekler arasında değerlendirmeler yaparak kendi öğrenme süreçlerini bilinçli bir şekilde yönlendirmektedirler. Bu süreç, öğrencilerin kendi fikirlerini yapılandırmalarına ve alternatif bakış açılarını göz önünde bulundurarak karar vermelerine imkân tanımaktadır. Pedagojik Sanat Eleştirisi Yöntemi gibi sistematik yaklaşımlar ise öğrencilerin eserleri detaylı biçimde betimlemeleri, çözümlemeleri, yorumlamaları ve değerlendirmeleri üzerinden eleştirel düşünme becerilerini pekiştirmektedir. Böylece, öğrenciler hem kendi çalışmalarını hem de başkalarının üretimlerini nesnel bir bakış açısıyla analiz etmeyi öğrenmekte; estetik yargılarını, mantıklı değerlendirme yetilerini ve yorumlama becerilerini geliştirerek sanatsal süreçleri

derinlemesine anlamlandırabilmektedirler. Bu bütünleşik deneyim, öğrencilerin sanatsal üretim ile eleştirel düşünme arasındaki ilişkiyi kavramalarını sağlayarak, öğrenme sürecini çok boyutlu ve etkileşimli bir hâle getirmektedir.

Sanat eleştirisi atölyelerinde uygulanan Pedagojik Sanat Eleştirisi Yöntemi (Betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamakları) öğrencilerin sanat eserlerini inceleyerek eleştirel düşünme, yorum yapabilme ve değerlendirme becerilerini geliştirmeye katkı sağlamaktadır (MEB, 2023, 313; MEB, 2023, 314; MEB, 2023, 315; MEB, 2023, 316; MEB, 2023, 202).

Uygulama sürecinin sonunda, öğrencilerin yaptıkları çalışmaların sergilenmesine fırsat sunulması da değerlendirme ve teşvik sürecinin bir parçasıdır (MEB, 2023, 209; MEB, 2023, 215; MEB, 2023, 239). Bununla birlikte, çevrimiçi eğitim gibi zorlayıcı koşullarda, öğrencilerin sadece olumlu geri bildirimler almayı beklediği ve çalışmalarını düzeltme veya yeniden yapma konusunda isteksiz oldukları gibi değerlendirme zorlukları da yaşanmıştır (Akman, 2022, 88).

Değerlendirme süreci, kültür-sanat etkinliklerinin yalnızca sonuçlarının ölçülmesini değil, aynı zamanda planlama ve uygulama süreçlerinin geliştirilmesine yönelik sürekli geri bildirim mekanizmasının oluşturulmasını da kapsamaktadır. Öz değerlendirme, akran değerlendirmesi, öğretmen gözlemleri ve performans temelli değerlendirme araçları sayesinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimleri çok yönlü biçimde izlenebilmektedir. Bunun yanında elde edilen verilerin raporlaştırılması ve sonraki uygulamalarda kullanılması, okulun kurumsal öğrenmesini destekleyen önemli bir yönetim uygulaması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda değerlendirme, kültür-sanat etkinliklerinin niteliğini artıran, hesap verebilirliği güçlendiren ve sürekli gelişimi destekleyen stratejik bir yönetim süreci niteliği taşımaktadır.

1.14. Eğitim Yöneticilerinin Kültür-Sanat Etkinliklerindeki Rolü

Eğitim yöneticileri, okullarda kültür-sanat etkinliklerinin planlanması, koordine edilmesi ve yürütülmesinden yasal ve örgütsel olarak birinci derecede sorumlu olan stratejik figürlerdir (MEB, 2017, 956). Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği uyarınca okul müdürü, sosyal etkinlikler kuruluna başkanlık etmekle yükümlüdür ve her eğitim yılı başında hazırlanan yıllık çalışma planlarını onaylayarak bu faaliyetlerin verimli bir şekilde hayata geçirilmesini denetler (MEB, 2017, 933; 957).

Okul müdürünün sosyal etkinlikler kuruluna başkanlık etmesi ve yıllık planları onaylayarak denetlemesi, yalnızca idari bir görev olmanın ötesinde, etkinliklerin etkili ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlayan stratejik bir liderlik sorumluluğunu da beraberinde getirir. Yöneticinin, etkinliklerin içerik ve uygulama kalitesini doğrudan etkileyen beşeri, fiziksel ve finansal kaynakların temin edilmesinde proaktif bir rol üstlenmesi gerekir. İnsan kaynağı olarak öğretmenlerin, öğrenci mentorlarının ve gönüllü desteklerin organize edilmesi, fiziksel mekân ve malzemelerin eksiksiz sağlanması ile bütçe planlamasının dikkatle yürütülmesi, sanatsal ve kültürel faaliyetlerin sürdürülebilirliğini garanti altına alır. Böylece, yöneticiler hem etkinliklerin pedagojik değerini korur hem de paydaşların motivasyonunu ve katılımını artırarak okul içinde verimli ve bütüncül bir kültür-sanat ortamı yaratabilir.

Yöneticilerin bu süreçteki en temel rolleri arasında, sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli olan beşerî, fiziksel ve finansal kaynakların sağlanması yer almaktadır (Akbaşlı & Diş, 2019, 88; Wu, 2019, 5). Etkili bir okul yöneticisi, sadece idari süreçleri yöneten bir bürokrat değil, aynı zamanda öğretmenlerin yaratıcı projeler geliştirmesine zemin hazırlayan ve sanatın eğitimdeki değerini içselleştirmiş bir öğretim lideridir (Akbaşlı & Diş, 2019, 87; Sarier & Uysal, 2021, 610).

Etkili bir okul yöneticisi, yalnızca idari görevleri yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda öğretmenlerin yaratıcı fikirlerini ve projelerini destekleyerek okulun kültürel ve sanatsal ortamını güçlendiren bir lider olarak öne çıkar. Bu liderlik anlayışı, öğretmenlerin inisiyatif kullanmalarını teşvik ederken, öğrencilerin de sanata olan ilgilerini ve öğrenme motivasyonlarını artırmaktadır. Kültürel liderlik yaklaşımı, okul topluluğu içinde ortak bir değerler sistemi ve kimlik oluşturulmasına imkân tanır; düzenlenen sanatsal ritüeller, etkinlikler ve projeler aracılığıyla bu değerler somut bir şekilde yaşatılır. Böylece yönetici, sadece öğretim süreçlerinin etkinliğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda okul kültürünü sürekli olarak besleyen, öğretmen ve öğrencilerin yaratıcı potansiyelini açığa çıkaran ve sürdürülebilir bir sanatsal öğrenme ortamının oluşmasına öncülük eden bir rol üstlenmiş olur. Bu bütüncül yaklaşım, okulun akademik ve duyuşsal hedeflerinin dengeli bir biçimde ilerlemesine, paydaşlar arasında güçlü bir bağ ve aidiyet duygusunun oluşmasına katkı sağlar.

Özellikle yöneticilerin sergilediği "kültürel liderlik", okulda paylaşılan ortak bir

kimlik oluşturulmasında ve sanatsal ritüeller aracılığıyla bu değerlerin yaşatılmasında belirleyici bir güçtür (Akçekoce & Bilgin, 2016, 6).

Yöneticinin tutumu, öğrencilerin sanatsal katılım motivasyonlarını doğrudan etkilemekte; yöneticinin destekleyici ve teşvik edici bir model olması okul iklimini güçlendirmektedir (Yıldız et al., 2023, 581; UNESCO, 2025, 60). Bazı yöneticiler, sanatsal faaliyetleri okulun dış imajını güçlendirecek prestijli bir "vitrin" (ödülleri, yarışmalar) olarak kullanarak stratejik bir iletişim aracı haline getirmektedirler (Wu, 2019, 13; Tanrıverdi & Güneş Aytaç, 2023, 985). Ancak uygulamada, yöneticilerin bu çalışmaları yönetilmesi gereken bir "risk" veya akademik derslerden çalınan bir "zaman kaybı" olarak görmesi, öğretmenlerin motivasyonunu düşürebilen temel bir yönetsel engeldir (Ergün & Aslan, 2023, 1; Tanrıverdi & Güneş Aytaç, 2023, 985).

Yöneticilerin kültür-sanat ve sosyal etkinlikleri yalnızca ek bir yük veya akademik derslerden çalınan zaman olarak değerlendirmesi, öğretmenlerin motivasyonunu ve etkinliklerin etkinliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu algı, okulda yaratıcı ve kültürel projelerin gelişmesini sınırlandırabilir, öğretmenlerin inisiyatif kullanma ve yenilikçi uygulamalara katılma isteğini azaltabilir. Oysa çağdaş eğitim yönetimi anlayışı, sanatı eğitim programının ayrılmaz bir parçası olarak görmeyi, öğretmenlerin ve öğrencilerin yaratıcı katkılarına desteklemeyi ve veliler dahil tüm paydaşların sürece etkin katılımını sağlamayı temel hedef olarak benimsemektedir. Bu bütüncül yaklaşım, sadece öğrencilerin akademik başarısını değil, aynı zamanda duyuşsal, sosyal ve kültürel gelişimlerini de dengeli bir biçimde destekler. Aynı zamanda okulun misyon ve vizyonunun paylaşılan bir kültür hâline gelmesine imkân tanır ve yönetici ile paydaşlar arasında güven, iş birliği ve ortak sorumluluk anlayışını güçlendirir. Böylece kültür-sanat etkinlikleri, okulun genel eğitim hedefleriyle uyumlu bir şekilde yürütülebilir ve öğrencilerin çok boyutlu gelişimine somut katkıları sunar.

Sonuç olarak, çağdaş eğitim yöneticiliği anlayışı, sanatı okulun misyonuyla bütünleştirmeyi ve tüm paydaşların (öğretmen, öğrenci, veli) sürece aktif katılımını sağlamayı gerektiren bütüncül bir liderlik performansı talep etmektedir (Sarier & Uysal, 2021, 609; Sandberg, 2024, 1).

Literatürde eğitim yöneticilerinin kültür-sanat etkinliklerindeki rolünün yalnızca yönetsel ve bürokratik görevlerle sınırlı olmadığı; aynı zamanda öğretim liderliği,

kültürel liderlik, kaynak yönetimi, paydaş iş birliği ve okul iklimini geliştirme gibi çok boyutlu sorumlulukları kapsadığı görülmektedir. Etkin bir yönetici, kültür-sanat faaliyetlerini okulun temel eğitim anlayışının ayrılmaz bir parçası olarak görmekte; öğretmenleri destekleyen, öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkaran ve okulun kültürel kimliğini güçlendiren bir liderlik anlayışı sergilemektedir. Buna karşılık kültür-sanat etkinliklerini yalnızca ek bir görev veya akademik süreci aksatan faaliyetler olarak değerlendiren yönetim anlayışının ise öğretmen motivasyonunu, öğrenci katılımını ve etkinliklerin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle eğitim yöneticilerinin liderlik yaklaşımı, kültür-sanat etkinliklerinin başarısını belirleyen en önemli değişkenlerden biri olarak değerlendirilebilir.

1.15. Eğitim Yöneticilerinin Kültür-Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşleri

Okul yöneticisinin kültür ve sanat eğitimindeki belirleyici rolü, bu alanın yalnızca bireysel liderlik davranışlarıyla değil, aynı zamanda yöneticilerin kültür-sanat etkinliklerine yükledikleri anlamlar ve bu etkinlikleri kurumsal yapı içinde nasıl konumlandıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Eğitim yöneticilerinin sanatsal faaliyetlere ilişkin algı ve tutumları; bu etkinliklerin okulun misyon ve vizyonu ile bütünleşme düzeyini, kaynak tahsisinde öncelik kazanıp kazanmadığını ve okul iklimine ne ölçüde yansıtıldığını belirleyen temel bir çerçeve sunmaktadır.

Yöneticilerin kültür-sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi, okulda sanatın sürdürülebilirliğini etkileyen yönetsel karar mekanizmalarını ve bu kararların pedagojik sonuçlarını kuramsal düzeyde açıklamaya olanak tanımaktadır.

Eğitim yöneticilerinin kültür-sanat etkinliklerine yönelik görüşleri, bu faaliyetlerin öğrencilerin çok yönlü gelişimindeki kritik önemi ile uygulama sürecinde karşılaşılan yapısal zorluklar arasında bir dengeye dayanmaktadır. Okul müdürlerinin büyük bir bölümü, etkili bir okulun temel amacının öğrenciyi akademik başarının yanı sıra bedensel ve duygusal yönden de hayata hazırlamak olduğunu ifade etmekte ve kültür-sanat faaliyetlerini bu vizyonun vazgeçilmez bir parçası olarak değerlendirmektedir (Sarier & Uysal, 2021, 610; UNESCO, 2025, 12).

Okul müdürlerinin bakış açısına göre, kültür-sanat etkinlikleri yalnızca öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların sosyal, duyuşsal ve etik gelişimlerini de destekler. Bu etkinlikler, öğrencilerin iş birliği,

sorumluluk ve empati gibi temel değerleri deneyimlemelerine imkân tanırken, okul içinde paylaşılmış ortak bir kültür ve aidiyet duygusunun oluşmasına katkıda bulunur. Okul iklimi, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında kurulan güven ilişkileri ve etkili iletişim yoluyla güçlendikçe, öğrencilerin davranışları ve değer algıları kalıcı bir şekilde şekillenir. Dolayısıyla kültür-sanat faaliyetleri, akademik başarı ile öğrencilerin karakter gelişimini, toplumsal farkındalığını ve etik bilincini pekiştiren bütüncül bir eğitim deneyimi sunar. Söz konusu etkinlikler, test odaklı eğitim yaklaşımının ötesine geçerek, okulun misyon ve vizyonunu somut bir şekilde hayata geçiren stratejik bir eğitim aracına dönüşür.

Yöneticilere göre bu etkinlikler, okul iklimini olumlu yönde dönüştürmekte, paydaşlar arasındaki güven bağlarını güçlendirmekte ve öğrencilere dürüstlük, adalet gibi toplumsal değerleri kazandırmada test odaklı eğitimden daha kalıcı etkiler bırakmaktadır (Yıldırım, 2024, 34; Yıldız et al., 2023, 581). Ayrıca yöneticiler, sanatsal projelerin öğrencileri okula bağlayan bir "aile ortamı" hissi yarattığını ve bu durumun dolaylı olarak akademik motivasyonu artırdığını savunmaktadırlar (Karayel & Er, 2022, ; Sarier & Uysal, 2021, 610).

Buna karşın, yöneticilerin görüşlerinde merkezi sınav sisteminin yarattığı başarı baskısı ve bürokratik engeller sıkça dile getirilen olumsuz unsurlardır. Birçok yönetici, yoğun müfredat ve sınav kaygısı nedeniyle sosyal-sanatsal projelerin akademik derslerin gölgesinde kaldığını, velilerin ve öğrencilerin bu etkinliklere katılımda bazen isteksiz davrandıklarını belirtmektedir (Yıldırım, 2024, 51; Wu, 2019, 9).

Yoğun akademik program ve sınav baskısı, kültür-sanat etkinliklerinin öncelik sıralamasında geri planda kalmasına yol açarken, etkinliklerin gerekliliği ve önemi konusunda hem öğrenciler hem de veliler arasında isteksizlik gözlemlenmektedir. Bu durum, yöneticilerin sosyal ve sanatsal projeleri planlarken hem pedagojik hem de idari açıdan titiz bir denge kurmasını gerektirmektedir. Öte yandan, finansal kaynakların sınırlılığı, atölye ve malzeme eksiklikleri ile mevzuat gereği ortaya çıkan yoğun evrak yükü, yöneticilerin bu etkinlikleri yürütürken üstlendikleri sorumluluğu artırmakta ve süreçleri yönetmeyi yüksek risk içeren bir görev hâline getirmektedir. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin rolü yalnızca etkinlikleri organize etmekle sınırlı kalmayıp, kaynak yönetimi, paydaş motivasyonu ve sürdürülebilir planlama gibi çok boyutlu stratejik

kararları da kapsayan kapsamlı bir liderlik yaklaşımını zorunlu kılmaktadır.

Uygulama düzeyinde ise yöneticiler; finansal kaynak yetersizliği, sanat atölyelerinin donanım eksikliği ve mevzuattan kaynaklanan ağır evrak yükünü temel sorunlar olarak görmekte, bu süreçlerin yönetimini kimi zaman "yüksek sorumluluk içeren bir risk" olarak tanımlamaktadırlar (Ergün & Aslan, 2023, 7; Tanrıverdi & Güneş Aytaç, 2023, 985).

Bu olumsuz algıların aşılması adına okul yöneticileri, idarecilere yönelik sanatın eğitsel değeri ve yönetimi konularında özel eğitimler verilmesi gerektiğini ve okullara bu alanlar için ayrı bütçe tahsis edilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadırlar (Tanrıverdi & Güneş Aytaç, 2023, 992; Akbaşlı & Diş, 2019, 100).

Finansal ve donanım eksiklikleri ile mevzuat kaynaklı evrak yükü, yöneticilerin kültür-sanat etkinliklerini yürütürken karşılaştıkları temel engeller arasında yer almakta ve bu durum, sürecin riskli ve sorumluluk gerektiren bir görev olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz algıyı azaltmak ve etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, yöneticilerin sanatın eğitimdeki değeri, etkinlik planlama ve yönetim becerileri konusunda özel olarak bilgilendirilmeleri büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, okulların kültür-sanat faaliyetleri için ayrı bütçe ve kaynak tahsis edilmesi hem uygulamanın sürdürülebilirliğini artırmakta hem de yöneticilerin üzerindeki yükü hafifleterek motivasyonlarını desteklemektedir. Böylelikle, etkinliklerin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde hem pedagojik hem de idari açıdan güçlü ve dengeli bir yönetim sağlanabilir.

Son tahlilde yöneticiler, sanatın öğrencilerin özgüven, stres kontrolü ve iletişim becerileri üzerindeki olumlu etkisini kabul etmekle birlikte, bu kazanımların sistemli bir şekilde desteklenmesi gerektiğini düşünmektedirler (Winner et al., 2013, 17; Sandberg, 2024, 2).

Araştırmalar, eğitim yöneticilerinin kültür-sanat etkinliklerini öğrencilerin akademik başarılarının ötesinde sosyal, duygusal, kültürel ve estetik gelişimlerini destekleyen önemli eğitim araçları olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte finansal yetersizlikler, zaman sınırlılığı, sınav odaklı eğitim anlayışı ve bürokratik süreçler yöneticilerin en sık dile getirdikleri güçlükler arasında yer almaktadır. Buna rağmen yöneticiler, kültür-sanat etkinliklerinin okul iklimini güçlendirdiği, öğrencilerin

okula bağlılığını artırdığı ve okulun kurumsal kimliğine önemli katkılar sağladığı konusunda ortak görüş bildirmektedirler. Bu nedenle yöneticilerin sanat eğitimi, kültürel liderlik ve etkinlik yönetimi konularında mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ile okullara yeterli mali ve fiziksel kaynakların sağlanması, kültür-sanat etkinliklerinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve anlamlandırma süreçlerini doğal ortamlarında bütüncül bir bakış açısıyla ele alan, araştırma sürecinde esnekliğe ve derinlemesine veri toplamaya imkân tanıyan yöntemlerdir (John W. Creswell, 2013; Sharan B. Merriam, 2013). Bu yaklaşım, özellikle sosyal olguların katılımcıların öznel bakış açılarıyla anlaşılmasını amaçladığından, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine yönelik algı ve deneyimlerinin incelenmesinde uygun bir araştırma zemini sunmaktadır.

Bu araştırmada temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; bireylerin, grupların veya toplumsal olayların kendi doğal bağlamları içerisinde nasıl anlamlandırıldığını ortaya koymayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Nitel araştırmalarda temel amaç, araştırılan olguya ilişkin katılımcıların deneyimlerini, düşüncelerini, algılarını ve yükledikleri anlamları ayrıntılı biçimde incelemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Temel nitel araştırma, nitel araştırma yaklaşımları içerisinde en yaygın kullanılan desenlerden biridir. Bu araştırma modelinde araştırmacı; bireylerin belirli bir konuya, duruma veya yaşantıya ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini anlamaya çalışır. Merriam (2013)'a göre temel nitel araştırmanın temel amacı, insanların yaşamlarına, deneyimlerine ve karşılaştıkları durumlara nasıl anlam verdiklerini ortaya çıkarmaktır. Bu yaklaşımda araştırmacı, katılımcıların kendi ifadelerinden hareket ederek araştırılan konuya ilişkin anlamları belirler ve bu anlamlar doğrultusunda temalar oluşturur.

Temel nitel araştırmalar, özellikle eğitim alanında öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin belirli uygulamalara yönelik görüşlerinin, deneyimlerinin ve algılarının incelenmesinde sıklıkla tercih edilmektedir. Çünkü eğitim ortamlarında gerçekleşen süreçlerin yalnızca nicel verilerle açıklanması yeterli olmayabilmekte; bireylerin yaşantıları, düşünceleri ve yorumları da araştırılan olgunun anlaşılmasında önemli rol oynamaktadır (Merriam ve Tisdell, 2016).

Bu araştırmada temel nitel araştırma modelinin tercih edilmesinin nedeni; eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve değerlendirmelerini derinlemesine incelemektir. Araştırma kapsamında katılımcıların konuya ilişkin düşünceleri kendi bakış açılarıyla ele alınmış, elde edilen verilerden hareketle ortak anlamlar ve temalar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu yönüyle temel nitel araştırma modeli, araştırılan olgunun katılımcıların deneyimleri doğrultusunda ayrıntılı ve bütüncül biçimde incelenmesine olanak sağladığı için araştırmanın amacına uygun grlmştr.

2.2. Çalışma Grubu (Katılımcılar)

Araştırmanın alışma grubunu, Erzincan ilinde görev yapan eğitim yöneticileri oluştırmaktadır. Araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı rnekleme, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen konu hakkında bilgi ve deneyim açısından zengin durumların seçilmesini sağlayan bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntemde araştırmacı, araştırılan olguyu en iyi açıklayabilecek bilgiye sahip bireyleri çalışma grubuna dahil etmektedir (Patton, 2014).

Ölçüt rnekleme ise araştırma öncesinde belirlenen bazı özellikleri veya koşulları taşıyan bireylerin araştırmaya dahil edilmesini ifade etmektedir. Bu yöntemde temel amaç, araştırma konusu ile doğrudan ilişkili deneyime sahip katılımcılara ulaşarak daha anlamlı ve derinlemesine veri elde etmektir (Yıldırım ve şimşek, 2021).

Bu doğrultuda araştırmaya dahil edilecek katılımcıların belirlenmesinde aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

- Okul yöneticisi olarak görev yapıyor olması,
- Görev yaptığı okulda kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, yürütülmesi veya uygulanması süreçlerinde aktif rol almış olması.

Araştırmaya toplam 11 eğitim yöneticisi katılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü, nicel araştırmalarda olduğu gibi evreni temsil edecek sayısal bir yeterlilikten ziyade araştırılan olgunun derinlemesine anlaşılması, elde edilen verilerin niteliği ve veri doygunluğuna ulaşılması temelinde belirlenmektedir. Nitel araştırmalarda amaç, mümkün olan en fazla katılımcıya ulaşmak değil; araştırılan konu hakkında ayrıntılı, anlamlı ve derinlemesine bilgi sağlayabilecek katılımcılardan veri elde etmektir (Merriam, 2013).

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin benzerlik göstermeye başlaması, yeni katılımcılardan elde edilen bilgilerin mevcut bulgulara önemli ölçüde yeni bir katkı sağlamaması ve araştırma sorularına ilişkin yeterli düzeyde veri elde edilmesi nedeniyle veri doygunluğuna ulaşıldığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle çalışma grubu 11 eğitim yöneticisi ile sınırlandırılmıştır.

2.3. Katılımcı Profili

Bu araştırmanın katılımcı grubunu, Erzincan ilinde bulunan ilkokullarda görev yapan toplam 11 okul yöneticisi (okul müdürü ve müdür yardımcıları) oluşturmaktadır. Katılımcılar, görev yaptıkları okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması, uygulanması, koordinasyonu ve değerlendirilmesi süreçlerinde aktif sorumluluk üstlenmeleri nedeniyle araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu yönüyle katılımcılar, araştırmanın amacı doğrultusunda konuya ilişkin doğrudan deneyim ve bilgi sahibi bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmada katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliğini sağlamak amacıyla etik ilkeler doğrultusunda kodlama yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda katılımcılar K1, K2, K3 ... K11 şeklinde kodlanmış, araştırmanın bulgular bölümünde yer verilen doğrudan alıntılar bu kodlar kullanılarak sunulmuştur. Böylece katılımcıların kimliklerinin gizliliği korunurken, görüşlerin güvenilirliği ve izlenebilirliği de sağlanmıştır.

Katılımcıların görev yaptıkları okullarda kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin planlama, uygulama, koordinasyon ve değerlendirme süreçlerinde aktif rol almaları, araştırmanın amacına uygun nitelikli verilerin elde edilmesine katkı sağlamıştır. Farklı okul ortamlarında görev yapan yöneticilerin deneyimlerinden elde edilen veriler, kültür ve sanat etkinliklerinin okul yönetimi boyutunun çeşitli yönleriyle değerlendirilmesine

olanak sağlamış ve araştırma bulgularının kapsamlı biçimde ortaya konulmasına katkıda bulunmuştur.

2.4. Katılımcıların Seçimi ve Etik Süreç

Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, Erzincan ilindeki ilkokullarda görev yapan ve kültür ile sanat etkinliklerinin okul ortamındaki uygulanma süreçlerine ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olan 11 okul yöneticisi çalışmaya dâhil edilmiştir. Katılımcıların seçimi, araştırma problemine en uygun ve zengin veri sağlayabilecek bireylere ulaşmayı hedefleyecek şekilde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sürecinde etik ilkelere titizlikle uyulmuştur. Katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve veri toplama süreci hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş; gönüllü katılım esas alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağı garanti altına alınmıştır. Bu amaçla, katılımcıların kimlikleri K1, K2, K3 ... K11 şeklinde kodlanarak gizlilik sağlanmıştır.

Ayrıca araştırma sürecinde katılımcıların haklarına saygı gösterilmiş, istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilmiş ve herhangi bir zorlayıcı durum oluşturulmamıştır. Bu etik yaklaşım, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini destekleyen önemli bir unsur olarak ele alınmıştır.

2.5. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacının önceden hazırladığı sorular doğrultusunda yürütülen; ancak katılımcıların görüşlerini ayrıntılı biçimde ifade edebilmelerine olanak sağlayan esnek veri toplama araçlarıdır (Merriam & Tisdell, 2016). Bu yöntem, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve değerlendirmelerini derinlemesine ortaya koymak amacıyla tercih edilmiştir.

Araştırmada kullanılan görüşme formu, ilgili alan yazını incelenerek hazırlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuştur. Formda yer alan açık uçlu sorular, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin düşüncelerini, uygulama deneyimlerini, karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini ayrıntılı biçimde

açıklamalarına olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Hazırlanan görüşme formu kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla eğitim bilimleri alanında uzman akademisyenlerin görüşüne sunulmuş; uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak uygulamaya hazır hâle getirilmiştir. Böylece veri toplama aracının araştırmanın amacıyla uyumlu, anlaşılır ve nitel veri üretmeye uygun olması sağlanmıştır.

Veri toplama sürecinde görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmemiş; katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu Google Formlar aracılığıyla çevrim içi olarak ulaştırılmıştır. Katılımcılar soruları yazılı olarak yanıtlamış, elde edilen yanıtlar araştırmanın nitel verilerini oluşturmuştur. Çevrim içi veri toplama yöntemi, katılımcılara zaman ve mekân açısından esneklik sağlamış, görüşlerini daha ayrıntılı ve rahat ifade edebilmelerine imkân tanımıştır.

2.5.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Form hazırlanırken öncelikle konuya ilişkin ulusal ve uluslararası alan yazını incelenmiş, araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda açık uçlu sorular oluşturulmuştur.

Hazırlanan görüşme formu, kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla alan uzmanlarının değerlendirmesine sunulmuş; uzman görüşleri doğrultusunda soru ifadelerinde gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir.

Görüşme formunda toplam 11 açık uçlu soru yer almaktadır. Sorular; kültür ve sanat eğitiminin önemi, eğitim programlarına yansımaları, öğrencilerin gelişimine katkıları, ölçme ve değerlendirme süreçleri, okulda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri, yöneticilerin uygulama deneyimleri ve mevcut yapıya ilişkin önerileri kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Form, Google Formlar aracılığıyla çevrim içi ortamda katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcılar soruları yazılı olarak yanıtlamış ve elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

2.5.2. Belge İncelemesi

Araştırma kapsamında incelenen okul dokümanları (etkinlik planları, faaliyet raporları ve okul içi etkinlik kayıtları), okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin belirli bir planlama süreci içerisinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. İncelenen belgelerde yıl içerisinde düzenlenen tören, sergi, gösteri, sanatsal etkinlik ve öğrenci katılımlı faaliyetlere yer verildiği görülmüştür.

Doküman analizleri sonucunda kültür ve sanat etkinliklerinin çoğunlukla öğrencilerin sosyal gelişimlerini destekleme, okul aidiyetini artırma ve öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarma amaçlarıyla planlandığı belirlenmiştir. Etkinlik planlarında öğrencilerin aktif katılımına yönelik uygulamalara yer verildiği, okul yönetimlerinin ise etkinliklerin planlanması, koordinasyonu ve yürütülmesinde destekleyici rol üstlendiği görülmüştür.

Belge incelemesinden elde edilen bulgular, eğitim yöneticileriyle yapılan görüşmelerde ifade edilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin sosyal, kültürel ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığı yönündeki görüşleri destekler niteliktedir. Böylece dokümanlardan elde edilen veriler, görüşme bulgularının güçlendirilmesine katkı sağlamıştır.

2.6. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veri toplama süreci, nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak planlanmış ve sistematik bir biçimde yürütülmüştür. Sürecin ilk aşamasında araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazını ayrıntılı olarak incelenmiş, kültür ve sanat etkinlikleri ile eğitim yöneticilerinin bu etkinliklere ilişkin görüşlerini ele alan çalışmalar değerlendirilmiştir. Alan yazın taraması sonucunda araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda veri toplama aracında yer alacak açık uçlu sorular hazırlanmıştır.

Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla eğitim bilimleri alanında uzman akademisyenlerin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda soru ifadeleri gözden geçirilmiş, gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Son hâli verilen görüşme formu Google Formlar platformu kullanılarak çevrim içi ortama aktarılmıştır. Hazırlanan bağlantı araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden Erzincan ilinde görev yapan ilköğretim müdürleri ve müdür yardımcılarının elektronik ortamda ulaştırılmıştır.

Katılımcılar, görüşme formunda yer alan açık uçlu soruları kendi uygun oldukları zaman diliminde yazılı olarak yanıtlamışlardır. Böylece katılımcıların görüşlerini zaman baskısı yaşamadan, ayrıntılı ve kendi ifadeleriyle açıklayabilmelerine olanak sağlanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen tüm yanıtlar eksiksiz olarak kayıt altına alınmış ve araştırmanın nitel veri setini oluşturmuştur.

Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra Google Formlar üzerinden elde edilen yazılı yanıtlar araştırmacı tarafından düzenlenmiş, tekrar tekrar okunarak araştırmanın amacı doğrultusunda analiz edilmeye hazır hâle getirilmiştir. Daha sonra bu veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak kodlanmış, benzer anlam taşıyan ifadeler bir araya getirilmiş ve araştırmanın bulgularını oluşturan tema ve alt temalara ulaşılmıştır.

2.7. Katılımcı Bilgilendirme ve Rıza Süreci

Bu araştırmada katılımcıların bilgilendirilmesi ve gönüllü katılım esasına dayalı rızalarının alınması süreci etik araştırma ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. Veri toplama sürecine başlanmadan önce katılımcılara çevrim içi görüşme formunun giriş bölümünde araştırmanın amacı, kapsamı, veri toplama yöntemi ve elde edilen verilerin kullanım şekli hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılmaları esas alınmış ve istedikleri zaman herhangi bir gerekçe göstermeksizin araştırmaya katılmaktan vazgeçebilecekleri belirtilmiştir (Creswell & Poth, 2018).

Araştırmada katılımcıların mahremiyetini korumak amacıyla kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve veriler kodlama yöntemiyle (K1, K2, K3 ... K11) anonimleştirilmiştir. Katılımcılara, çevrim içi görüşme formu aracılığıyla paylaştıkları bilgilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı, üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı ve araştırma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacağı açıkça bildirilmiştir. Bilgilendirilmiş gönüllü onam, nitel araştırmalarda etik geçerliliğin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir (Merriam & Tisdell, 2016; Yıldırım & Şimşek, 2021).

Sonuç olarak araştırmada katılımcıların araştırmaya katılımı tamamen gönüllölük esasına dayandırılmış; çevrim içi görüşme formu aracılığıyla elde edilen verilerin gizliliği ve katılımcı haklarının korunmasına yönelik etik ilkelere titizlikle uyulmuştur.

2.8. Görüşme Ortamı ve Süresi

Bu araştırmada veri toplama süreci çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı Google Form platformu kullanılarak oluşturulmuş ve katılımcılara dijital ortam üzerinden ulaştırılmıştır. Katılımcılar araştırmaya gönüllölük esasına dayalı olarak dahil edilmiş ve veri toplama formunu kendi zaman ve ortamlarında bağımsız şekilde doldurmuşlardır.

Çevrim içi veri toplama yöntemi, geniş katılımcı gruplarına kısa sürede ulaşma, coğrafi sınırlılıkları azaltma ve veri toplama sürecinde zaman ve maliyet açısından verimlilik sağlama gibi avantajları nedeniyle tercih edilmektedir (Dillman, Smyth ve Christian, 2014). Bu özellikleri nedeniyle araştırmada veri toplama sürecinin daha sistematik ve erişilebilir biçimde yürütölmesine katkı sağlamıştır.

2.9. Belge Toplama ve Derleme Süreci

Bu araştırmada belge toplama ve derleme süreci, nitel araştırma yöntemlerinden belge incelemesi (doküman analizi) kapsamında yürütölümüştür. Araştırma konusu ile ilgili olarak költür ve sanat etkinliklerine ilişkin resmi yazışmalar, okul etkinlik planları, yıllık çalışma programları ve ilgili raporlar sistematik bir biçimde toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu süreçte belgelerin araştırma problemine uygunluğu dikkate alınarak seçici bir yaklaşım benimsenmiştir (Bowen, 2009).

Toplanan belgeler araştırma soruları doğrultusunda sınıflandırılmış ve tematik olarak düzenlenmiştir. Verilerin sistematik bir biçimde derlenmesi, karşılaştırılması ve yorumlanması sağlanmıştır. Nitel araştırmalarda belge analizi, diğer veri toplama yöntemlerini destekleyerek araştırmanın geçerliliğini artıran önemli bir veri kaynağı olarak kabul edilmektedir (Merriam & Tisdell, 2016; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Derlenen belgeler, çevrim içi veri toplama formundan elde edilen veriler ile değerdendirilerek araştırmanın bütöncöl bir yapıya kavuşması sağlanmıştır.

2.10. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, çevrim içi veri toplama formu ve belge incelemesi yoluyla elde edilen verilerin sistematik biçimde çözümlenmesini, benzer anlam taşıyan ifadelerin belirli kavramlar altında toplanmasını ve araştırma problemini açıklayabilecek temaların ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir analiz yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmanın veri analiz süreci çevrim içi veri toplama formundan ve belge incelemesinden elde edilen verilerin düzenlenmesiyle başlamıştır. İlk aşamada formdan elde edilen yanıtlar eksiksiz olarak yazıya aktarılmış, belge incelemesinden elde edilen veriler düzenlenmiş ve tüm veri seti araştırmacı tarafından defalarca okunarak veriye bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Bu süreçte katılımcıların ifadeleri dikkatle incelenmiş, araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda anlamlı görülen ifadeler belirlenmiştir.

İkinci aşamada anlamlı veri birimleri kodlanmıştır. Kodlama sürecinde katılımcıların benzer görüşlerini yansıtan ifadeler aynı kavramsal etiket altında toplanmış, farklı görüşleri ifade eden ifadeler ise ayrı kodlar olarak tanımlanmıştır. Kodlar oluşturulurken mümkün olduğunca katılımcıların kullandıkları ifadelerin anlamı korunmuş ve araştırma sorularıyla doğrudan ilişkili olmasına dikkat edilmiştir.

Kodlama işleminin tamamlanmasının ardından benzer özellik gösteren kodlar bir araya getirilerek alt temalar oluşturulmuştur. Daha sonra ortak anlam taşıyan alt temalar bütünleştirilmiş ve araştırmanın alt amaçlarını açıklayacak ana temalar belirlenmiştir. Böylece veriler kod-alt tema-ana tema hiyerarşisi içerisinde sistematik olarak düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Tema oluşturma sürecinde araştırma soruları temel alınmış, her temanın araştırma amacını açıklayıcı nitelikte olmasına özen gösterilmiştir.

Verilerin analizinde tümevarımsal bir yaklaşım benimsenmiştir. Temalar önceden belirlenmemiş; verilerin dikkatli incelenmesi sonucunda katılımcı görüşlerinden hareketle geliştirilmiştir. Bu doğrultuda analiz süreci, verilerin kendi iç yapısını yansıtan kavramsal örüntülerin ortaya çıkarılmasına dayandırılmıştır (Merriam ve Tisdell, 2016).

Analiz sürecinin inandırıcılığını ve tutarlılığını artırmak amacıyla kodlama işlemi farklı zamanlarda tekrar gözden geçirilmiş, kodlar ve temalar sürekli karşılaştırılarak

gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Kodlar ile temalar arasındaki ilişkilerin tutarlı olmasına dikkat edilmiş, analiz süreci boyunca araştırmacı notlarından yararlanılmıştır. Ayrıca araştırma bulguları sunulurken ulaşılan tema ve kodlar katılımcı ifadelerinden alınan doğrudan alıntılarla desteklenmiş, böylece elde edilen bulguların okuyucu tarafından doğrulanabilir ve izlenebilir olması sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında oluşturulan kodlar ve temalar, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini kapsamlı biçimde açıklayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bulgular bölümünde her tema altında ilgili alt temalara ve bunları temsil eden örnek kodlara yer verilerek katılımcı görüşleri ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

2.11. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliliğin sağlanmasına yönelik nitel araştırma yöntemlerinde önerilen çeşitli stratejilerden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik; araştırma sonuçlarının incelenen olguyu doğru, anlamlı ve gerçekçi biçimde yansıtmasıyla ilişkiliyken, güvenirlilik araştırma sürecinin tutarlı, açık ve izlenebilir olması ile ilişkilidir (Creswell ve Poth, 2018).

Araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerliğini) artırmak amacıyla veri çeşitlemesi stratejisinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın temel veri kaynağını eğitim yöneticilerinden çevrim içi veri toplama formu aracılığıyla elde edilen veriler oluşturmuş; elde edilen veriler, kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin incelenen dokümanlardan elde edilen bilgilerle desteklenmiştir. Veri çeşitlemesi kapsamında farklı veri kaynaklarından elde edilen bilgilerin karşılaştırılması yoluyla araştırma bulgularının daha kapsamlı ve güvenilir biçimde ortaya konulması amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlardan elde edilen veriler; okul etkinlik planları, faaliyet raporları ve kültür-sanat etkinliklerine ilişkin kayıtlar üzerinden değerlendirilmiştir. Çevrim içi veri toplama formu aracılığıyla elde edilen katılımcı yanıtları ile doküman analizinden elde edilen bulgular karşılaştırılmış; benzerlik gösteren noktalar araştırma bulgularının desteklenmesinde kullanılmıştır. Böylece araştırma sonuçlarının yalnızca katılımcıların kişisel değerlendirmelerine dayalı kalmasının önüne geçilmiş ve farklı veri kaynakları aracılığıyla bulguların tutarlılığı artırılmıştır.

Araştırma bulgularının sunulması sırasında katılımcıların form yanıtlarından doğrudan alıntılara yer verilerek elde edilen verilerin katılımcı deneyimleriyle desteklenmesi sağlanmıştır. Ayrıca araştırmanın çalışma grubu, veri toplama süreci ve veri analiz aşamaları ayrıntılı biçimde açıklanarak araştırmanın aktarılabilirliği (dış geçerliği) desteklenmiştir (Merriam ve Tisdell, 2016).

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla veri toplama ve analiz süreçleri sistematik biçimde yürütülmüştür. Çevrim içi veri toplama formu ve dokümanlardan elde edilen veriler tekrar tekrar incelenmiş; kodlama, kategori oluşturma ve tema belirleme aşamalarında veriler arasındaki tutarlılık dikkate alınmıştır. Araştırma sürecinin ayrıntılı biçimde açıklanması ve analiz aşamalarının açık şekilde raporlanması yoluyla araştırmanın denetlenebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır (Merriam ve Tisdell, 2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Verilerin Analizi

Bu bölümde, araştırma kapsamında eğitim yöneticileriyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ile belge incelemesinden elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgular sunulmaktadır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler sistematik bir biçimde incelenmiş, katılımcıların benzer ve farklı yönlerdeki görüşleri bir araya getirilerek araştırmanın amacı doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bulguların sunumunda araştırmanın alt problemleri esas alınmıştır. Her alt problem kapsamında eğitim yöneticilerinin görüşleri ortak yönleri dikkate alınarak sınıflandırılmış, bu görüşler tablolar hâlinde sunulmuş ve katılımcı ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar, elde edilen bulguların katılımcı görüşlerini doğru ve ayrıntılı biçimde yansıtmasını sağlamak amacıyla kullanılmıştır.

Bulguların yorumlanması sürecinde yalnızca katılımcı görüşleriyle yetinilmemiş; belge incelemesinden elde edilen veriler de dikkate alınarak bulguların bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylece farklı veri kaynaklarından elde edilen bulguların birbirini destekleyen ve tamamlayan yönleri ortaya konulmuştur.

Bu bölümde yer alan her bir bulgu, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda açıklanmış; katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde değerlendirilerek yorumlanmıştır. Böylece eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin kapsamlı ve anlamlı bir biçimde ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi, "Eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin yeri ve önemine ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu alt problem kapsamında elde edilen bulgular aşağıda tema

ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.1: Kültür ve Sanat Eğitiminin Önemine İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitiminin önemi	Çok yönlü öğrenci gelişimini destekleme	3
	Yaratıcılık ve sanatsal gelişimi destekleme	2
	Duyuşsal gelişim ve okula aidiyet	2
	Toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımı	1
	Uygulamaya yönelik eleştirel değerlendirme	1

Tablo 3.1 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin önemine ilişkin görüşlerinin ağırlıklı olarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleme alt teması etrafında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin sosyal, kültürel, bilişsel ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağladığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, yaratıcılığı geliştirme ve estetik duygusu kazandırma gibi sanatsal gelişimi destekleyen kazanımların da kültür ve sanat etkinliklerinin önemli çıktıları arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimini desteklediğini, okula aidiyet duygusunu güçlendirdiğini ve okul kültürünün oluşmasına katkı sağladığını vurgulamışlardır. Bu görüşleri destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekler. Yaratıcılıklarını geliştirme imkânı sunarken, özgüveni destekleyen fırsatlar yaratır. Öğrencilerde estetik duygusu kazandırır. Toplumsal değerlere de uyumu kolaylaştırır.”

“..... Öğrencilerimizin sosyal, kültürel ve bilişsel gelişimini destekleyip geliştirdiğini düşünüyorum. Aynı zamanda millî ve manevi değerlerimizin aktarımında önemli rol oynadığını ve bu sebeple yapılması gerektiğini düşünüyorum.”

“..... Öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimi açısından önemli. Bence çok önemli, daha sık yapılması gerekiyor.”

Katılımcıların bir kısmı, sergi, gösteri ve benzeri kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürünün gelişmesine katkı sağladığını belirtirken, bazı katılımcılar bu etkinliklerin millî ve manevi değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir işlev üstlendiğini ifade etmişlerdir. Buna karşın sınırlı sayıda katılımcı, okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin mevcut uygulamalarının amacına tam

olarak ulaşmadığını ve nitelik ile uygulama sıklığı açısından geliştirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerini öğrencilerin bireysel, sosyal, kültürel ve duyuşsal gelişimlerini destekleyen önemli bir eğitim bileşeni olarak değerlendirmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat eğitiminin öne çıkan yönlerine ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.2: Kültür ve Sanat Eğitiminin Öne Çıkan Yönleri Temasına İlişkin Temalar ve Kategorileri

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitiminin öne çıkan yönleri	Sosyal gelişim	3
	Yaratıcılık ve estetik gelişim	2
	Duyuşsal gelişim ve değerler eğitimi	2
	Kendini ifade etme ve özgüven gelişimi	1
	Sanatsal etkinlik alanları	1
	Yerel ve kültürel farkındalık	1
	Gösteri ve performans odaklı etkinlikler	1
	Veli beklentileri doğrultusunda şekillenme	1

Tablo 3.2 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öne çıkan yönlerine ilişkin görüşlerinin farklı alt temalar altında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar en fazla, bu etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimlerini desteklediğini vurgulamış; kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini ve sosyal yönlerini güçlendirdiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcı görüşlerinde öne çıkan diğer alt temalar ise yaratıcılık ve estetik gelişim ile duyuşsal gelişim ve değerler eğitimi olmuştur. Eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiğini, estetik bakış açısı kazandırdığını, saygı, sevgi ve empati gibi değerlerin içselleştirilmesine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Yaratıcılığı öne çıkarması, eleştirel ve sosyal düşünme becerilerini geliştirmesi, saygı, sevgi, empati gibi değerleri ve estetik bakış açısı kazandırması yönünden öne çıkmaktadır.”

“..... Resim, müzik, drama, yazarlık gibi alanlar öğrencilerin duygu ve düşüncelerini

sağlıklı biçimde ifade etmelerine imkân tanır. Bu durum özgüven gelişimini destekler.”

“..... Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine katkı sağlıyor.”

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlayarak özgüven gelişimini desteklediğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında etkinliklerin çoğunlukla resim, müzik, drama ve yazarlık gibi sanatsal alanlarda gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar ise kültür ve sanat etkinliklerinin yerel kültürün tanıtılmasına katkı sağladığını, gösteri ve performans odaklı uygulamalarla yürütüldüğünü ya da bazı durumlarda veli beklentileri doğrultusunda planlandığını dile getirmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin sosyal, duyuşsal ve yaratıcı gelişimlerini destekleyen önemli uygulamalar olduğunu, bunun yanında kültürel farkındalık kazandırma, kendini ifade etme becerisini geliştirme ve özgüven oluşturma açısından da önemli katkılar sunduğunu değerlendirmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat çalışmalarının eğitim programlarına nasıl yansıdığına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.3: Kültür ve Sanat Çalışmalarının Eğitim Programlarına Yansımasına İlişkin Temalar ve Kategorileri

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat çalışmalarının eğitim programlarına yansıması	Dersler aracılığıyla programa yansıma	3
	Disiplinler arası entegrasyon	2
	Okul temelli etkinlikler yoluyla uygulama	1
	Kültürel ve sanatsal etkinlik uygulamaları	1
	Belirli gün ve haftalar ile ilişkilendirme	1
	Değerler ve kültürel farkındalık kazandırma	1
	Öğrenci gelişimini destekleme	1
	Programın gelişimsel ve pedagojik uyumu	1
	Program geliştirme ihtiyacı	1
	Sınırlı uygulama görüşü	1

Tablo 3.3 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat çalışmalarının eğitim programlarına farklı biçimlerde yansıtıldığına ilişkin görüşlerinin çeşitli alt temalar altında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar en çok, kültür ve sanat çalışmalarının görsel sanatlar, resim, müzik ve sosyal bilgiler gibi dersler

aracılığıyla doğrudan eğitim programlarına yansıtıldığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında kültür ve sanat çalışmalarının Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi ile fen bilimleri gibi farklı derslerle ilişkilendirilerek disiplinler arası bir yaklaşımla eğitim programlarına entegre edildiği belirtilmiştir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, kulüp ve gezi çalışmaları gibi etkinliklerle uygulayabilir.”

“..... Türkçe, sosyal bilgiler, tarih ve hatta fen derslerinde kültürel içerikler, edebî metinler, sanat eserleri ve yaratıcı etkinlikler kullanılmaktadır. Bu yaklaşım öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı hâle getirmektedir.”

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat çalışmalarının sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, kulüp faaliyetleri ve gezi etkinlikleri aracılığıyla eğitim programlarına yansıtıldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında drama, tiyatro, konser, sergi, halk oyunları ve geleneksel el sanatları gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerin eğitim programlarının önemli bir parçası olarak uygulandığını ifade etmişlerdir.

Bazı katılımcılar, kültür ve sanat çalışmalarının belirli gün ve haftalar ile mevsimsel etkinlikler kapsamında gerçekleştirildiğini, bu uygulamaların öğrencilerde kültürel farkındalık oluşturduğunu ve değerler eğitiminin desteklenmesine katkı sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca bu etkinliklerin öğrencilerin bireysel yeteneklerini ortaya çıkarmaya ve çok yönlü gelişimlerini desteklemeye katkı sunduğu belirtilmiştir.

Araştırma bulgularına göre kültür ve sanat çalışmalarının okul öncesinde uygulanan oyun temelli eğitim programıyla uyumlu biçimde yürütülebildiği, bununla birlikte bazı katılımcılar tarafından mevcut eğitim programlarının kültür ve sanat etkinliklerini daha fazla destekleyecek şekilde geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sınırlı sayıda katılımcı ise kültür ve sanat çalışmalarının eğitim programlarına yalnızca kısmen yansıtılabildiğini dile getirmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri kültür ve sanat çalışmalarının eğitim programlarına yalnızca ders içi uygulamalarla değil; disiplinler arası öğretim anlayışı, okul temelli etkinlikler ve kültürel uygulamalar aracılığıyla da

entegre edildiğini değerlendirmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat eğitiminin okullarda hangi unsurlar doğrultusunda şekillendiğine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.4: Kültür ve Sanat Eğitiminin Okullarda Şekillenmesi Temasına İlişkin Temalar ve Kategorileri

Tema	Kategori	f
Okullarda kültür ve sanat eğitiminin şekillenmesi	Okulun fiziksel imkânları ve çevresel koşullar	3
	Sanatsal ve kültürel etkinlikler yoluyla uygulama	2
	Millî eğitim politikaları doğrultusunda şekillenme	1
	Kültürel miras ve evrensel sanat anlayışı	1
	Belirli gün ve haftalar çerçevesinde uygulama	1
	Yerel kültür ve bölgesel özelliklere uygunluk	1
	Kültür ve sanat bilinci kazandırma	1

Tablo 3.4 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasının çeşitli faktörlerden etkilendiğine ilişkin görüşlerinin farklı alt temalar altında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar en fazla, okulun fiziksel imkânları ve çevresel koşullarının kültür ve sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasında belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre okulun sahip olduğu fiziki olanaklar, ekonomik destek düzeyi ve çevresel koşullar, gerçekleştirilecek etkinliklerin kapsamını ve niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Bu bulguyu destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Bulunduğu bölgenin sosyo-kültürel yapısına uygun ve imkânlar dâhilinde.”

“..... Okulun imkânları ölçüsünde şekillenmiştir.”

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim politikaları ve öğretim programları doğrultusunda planlandığını belirtmişlerdir. Bunun yanında etkinliklerin, millî kültürel mirasın korunması ile evrensel sanat anlayışının öğrencilere kazandırılması arasında denge kuracak şekilde yürütülmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Araştırma bulguları, kültür ve sanat etkinliklerinin okullarda çoğunlukla sergi, gösteri, drama çalışmaları, sosyal kulüp faaliyetleri ve gezi etkinlikleri aracılığıyla gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bazı katılımcılar ise bu etkinliklerin belirli gün ve haftalar kapsamında düzenlenen faaliyetlerle desteklendiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcı görüşlerinde ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin okulun bulunduğu

çevrenin sosyo-kültürel özellikleri dikkate alınarak planlanmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu yaklaşımın öğrencilerde erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat bilincinin geliştirilmesine katkı sağladığı değerlendirilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin okulun fiziksel ve ekonomik imkânları, eğitim politikaları, yerel çevrenin sosyo-kültürel özellikleri ve okulda yürütülen sanatsal uygulamalar doğrultusunda şekillendiğini değerlendirmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi, *"Eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanlarına sağladığı katkılara ilişkin değerlendirmeleri nelerdir?"* sorusuna yanıt aramaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.5. Kültür ve Sanat Eğitiminin Öğrencilerin Gelişimine Katkılarına İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin gelişimine katkıları	Duyuşsal gelişime katkı	2
	Sosyal gelişime katkı	2
	Bireysel gelişim ve kendini keşfetme	2
	Bilişsel gelişime katkı	1
	Kültürel farkındalık ve değerler	1
	Çok yönlü öğrenci gelişimi	1
	Genel olumlu katkı	1

Tablo 3.5 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin gelişimine çok yönlü katkılar sağladığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların görüşlerinde en fazla duyuşsal gelişim, sosyal gelişim ve bireysel gelişime ilişkin katkılar öne çıkmıştır. Eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin estetik algılarının gelişmesine, empati kurma becerilerinin güçlenmesine ve özgüven kazanmalarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini, ekip çalışması ve iş birliği gibi sosyal yeterliklerin kazanılmasını desteklediğini belirtmişlerdir. Bunun yanında bu etkinliklerin öğrencilerin kendilerini tanımlarına, ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine ve duygu ile düşüncelerini daha etkili biçimde ifade edebilmelerine olanak sağladığı vurgulanmıştır. Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

"..... Öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duyuşsal gelişimlerine katkı sağlar. Kendilerini ifade etme becerisi kazanırlar. Estetik algıları güçlenir, empati kurma ve problem çözme

becerisini destekler.”

“..... Sanat faaliyetleri öğrencinin kendini keşfetmesine yardımcı olur. Akademik olarak öne çıkmayan bir öğrenci sanatsal bir alanda başarı elde ederek özgüven kazanabilir.”

“..... Bir farkındalık oluşturmak, farklı alanlarda deneyim kazanmak, geçmişini bilerek ilerlemek; okulun sadece akademik başarıya endeksli olmadığını, her alanda yetenekli ve kültürel geçmişinin farkında olan bireyler yetiştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.”

“..... Bireyin kendini tanımasını sağlıyor başta. Ekip koordinasyonu ve temel becerilerinin gelişmesine olanak sağlıyor.”

Araştırma bulguları, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine de katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, bu etkinliklerin problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, öğrenme süreçlerini daha etkili ve kalıcı hâle getirdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin millî kültürü tanımalarına, kültürel değerleri benimsemelerine ve kültürel farkındalık kazanmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve bireysel gelişimlerini bütüncül biçimde desteklediğini, bunun yanında kültürel farkındalık kazandırarak öğrencilerin çok yönlü gelişimine önemli katkılar sunduğunu değerlendirmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat eğitimiyle öğrencilere kazandırılması hedeflenen yetkinliklere ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.6: Kültür ve Sanat Eğitimiyle Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Yetkinlikler ve Etkilerine İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitimiyle öğrencilere kazandırılması hedeflenen yetkinlikler ve etkileri	Bilişsel yetkinlikler	2
	Bireysel gelişim ve öz farkındalık	2
	İletişim ve kendini ifade etme becerileri	1
	Sosyal ve toplumsal sorumluluk	1
	Kültürel farkındalık ve değerler	2
	Çevreyi tanıma ve kültürel öğrenme süreci	1
	Genel olumlu katkı	1

Tablo 3.6 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri aracılığıyla öğrencilerin çeşitli bilgi, beceri ve yetkinlikler kazandıklarına ilişkin görüşlerinin farklı alt temalar altında toplandığı görülmektedir. Katılımcı görüşlerinde özellikle bilişsel yetkinlikler, bireysel gelişim ve öz farkındalık ile kültürel farkındalık ve değerler alt temalarının öne çıktığı dikkat çekmektedir. Eğitim yöneticileri, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, sanat ile akademik öğrenme arasında bütüncül bir ilişki kurulmasına katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Yaratıcı düşünme, eleştirel bakış açısı kazanma, iletişim becerileri gibi yetkinlikler olabilir. Bireysel düzeyde kendini tanıyan, ifade eden, kültürel değerlere saygılı bireyler olmalarını sağlarken; toplumsal düzeyde sosyal sorumluluk bilinci gelişmiş, topluma uyum ve katkı sağlayan bireylerin yetişmesine olanak sağlar.”

“..... Sanat ve kültürel gelişimle akademik başarının birleştirilmesine katkı sağlar.”

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sözlü, yazılı ve görsel yollarla ifade edebilmelerine olanak sağlayarak iletişim becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre kültür ve sanat etkinlikleri yalnızca bireysel gelişimi desteklemekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına ve topluma uyum sağlayan bireyler olarak yetişmelerine de katkıda bulunmaktadır. Katılımcılar ayrıca bu etkinliklerin öğrencilerin millî ve manevi değerleri tanımalarına, kültürel farkındalık geliştirmelerine ve kültürel mirasa karşı duyarlılık kazanmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise kültür ve sanat etkinliklerinin "yakından uzağa" ilkesi doğrultusunda öğrencilerin önce yakın çevrelerini, ardından farklı kültürleri tanımalarına olanak sağladığını ifade etmişlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, bireysel, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyen çok yönlü yetkinlikler kazandırdığını değerlendirmektedir. Bulgular, Erzincan ilindeki bu 11 yöneticinin görev yaptığı okullar bağlamında yalnızca estetik gelişimi destekleyen uygulamalar olmadığını; aynı zamanda öğrencilerin kişilik gelişimine, öz farkındalık kazanmalarına, kültürel bilinç oluşturmalarına ve toplumsal

yaşama uyum sağlamalarına katkı sunan bütüncül bir eğitim yaklaşımının önemli bir bileşeni olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "Eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin günümüz eğitim anlayışına uygun olarak geliştirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.7: Kültür ve Sanat Eğitiminin Günümüz Koşullarına Uyarlanmasına İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitiminin günümüz koşullarına uyarlanması	Katılım ve etkileşim	3
	Teknoloji destekli eğitim	3
	Fiziki ve materyal imkânlar	2
	Eşitlik ve erişim	2
	Kültürel farkındalık	3
	Sosyal beceriler	2
	Yıllık planlama ve uyum	2
	Çağın ihtiyaçlarıyla uyumluluk	2
	Gezi ve gözlem	2
	Yaratıcı ve eleştirel düşünme	2
	Çağa uygun eğitim	2
	İş birliği ve ortak çalışma	1

Tablo 3.7 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin günümüz koşullarına uyarlanmasına ilişkin görüşlerinin altı üst tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcılar, kültür ve sanat etkinliklerinin çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilmesi için öğrenci merkezli, teknoloji destekli, deneyim odaklı ve yenilikçi bir anlayışla planlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcı görüşlerinde özellikle Öğrenci Merkezli Yaklaşım ile Sosyal ve Kültürel Yönlerin Güçlendirilmesi üst temaları öne çıkmaktadır. Eğitim yöneticileri, öğrencilerin aktif katılımını esas alan uygulamaların yaygınlaştırılması, yaşantı temelli öğrenme ortamlarının oluşturulması ve teknolojik araçların eğitim sürecine daha etkin biçimde dâhil edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Daha öğrenci merkezli ve teknolojik araçlarla desteklenen bir yapıya sahip olabilir.”

“..... Her okulun fiziki imkânları ve materyal kapasitesi aynı değildir. Kültür ve sanat eğitiminin niteliği, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye bağlı olmamalıdır. Bu nedenle

altyapı ve kaynak desteğinin güçlendirilmesi önemlidir.”

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin yürütülmesinde okulun fiziki kapasitesinin artırılması, materyal çeşitliliğinin geliştirilmesi ve tüm öğrencilerin sosyo-ekonomik farklılıklardan bağımsız olarak bu etkinliklere erişebilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında millî ve manevi değerlerin korunması, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması, iş birliği ve ekip çalışmasının desteklenmesi gibi sosyal ve kültürel boyutların da güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırma bulguları, eğitim programlarının düzenli olarak güncellenmesi, ders saatlerinin artırılması, modern sanat uygulamaları ile yapay zekâ ve dijital teknolojilerin kültür ve sanat etkinlikleriyle bütünleştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Katılımcılar ayrıca gezi, gözlem ve uygulamaya dayalı etkinliklerin artırılmasının, öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Bunun yanında sınıf içi ve sınıf dışı ortak projeler ile disiplinler arası çalışmaların yaygınlaştırılmasının kültür ve sanat etkinliklerinin etkililiğini artıracak değerlendirilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin mevcut yapısının geliştirilmeye açık olduğunu, bu etkinliklerin çağın gereksinimlerine uygun biçimde teknolojik olanaklarla desteklenmesi, öğrenci merkezli yaklaşımlarla zenginleştirilmesi ve uygulama ağırlıklı etkinliklerle güçlendirilmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Bulgular, kültür ve sanat etkinliklerinin geleneksel kültürel değerleri koruyan, aynı zamanda çağdaş eğitim anlayışını ve teknolojik gelişmeleri dikkate alan bütüncül bir yaklaşımla yürütülmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik önerileri bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.8: Kültür ve Sanat Eğitimine İlişkin Bulguların Temalar ve Kategorilere Göre Dağılımı

Tema	Kategori	f
Kültür ve sanat eğitimine ilişkin bulgular	Eğitim-öğretim süreci ve uygulama	15
	Etkinliklerin pedagojik niteliği	10
	Bireysel (kişisel) gelişim	9
	Bilişsel gelişim	8
	Duyuşsal gelişim	11
	Sosyal gelişim	7
	Sanatsal ve kültürel gelişim	8

Tablo 3.8: Kùltür ve Sanat Eğitimine İlişkin Bulguların Temalar ve Kategorilere Göre Dağılımı(devamı)

Tema	Kategori	f
Kùltür ve sanat eğitimine ilişkin bulgular	Ölçme ve değerlendirme yaklaşımı	10
	Ölçme-değerlendirmede dönüşüm ihtiyacı	9
	Karşılaşılan engeller	6
	Öneriler ve yenilik ihtiyacı	14

Tablo 3.8 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kùltür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerinin içerik analizi sonucunda eğitim süreci, gelişim alanları, değerlendirme süreci, sorunlar ve sınırlılıklar ile geliştirme ve dönüşüm olmak üzere beş üst tema altında toplandığı gör÷lmektedir. Bulgular, kùltür ve sanat etkinliklerinin yalnızca öğretim sürecini değil; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal, sanatsal ve kùltürel gelişimlerini de çok boyutlu biçimde desteklediğini ortaya koymaktadır.

Katılımcı görüşlerinde özellikle eğitim-öğretim süreci ve uygulama, öğrencilerin gelişim alanları ile ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşlerin yoğunlaştığı gör÷lmektedir. Eğitim yöneticileri, kùltür ve sanat etkinliklerinin ders içi ve ders dışı uygulamalar, disiplinler arası çalışmalar, kulüp faaliyetleri ve sanatsal etkinlikler aracılığıyla yürüt÷lmesi gerektiğini ifade ederken, bu etkinliklerin öğrenci merkezli, gelişim odaklı ve yaratıcılığı destekleyen bir anlayışla planlanmasının önemine dikkat çekmişlerdir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Sürece dayalı nitel ve gelişim odaklı değerlendirme anlayışı olabilir.”

“..... Not vermekten ziyade, yapıcı ve geliştirici geri bildirim sunma anlayışı ön plana çıkmaktadır. Öğrenciye güçlü yönleri ve gelişime açık alanları hakkında rehberlik edilmesi hedeflenmektedir.”

Araştırma bulguları, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde geleneksel uygulamalar yerine süreç ve gelişim odaklı değerlendirme anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Katılımcılar, gözlem, öz değerlendirme, portfolyo ve yapıcı geri bildirim dayalı alternatif değerlendirme yaklaşımlarının kùltür ve sanat etkinliklerinin doğasına daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmen yeterlikleri, sınav odaklı eğitim anlayışı ve uygulama sürecindeki çeşitli sınırlılıkların bu dönüşümün önündeki

temel engeller olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin daha etkili yürütülebilmesi için okul altyapısının güçlendirilmesi, teknolojik olanakların eğitim sürecine entegre edilmesi, gezi ve gözlem etkinliklerinin artırılması, öğrenci merkezli uygulamaların yaygınlaştırılması ve eğitim programlarının güncellenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin değerlendirmelerinde süreç odaklı, gelişim temelli ve bütüncül bir eğitim anlayışını benimsediklerini ortaya koymaktadır. Bulgular, kültür ve sanat etkinliklerinin yalnızca akademik başarıyı destekleyen uygulamalar olarak değil; öğrencilerin kişisel, sosyal, kültürel ve sanatsal gelişimlerini birlikte ele alan çok boyutlu bir eğitim sürecinin önemli bir bileşeni olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi, *"Eğitim yöneticilerine göre okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sürecine yansımaları nelerdir?"* sorusuna yanıt aramaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.9: Okullarda Kültür ve Sanat Eğitimi Kapsamındaki Etkinlikler ve Eğitim Sürecine Yansımalarına İlişkin Bulguların Tematik ve Şematik Dağılımı Tema ve Kategorileri

Tema	Kategori	f
Öğrenci Profili	Bilişsel özelliklerin geliştirilmesi	3
	Kişisel özelliklerin geliştirilmesi	3
	Değer temelli özelliklerin geliştirilmesi	2
	Sosyal özelliklerin geliştirilmesi	4
Sosyal Yapı	Toplumsal uyum ve entegrasyon	3
	İş birliği ve ekip kültürünün geliştirilmesi	2
	Çok boyutlu gelişimin desteklenmesi	2
	Gerçek yaşamla bağlantılı öğrenme	2
Eğitim Sistemine İlişkin Etkiler	Olumlu etkiler	2
	Sınırlılıklar	2

Tablo 3.9 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinin öğrenciler üzerindeki etkilerine ve bu etkinliklerin eğitim sürecine yansımalarına ilişkin görüşlerinin öğrenci profili, sosyal yapı ve eğitim sistemine ilişkin etkiler olmak üzere üç üst tema altında toplandığı görülmektedir. Bulgular, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, kişisel, sosyal ve değer temelli gelişimlerini desteklediğini; aynı zamanda eğitim sürecinin niteliğini etkileyen önemli bir unsur olarak

değerlendirildiğini göstermektedir.

Katılımcı görüşlerinde özellikle öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme, kendini ifade edebilme ve özgüven geliştirme becerilerinin desteklendiği vurgulanmıştır. Bunun yanında kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin millî ve manevi değerlere bağlılıklarını güçlendirdiği, kültürel farkındalıklarını artırdığı ve empati, sorumluluk alma ile toplumsal duyarlılık gibi sosyal becerilerin gelişimine katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Görsel sanatlar, müzik, tiyatro, halk oyunları, sergi, gösteri, ders içi uygulamalar, kulüp çalışmaları ve okul temelli sosyal etkinlikler ile eğitim sürecine yansıtılmış ve öğrencinin aktif katılımını desteklemiştir.”

“..... Kültür ve sanat eğitimi kapsamındaki etkinlikler eğitim süreçlerine büyük ölçüde entegre edilmiş olmakla birlikte, bu entegrasyonun niteliği kurumsal vizyon, kaynak imkânları ve pedagojik yaklaşımla doğrudan ilişkilidir. Doğru planlandığında bu etkinlikler eğitimin tamamlayıcı değil, dönüştürücü bir unsuru hâline gelmektedir.”

Araştırma bulguları, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin topluma uyum sağlamalarına, ekip çalışması yapabilmelerine ve gerçek yaşam deneyimleriyle öğrenmelerine katkı sunduğunu göstermektedir. Eğitim yöneticileri, bu etkinliklerin akademik, sosyal ve kültürel gelişimi birlikte destekleyen bütüncül bir eğitim anlayışını güçlendirdiğini değerlendirmişlerdir. Bununla birlikte sınav odaklı eğitim sistemi ve tek tip öğrenci yetiştirmeye dayalı yaklaşımların kültür ve sanat etkinliklerinin etkililiğini sınırlandıran temel faktörler arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri kültür ve sanat etkinliklerinin ders içi ve ders dışı uygulamalarla eğitim sürecine bütüncül biçimde yansıtıldığını, öğrencilerin aktif katılımını desteklediğini ve kültürel değerlerin aktarılmasına önemli katkılar sağladığını değerlendirmektedir. Bununla birlikte bu etkinliklerin uygulanma düzeyinin okulların kurumsal olanakları, fiziksel imkânları ve eğitim anlayışına bağlı olarak farklılık gösterebildiği görülmektedir. Bulgular, kültür ve sanat etkinliklerinin yalnızca sanatsal faaliyetler olarak değil, öğrencilerin kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımının önemli bir parçası

olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin öğrenci profili ile öngörülen sosyal yapı üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.10: Kültür ve Sanat Eğitimi Etkinliklerinin Öğrenci Profilini Şekillendirmesi ve Öngörülen Sosyal Yapıya İlişkin Bulguların Temaları ve Kategorileri

Temalar	Kategoriler	f
Şekillenen Öğrenci Profili	Kendini ifade edebilen birey	1
	Yaratıcı düşünebilen birey	1
	Problem çözme becerisi gelişmiş birey	1
	Sosyal becerileri gelişmiş birey	1
	Empati kurabilen birey	1
	Sorumluluk alabilen birey	1
	Millî ve manevî değerlere bağlı birey	1
	Değerlerine bağlı, sosyal yönü güçlü birey	1
	Bilişsel ve akademik gelişimi desteklenen birey	1
	Kültür ve sanata yönelimi artan birey	1
Sosyal Yapı Öngörüsü	Topluma entegre birey yapısı	1
	Sosyal sorumluluk bilinci gelişmiş yapı	1
	İş birliği ve ekip ruhunu destekleyen yapı	1
	Bireysel farklılıkları önemseyen eğitim yapısı	1
	Gerçek yaşamla bağlantılı sosyal yapı	1
Sınırlayıcı Etkiler	Sınav odaklı velî beklentisi	1

Tablo 3.10 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin öğrenci profilini şekillendirmedeki rolüne ilişkin görüşlerinin üç tema altında toplandığı görülmektedir. Bulgular, kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel, sosyal, duyuşsal ve kültürel gelişimlerini destekleyerek çok yönlü bir öğrenci profilinin oluşmasına katkı sağladığını göstermektedir.

Katılımcılar, kültür ve sanat etkinlikleri aracılığıyla kendini ifade edebilen, yaratıcı düşünebilen, problem çözme becerisi gelişmiş, sosyal becerileri güçlü, empati kurabilen ve sorumluluk alabilen bireylerin yetiştirilmesinin hedeflendiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin millî ve manevî değerlere bağlı, kültürel farkındalığı yüksek ve sanata ilgi duyan bireyler olarak yetişmelerine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Katılımcılar ayrıca bu etkinliklerin öğrencilerin bilişsel gelişimlerini ve

akademik başarılarını da desteklediğini değerlendirmişlerdir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Kendini ifade edebilen, yaratıcı düşünebilen, problem çözebilen, sosyal becerileri gelişmiş, topluma duyarlı bir yapı öngörülmektedir.”

“..... Grup çalışmaları sayesinde ekip ruhu gelişmiş, sorumluluk alabilen ve empati kurabilen bir öğrenci profili şekillendirilmektedir.”

“..... Sadece sınıfa bağlı kalmayan, gerçek yaşamdan kazanımların olduğunun farkına varmak; kişiyi önemli kılanın yalnızca akademik başarısı değil, yetenekleri ve kişiliği olduğunun anlaşılması ile kültürün bireyin gelişimindeki önemini ortaya koyan bir sosyal yapı oluştuğu görülmektedir.”

Katılımcı görüşlerine göre kültür ve sanat etkinlikleri yalnızca bireysel gelişimi değil, aynı zamanda topluma uyum sağlayabilen, sosyal sorumluluk bilinci gelişmiş, ekip çalışmasına yatkın ve bireysel farklılıklara değer veren bir sosyal yapının oluşmasını da desteklemektedir. Bununla birlikte sınav odaklı veli beklentilerinin kültür ve sanat etkinliklerinin etkisini sınırlandıran unsurlardan biri olduğu ifade edilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim yöneticileri kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin kişisel, sosyal, bilişsel ve kültürel gelişimlerini destekleyerek çok yönlü bireyler yetiştirilmesine önemli katkılar sunduğunu değerlendirmektedir. Bulgular, bu etkinliklerin öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda değer temelli, sosyal yönü güçlü, kültürel farkındalığı yüksek ve toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş bireyler olarak yetişmelerini destekleyen bütüncül bir eğitim anlayışının önemli bir bileşeni olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi, "Eğitim yöneticilerine göre kültür ve sanat eğitiminin eğitim sisteminin yenilikçi yönüne etkileri nelerdir?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulgular aşağıda tema ve kategoriler hâlinde sunulmuştur.

Tablo 3.11: Kùltür ve Sanat Eğitiminin Eğitim Sisteminin Yenilikçi Yönüne Etkilerine İlişkin Temalar ve Kategorileri

Temalar	Kategoriler	f
Yenilikçi Eğitim Yaklaşımı	Pedagojik yenilikler	3
	21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi	2
Kurumsal Dönüşüm	Okulun işlevsel dönüşümü	2
	Kurumsal kimliğin güçlendirilmesi	1
Eğitimsel Katkılar	Akademik ve bilişsel gelişime katkı	2
	Değer ve kùltür aktarımına katkı	2
Etkililik Düzeyi	Olumlu etkiler	2
	Kısmi etkiler	1
	Yetersiz etkiler	2
Süreç ve Zaman Boyutu	Süreç odaklı gelişim	1
	Bütüncül gelişimin desteklenmesi	2

Tablo 3.11 incelendiğinde, eğitim yöneticilerinin kùltür ve sanat etkinliklerinin eğitim sisteminin yenilikçi yönüne etkilerine ilişkin görüşlerinin yenilikçi eğitim yaklaşımı, kurumsal dönüşüm, eğitimsel katkılar, etkililik düzeyi, süreç ve zaman boyutu ile hedeflenen birey profili olmak üzere altı üst tema altında toplandığı gör÷lmektedir. Bulgular, kùltür ve sanat etkinliklerinin öğrenci merkezli, disiplinler arası ve çağdaş eğitim anlayışını destekleyerek eğitim sisteminin yenilikçi yönünü güçlendirdiğini göstermektedir.

Katılımcılar, kùltür ve sanat etkinliklerinin öğrenci merkezli uygulamaların yaygınlaşmasına, disiplinler arası öğrenme ortamlarının oluşturulmasına ve öğrencilerin yaratıcı düşünme, çok yönlü gelişim ve 21. yüzyıl becerileri kazanmalarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu etkinliklerin okulların yalnızca akademik bilgi aktaran kurumlar olmaktan çıkarak kùltürel üretim ve toplumsal etkileşim merkezleri hâline gelmesini desteklediği belirtilmiştir.

Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“..... Eğitim sisteminde yenilikçi yaklaşımların benimsenmesini desteklemiştir. Öğrenci merkezli, disiplinler arası yaklaşımlar ve yenilikçi uygulamalar sisteme katkı sağlayacaktır.”

“..... Sanat etkinlikleri aracılığıyla okul, sadece akademik öğrenme mekânı değil; kùltürel üretim ve toplumsal etkileşim alanı hâline gelmiştir. Bu durum kurumsal kimliği daha dinamik ve yenilikçi bir yapıya dönüştürmüştür.”

Araştırma bulgularına göre kùltür ve sanat etkinlikleri öğrencilerin akademik ve bilişsel gelişimlerini desteklemenin yanı sıra kùltürel ve sanatsal değerlerin yeni

kuşaklara aktarılmasına da katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte katılımcılar, bu etkinliklerin eğitim sistemine sağladığı katkının uygulama koşullarına, öğretmen yeterliklerine ve eğitim programlarının etkili biçimde uygulanmasına bağlı olarak değişebildiğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise mevcut uygulamaların yenilikçilik açısından yeterli olmadığını, modelin daha iyi anlaşılması ve daha sistematik uygulamaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Katılımcılar ayrıca kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sisteminde oluşturduğu dönüşümün kısa sürede gerçekleşen bir değişim olmadığını, zaman içinde gelişen ve süreklilik gerektiren bir süreç olduğunu değerlendirmişlerdir. Bu süreç sonunda öğrencilerin kendini tanıyan, sosyal yönü güçlü, kültürel farkındalığı gelişmiş ve çok yönlü bireyler olarak yetişmelerinin hedeflendiği ifade edilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu bulgular Erzincan ilindeki bu 11 yöneticinin görev yaptığı okullar bağlamında eğitim yöneticileri kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sisteminin yenilikçi yönünü güçlendirme potansiyeline sahip olduğunu değerlendirmektedir. Bulgular, bu potansiyelin etkili biçimde hayata geçirilebilmesi için öğrenci merkezli pedagojik yaklaşımların yaygınlaştırılması, kurumsal vizyonun güçlendirilmesi ve uygulamaların bütüncül bir anlayışla planlanmasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Yapılan bu araştırmada, okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitiminin eğitim sürecine yansımaları, öğrenci gelişimine katkıları ve eğitim sistemine etkileri eğitim yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kültür ve sanat eğitiminin eğitim sisteminde çok boyutlu, bütüncül ve dönüştürücü bir öğrenme alanı olarak önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre kültür ve sanat eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel gelişim alanlarını eş zamanlı olarak desteklemektedir. Bu kapsamda öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştiği; kendini ifade etme, özgüven kazanma ve bireysel farklılıkların ortaya çıkması gibi kişisel gelişim alanlarının desteklendiği belirlenmiştir.

Sosyal gelişim açısından kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerde iş birliği, empati, sorumluluk alma ve sosyal uyum becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin toplumsal duyarlılık ve grup çalışması becerilerinin güçlendiği görülmüştür.

Araştırmada kültür ve sanat eğitiminin kültürel farkındalık ve değerler açısından önemli katkılar sunduğu; öğrencilerin milli ve manevi değerlere yönelik farkındalık kazandığı ve kültürel kimlik gelişiminin desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim sürecine yansıma boyutunda, kültür ve sanat etkinliklerinin ders içi uygulamalar, disiplinler arası çalışmalar ve okul temelli etkinlikler aracılığıyla eğitim programına entegre edildiği belirlenmiştir. Bu etkinliklerin eğitim sürecinin doğal bir parçası hâline geldiği görülmüştür.

Araştırma bulguları ayrıca kültür ve sanat eğitiminin okul kültürünü güçlendirdiğini ve öğrenciler için daha sosyal, katılımcı ve etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu süreçte okul ortamının yalnızca akademik değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bir yaşam alanına dönüştüğü belirlenmiştir.

Bununla birlikte sınav odaklı eğitim anlayışı, veli beklentileri ve okul imkânlarındaki farklılıkların kültür ve sanat eğitiminin uygulanmasını sınırlayan temel etkenler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kültür ve sanat etkinliklerinin eğitim sistemi içinde her okulda aynı düzeyde ve aynı nitelikte uygulanamadığını göstermektedir.

Elde edilen bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin yalnızca bilişsel ya da sanatsal gelişim alanlarını değil; aynı zamanda sosyal ilişkilerini, duyuşsal özelliklerini ve değer yönelimlerini birlikte şekillendiren çok boyutlu bir yapı sunduğu anlaşılmaktadır. Bu eğitim yaklaşımı, öğrencinin hem bireysel potansiyelini ortaya çıkaran hem de toplumsal uyumunu güçlendiren bir işlev üstlenmektedir. Aynı zamanda okul kültürünü zenginleştiren ve öğrenme ortamını daha etkileşimli ve katılımcı hale getiren bir eğitim anlayışını desteklemektedir.

Bu kapsamda kültür ve sanat eğitimi, eğitim sisteminde yalnızca destekleyici bir etkinlik alanı değil; öğrencinin bütüncül gelişimini merkeze alan ve eğitim sürecini dönüştürme potansiyeli taşıyan temel bir bileşen olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle kültür ve sanat eğitiminin eğitim sisteminde daha planlı, sistematik ve sürdürülebilir bir yapı içerisinde ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Tartışma

4.2.1. Kültür ve Sanat Eğitiminin Eğitimdeki Önemi

Bu araştırmada eğitim yöneticileri, kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin yalnızca sanatsal gelişimlerine değil; bilişsel, sosyal, duyuşsal ve kültürel gelişimlerine de önemli katkılar sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar özellikle öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesi, estetik duyarlılık kazanmaları, özgüvenlerinin artması ve okul aidiyetlerinin güçlenmesi üzerinde durmuşlardır. Bu bulgu, sanat eğitiminin bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen bir eğitim alanı olduğunu vurgulayan San (2008) ile Eisner'in (2002) görüşleriyle örtüşmektedir. Benzer şekilde Kırıçoğlu (2005), sanat

eğitiminin bireyin estetik duyarlılığını geliştirdiğini ve kişilik gelişimine katkı sağladığını belirtmektedir.

4.2.2. Kültür ve Sanat Etkinliklerinin Eğitim Programlarına Yansıması

Araştırmada kültür ve sanat çalışmalarının yalnızca görsel sanatlar ve müzik dersleriyle sınırlı kalmadığı; disiplinler arası uygulamalar, okul temelli etkinlikler, kulüp çalışmaları ve belirli gün ve haftalar aracılığıyla eğitim programlarına yansıtıldığı belirlenmiştir. Bu durum disiplinler arası öğrenme yaklaşımını destekleyen Mansilla ve Jackson (2011) ile Lucas ve Claxton'ın (2013) çalışmalarını desteklemektedir. Bulgular, kültür ve sanat eğitiminin programın tamamlayıcı bir unsur olmaktan ziyade öğretim sürecinin doğal bir bileşeni hâline geldiğini göstermektedir.

4.2.3. Öğrenci Gelişimine Katkılar ve Kazandırılan Yetkinlikler

Katılımcılar kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim kurma, kendini ifade etme ve özgüven geliştirme gibi birçok yetkinliği desteklediğini belirtmişlerdir. Bunun yanında empati, sorumluluk alma ve toplumsal duyarlılık gibi sosyal becerilerin geliştiği de ifade edilmiştir. Bu bulgular Winner, Goldstein ve Vincent-Lancrin'in (2013) sanat eğitiminin bilişsel ve sosyal becerilere katkı sağladığını ortaya koyan çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

4.2.4. Kültürel Aktarım ve Değerler Eğitimi

Araştırmanın önemli bulgularından biri de kültür ve sanat etkinliklerinin milli ve manevi değerlerin aktarılmasına katkı sağlamasıdır. Eğitim yöneticileri kültürel mirasın tanıtılması, yerel kültürün yaşatılması ve kültürel farkındalık oluşturulması açısından kültür ve sanat etkinliklerini önemli görmektedir. Bu sonuç, kültürel mirasın eğitim yoluyla gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini savunan Kırıçoğlu (2005) ve Turan'ın (2015) görüşleriyle örtüşmektedir.

4.2.5. Kültür ve Sanat Eğitiminin Günümüz Koşullarına Uyarlanması

Katılımcılar kültür ve sanat eğitiminin günümüz koşullarına uyarlanabilmesi için teknoloji destekli uygulamaların artırılması, öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının oluşturulması, deneyim temelli etkinliklerin yaygınlaştırılması ve eğitim programlarının güncellenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bulgular, çağdaş eğitim anlayışının

öğrenci merkezli ve teknoloji destekli olması gerektiğini vurgulayan güncel eğitim yaklaşımlarıyla uyumludur.

4.2.6. Uygulamada Karşılaşılan Yönetimsel ve Yapısal Engeller

Araştırmada eğitim yöneticileri kültür ve sanat etkinliklerinin uygulanmasını sınırlandıran çeşitli sorunlara dikkat çekmiştir. Özellikle okulun fiziki imkânlarının yetersiz olması, ekonomik kaynak eksikliği, materyal yetersizliği, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik özellikleri ve sınav odaklı eğitim anlayışı uygulamaları güçleştiren temel etkenler olarak öne çıkmıştır. Ayrıca bazı katılımcılar öğretmenlerin uygulama yeterliklerinin geliştirilmesi gerektiğini ve kültür-sanat etkinliklerinin planlanmasında kurumsal vizyon eksikliği bulunduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular, Yolcu'nun (2009) sanat eğitiminin uygulama sürecinde yaşanan yapısal sorunlara ilişkin değerlendirmelerini desteklemektedir.

4.2.7. Okul Kültürü ve Eğitim Sistemine Etkileri

Araştırma bulguları kültür ve sanat etkinliklerinin okul kültürünü güçlendirdiğini, öğrenciler arasında etkileşimi artırdığını ve okulu yalnızca akademik başarıya odaklanan bir kurum olmaktan çıkarak sosyal ve kültürel yaşam alanına dönüştürdüğünü göstermektedir. Ayrıca katılımcılar bu etkinliklerin eğitim sisteminin yenilikçi yönünü desteklediğini ve okulun kurumsal gelişimine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu bulgular okulun öğrenen örgüt niteliğini güçlendiren yaklaşımlarla benzerlik göstermektedir.

Genel olarak araştırma bulguları, kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen, okul kültürünü güçlendiren ve eğitim sisteminin niteliğini artıran önemli bir eğitim bileşeni olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte araştırmada ortaya konulan yönetimsel, mali ve yapısal sınırlılıkların giderilmesi; eğitim yöneticilerinin liderlik rollerinin güçlendirilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve okulların fiziki imkânlarının iyileştirilmesiyle kültür ve sanat etkinliklerinin daha etkili biçimde uygulanabileceği değerlendirilmektedir.

4.3. Öneriler

Araştırma kapsamında eğitim yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular, kültür ve sanat eğitiminin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel

gelişimlerini destekleyen çok yönlü bir yapı sunduğunu; ancak bu potansiyelin uygulamada okul imkânları, sınav odaklı sistem, zaman kısıtlılığı ve kurumsal farklılıklar nedeniyle tam olarak hayata geçirilemediğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların özellikle “okulun imkânları ölçüsünde şekillenmektedir”, “sosyo-ekonomik çevreye göre değişmektedir” ve “sınav odaklı yapı etkinlikleri sınırlandırmaktadır” şeklindeki ifadeleri bu durumu açıkça göstermektedir.

Bu doğrultuda araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler, politika yapıcılar, okul yöneticileri, öğretmenler ve yerel paydaşlara yönelik olarak aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Eğitim Politikalarına Yönelik Öneriler

Millî Eğitim Bakanlığı, katılımcıların “okul imkânlarına göre değişmektedir” ve “uygulama farklılıkları vardır” yönündeki bulgularını dikkate alarak kültür ve sanat etkinliklerini tüm okullar için standart bir uygulama çerçevesine kavuşturmalıdır. Bu çerçeve; her okulda uygulanması zorunlu minimum etkinlik setini (sergi, drama, müzik, görsel sanatlar etkinlikleri vb.) içermelidir.

MEB Ölçme ve Değerlendirme birimleri, sınav odaklı yapının kültür ve sanat etkinliklerini sınırladığı bulgusuna dayanarak, öğrencilerin sanatsal gelişimlerini de kapsayan portfolyo, performans görevi, süreç değerlendirme ve gözlem temelli ölçme araçlarını resmî değerlendirme sistemine entegre etmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı, okullar arasında ortaya çıkan imkân farklılıklarını azaltmak amacıyla dezavantajlı okullara yönelik “kültür ve sanat destek bütçesi” oluşturmali; materyal, araç-gereç ve etkinlik desteğini sistematik hâle getirmelidir.

İl ve ilçe millî eğitim müdürlükleri, okullarda kültür ve sanat etkinliklerinin yalnızca varlığını değil niteliğini de izleyen yıllık değerlendirme sistemleri geliştirmeli ve iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmalıdır.

4.3.2. Uygulayıcılara (Okul Yöneticileri ve Öğretmenlere) Yönelik Öneriler

Okul müdürleri, katılımcıların etkinliklerin “zaman ve imkânlarla göre sınırlı yürütüldüğü” yönündeki bulgularına dayanarak, kültür ve sanat etkinliklerini yıllık okul planına entegre etmeli ve her eğitim döneminde en az bir sergi, bir sahne etkinliği ve bir disiplinler arası proje uygulamasını zorunlu hâle getirmelidir.

Okul yönetimleri, kültür ve sanat etkinliklerini sistemli yürütmek amacıyla “okul kültür-sanat koordinasyon ekibi” kurmalı; bu ekip planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerini organize etmelidir.

Öğretmenler, öğrencilerin “kendini ifade etme, özgüven kazanma ve yeteneklerini keşfetme” ihtiyacına yönelik olarak derslerinde drama, yaratıcı yazma, görsel üretim ve performans temelli etkinliklere düzenli olarak yer vermelidir.

Öğretmenler, kültür ve sanat etkinliklerini yalnızca ürün değil süreç odaklı değerlendirmeli; öğrencinin gelişimini gözlem formları ve geri bildirimlerle desteklemelidir.

4.3.3. Öğretmenlere Yönelik

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin kültür ve sanat etkinliklerini ders süreçlerine etkili bir şekilde entegre edebilmeleri için sanat temelli öğretim ve disiplinler arası yaklaşım konusunda hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri gerektiği görülmektedir (Aydoğdu & Ayanoglu, 2020). Bu kapsamda, öğretmenlerin yalnızca bilgi aktaran değil, aynı zamanda öğrencilerin yaratıcılığını ve estetik duyarlılığını geliştiren öğrenme ortamları oluşturmaları önem taşımaktadır. Ayrıca ders içeriklerinde kültür ve sanat unsurlarına daha fazla yer verilmesinin, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını artıracak ve öğrenmeyi daha kalıcı hâle getireceği düşünülebilir.

Öğretmenlere sanat temelli öğretim ve disiplinler arası yaklaşım konusunda eğitim verilmelidir (Aydoğdu & Ayanoglu, 2020).

Derslerde kültür ve sanat entegrasyonu artırılmalıdır.

4.3.4. Ölçme ve Değerlendirme

Tespit edilen bulgular doğrultusunda, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yalnızca sonuç odaklı yaklaşımlar yerine portfolyo, performans ve süreç odaklı değerlendirme yöntemlerinin benimsenmesi gerektiği görülmektedir. Bu tür yaklaşımlar, öğrencilerin öğrenme sürecini bütüncül olarak izlemeye ve gelişimlerini daha kapsamlı biçimde değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin yalnızca bilişsel başarıları değil; aynı zamanda sosyal ve duyuşsal gelişimleri de değerlendirme sürecine dâhil edilmelidir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu yaklaşımın, öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyen daha adil ve

kapsayıcı bir değerlendirme anlayışına katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Portfolyo, performans ve süreç odaklı değerlendirme yaklaşımları kullanılmalıdır (Black & Wiliam, 1998 yerine burada yerli destek eklenebilir).

Öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişimleri de değerlendirilmelidir.

4.3.5. Uygulama ve Öğrenme Ortamları

Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrenme ortamlarının daha etkili ve kalıcı hâle getirilebilmesi için gezi, gözlem ve deneyim temelli öğrenme uygulamalarına daha fazla yer verilmesi gerektiği görülmektedir. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin bilgiyi yaşayarak öğrenmelerine ve öğrenme sürecine aktif katılım sağlamalarına katkı sunmaktadır (Kolb, 2016).

Ayrıca eğitim süreçlerinde yerel kültürel unsurlar ile evrensel sanat anlayışının dengeli bir biçimde ele alınması, öğrencilerin hem kendi kültürel kimliklerini tanımalarına hem de küresel bakış açısı kazanmalarına olanak sağlamaktadır (UNESCO, 2025). Bu yaklaşımın, daha zengin ve çok yönlü öğrenme ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Gezi, gözlem ve deneyim temelli öğrenme artırılmalıdır (Kolb, 2016). Yerel kültür ile evrensel sanat dengeli biçimde ele alınmalıdır (UNESCO, 2025).

4.3.6. Araştırma Önerileri

Elde edilen bulgular doğrultusunda, gelecekte yapılacak araştırmalarda yalnızca eğitim yöneticilerinin değil; öğretmen, öğrenci ve veli gibi farklı paydaşların görüşlerini de kapsayan çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım, kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin daha kapsamlı ve çok yönlü veriler elde edilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, nitel araştırmaların yanı sıra nicel ve karma yöntemlerin de kullanıldığı çalışmaların artırılması, elde edilen bulguların genellenebilirliğini güçlendirecek ve alana daha derinlikli katkılar sunacaktır denilebilir.

- Farklı paydaşların görüşlerini içeren çalışmalar yapılmalıdır.
- Nicel ve karma yöntem araştırmaları artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akman, B. (2022). Görsel kültür temelli sanat eğitiminin ortaokul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine etkisi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akçekoce, A., & Bilgin, A. (2016). Okul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*.
- Akbaşlı, S., & Diş, O. (2019). Okul yöneticilerinin sanat eğitimi ve kültür-sanat etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*.
- Aydın, M. (2021). *Eğitim yönetimi* (15. bs.). Gazi Kitabevi.
- Bal, S. (2011). *Okul dışı öğrenme ortamları ve etkinlik planlama*. Pegem Akademi.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Kadıoğlu Matbaası.
- Bozkurt, B. (2023). Okul yöneticilerinin mesleki gelişim faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9(2).
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Harvard University Press.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design*. SAGE.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design* (4th ed.). SAGE.
- Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(5), 493–505. <https://doi.org/10.1007/s10964-005-7266-8>
- Deal, T. E., & Peterson, K. D. (2016). *Shaping school culture* (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. Macmillan.
- Dewey, J. (1934). *Art as experience*. Minton, Balch & Company.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). *Internet, phone, mail, and mixed-mode surveys*. Wiley.
- Döş, İ., & Kır, S. (2013). İlköğretim kurumlarında sosyal etkinliklerin uygulanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(3), 525–544.
- Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. Yale University Press.

- Erdoğan, Ç. (2017). Okul kültürü ve okul yöneticilerinin rolü (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Erdem, A. R., & Dikici, A. (2009). Liderlik ve okul kültürü ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 198–222.
- Efland, A. D. (2002). *Art and cognition*. Teachers College Press.
- Freedman, K. (2003). *Teaching visual culture*. Teachers College Press.
- Fullan, M. (2014). *The principal: Three keys to maximizing impact*. Jossey-Bass.
- Genç, S. Z. (2005). *Eğitim yönetiminde planlama ve örgütlenme*. Anı Yayıncılık.
- Gilman, R. (2001). The relationship between life satisfaction and extracurricular activities. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), 749–767.
- Gilman, R., Meyers, J., & Perez, L. (2004). Structured extracurricular activities. *Psychology in the Schools*, 41(1), 31–41. <https://doi.org/10.1002/pits.10136>
- Güçlü, N. (2003). *Örgüt kültürü*. Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Halıcıoğlu, M. L. (2023). *Okul kültürü*. Pegem Akademi.
- Herskovits, M. J. (1948). *Man and his works*. Knopf.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences* (2nd ed.). Sage.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations*. McGraw-Hill.
- Karataş, K., Yavuz, M., & Yıldırım, A. (2023). Eğitim kurumlarında okul kültürü. *Eğitim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*.
- Karayel, S., & Er, H. (2022). Okul yöneticilerinin kültürel etkinliklere ilişkin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanat ve eğitim*. Pegem Akademi.
- Kluckhohn, C. (1951). Values and value-orientations. In T. Parsons & E. Shils (Eds.), *Toward a general theory of action* (pp. 388–433). Harvard University Press.
- Koç Akran, S., & Yıldız, H. (2020). Okullarda sosyal etkinliklerin katkısı. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 121–145.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. Wallace Foundation.
- Lucas, B., & Claxton, G. (2013). *New kinds of smart*. Open University Press.
- Mansilla, V. B., & Jackson, A. (2011). *Educating for global competence*. Asia Society.

- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School leadership that works*. ASCD.
- MEB. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı sosyal etkinlikler yönetmeliği*. Resmî Gazete.
- MEB. (2023). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. Nobel.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Ocvirk, O. G., et al. (2012). *Art fundamentals*. McGraw-Hill.
- OECD. (2019). *Learning compass 2030*. OECD Publishing.
- Özdemir, S. (2012). (Eser bilgisi eksik)
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE.
- Poyraz, H., & Dere, H. (2001). *Okul öncesi eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2013). *Organizational behavior* (15th ed.). Pearson.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim*. İmge Kitabevi.
- Schein, E. H., & Schein, P. A. (2017). *Organizational culture and leadership* (5th ed.). Wiley.
- Selçuk, Z., & Akdağ, M. (2020). Sanat eğitiminin yaratıcılığa etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 45(203), 145–167.
- Şişman, M. (2011). *Örgütler ve kültürler*. Pegem Akademi.
- Turan, S. (2015). *Eğitimde kültür ve değerler*. Pegem Akademi.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture*. John Murray.
- UNESCO. (2024). *Framework for culture and arts education*. UNESCO.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society*. Harvard University Press.
- Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2013). *Art for art's sake?* OECD Publishing.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1.: Etik Kurulu Kararı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI EĞİTİM BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	26/03/2025
Protokol No	03/18
Araştırma Başlığı	Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Gerçekleştirilen Kültür Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi
Araştırma Türü	Nitel araştırma
Araştırmacılar	Gül OLAĞAN KARA (Sorumlu Araştırmacı) Prof. Dr. Fethi KAYALAR (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Güldem DÖNEL AKGÜL
İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

EK-2.: Tez Soruları

Çevrim İçi Veri Toplama Formu (Araştırma Aracı)

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla Google Form aracılığıyla hazırlanan çevrim içi açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Form, eğitim yöneticilerinin okullarda gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Kültür ve Sanat Etkinliklerine İlişkin Görüşler

1. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitiminin önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Kültür ve sanat etkinliklerinin öğrencilerin gelişimine katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat çalışmaları uygulanan eğitim programlarına nasıl yansımıştır?
4. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimi okullarda nasıl şekillenmiştir?
5. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimi öğrencilerin gelişimine nasıl katkı sağlamaktadır?
6. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimiyle öğrencilerin kazanması hedeflenen yetkinlikler nelerdir ve bu yetkinliklerin bireysel ve toplumsal kazanımlara etkisi nasıl olmuştur?
7. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitiminin mevcut yapısı, günümüz koşulları doğrultusunda nasıl bir değişime ihtiyaç duymaktadır?
8. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitiminin ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik nasıl bir dönüşüm öngörmektedir?
9. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimi kapsamında yer alan etkinlikler nelerdir ve bu eğitim süreçlerine ne ölçüde yansıtılmıştır?
10. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimi kapsamında yer alan etkinlikler öğrenci profilini nasıl şekillendirilmiştir ve bu profil doğrultusunda nasıl bir sosyal yapı öngörülmektedir?
11. Okullarda yapılandırılan kültür ve sanat eğitimi kapsamında yer alan etkinliklerin sonuçları eğitim sisteminin yenilikçi yönünü nasıl şekillenmiştir?

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Gül OLAĞAN KARA	
Eğitim Bilgileri	
Lisans 1	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Çocuk Gelişimi
Lisans 2	
Üniversite	Anadolu Üniversitesi
Fakülte	Fen Edebiyat
Bölümü	Sosyoloji
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	